

The background of the slide is a photograph of a man with a beard and mustache, wearing a black long-sleeved shirt and large yellow and black headphones. He is looking directly at the camera with a serious expression. The background is a blurred industrial setting with various tools and equipment.

○ 2016

AMF Årsredovisning och
Hållbarhetsredovisning

AMF i korthet

AMF är pensionsbolaget med enkla och trygga tjänstepensionslösningar. Bolaget ägs av LO och Svenskt Näringsliv och drivs enligt ömsesidiga principer. Det innebär att ägarna inte tar del av den vinst AMF skapar utan all vinst går oavkortat tillbaka till kunderna. Fokus ligger på kollektivavtalade tjänstepensioner.

AMFs kärnaffär är tjänstepension inom Avtalsområde SAF–LO, traditionell försäkring. Ambition är att alla kunder ska få bästa möjliga erbjudande oavsett om man har gjort ett aktivt val eller ej. Som kund ska man få den bästa pensionsprodukten, med låg avgift och hög avkastning. AMF arbetar för att kunderna ska få en så trygg och enkel tjänstepension som möjligt.

AMF har cirka fyra miljoner kunder. Majoriteten av kunderna är arbetare med kollektivavtal inom det privata näringslivet. AMF är valbart inom alla stora kollektivavtalsområden och erbjuder sparande i traditionell försäkring och fondförsäkring.

AMF förvaltar över 500 miljarder kronor. Förvaltningen av aktier och obligationer sköts i egen regi. AMF är en av de största ägarna på Stockholmsbörsen och av kommersiella fastigheter i Sverige. Koncernen har cirka 350 anställda och verksamheten bedrivs från Stockholm.

AMF
113 88 Stockholm
Besöksadress: Klara Södra Kyrkogata 18
Telefon: 08-696 31 00
Kundtjänst: 0771-696 320
Fax: 08-411 23 70
www.amf.se
info@amf.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING för AMF Årsredovisning och Hållbarhetsredovisning 2016

VD har ordet	4	Förvaltningsberättelse	33
Hållbarhetsredovisning	6	AMFs styrning	38
Ansvarstagande i erbjudande och kundmöte	8	Risker och riskhantering	42
Ansvarsfull förvaltning	15	Femårsöversikt	49
AMFs interna hållbarhetsarbete	19	Totalavkastning	51
Styrning av hållbarhetsarbetet	23	Finansiella rapporter	53
GRI-index	28	Förslag till vinstdisposition	110
Målöversikt	31	Revisionsberättelse	111
		Revisors rapport över hållbarhetsredovisning	113
		Definitioner och begrepp	114

Den formella årsredovisningen omfattar sidorna 33–110.

AMFs dotterbolag

AMF Fonder AB är ett helägt dotterbolag till AMF. Fondbolaget erbjuder egenförvaldade fonder med låga avgifter som är skapade för att tillhandahålla ett långsiktigt pensionssparande. De är tillgängliga för direkt fondsparande utan koppling till pension för privatkunder samt valbara inom premiepensionssystemet. Den 31 december 2016 uppgick det förvaldade kapitalet till 120,0 miljarder kronor.

AMF Fastigheter AB är ett helägt dotterbolag till AMF. Fastighetsbolaget utvecklar och förvaltar AMF-koncernens helägda fastigheter i syfte att skapa avkastning till pensionsspararna inom AMF. Fastigheterna är huvudsakligen kontors- och handelsfastigheter i Stockholm. Den 31 december 2016 uppgick det helägda fastighetsbeståndet till 55,7 miljarder kronor.

Årets siffror i korthet

AMFs uppdrag

Viktigaste uppdraget är att skapa en bra pension till 4 miljoner kunder.

6,4
procent

Den genomsnittliga årliga totalavkastningen för AMF har för de senaste 10 åren varit 6,4 procent. Branschens genomsnitt var 5,0 procent under perioden 2006–2015.

0,12
procent

AMFs förvaltningskostnadsprocent för traditionell försäkring uppgick till 0,12 (0,12) procent. Det är bland den lägsta i branschen. Nyckeltalet visar driftskostnader i förhållande till det förvaltade kapitalet.

164
kronor

Kostnad per kund uppgick till 164 (162) kronor. Genom en effektiv administration möjliggörs låga kostnader.

Ekonomisk ställning

Marknadens finansiellt starkaste bolag.

190
procent

AMFs solvensgrad uppgick till 190 (211) procent. Förändringen mot föregående år förklaras av att AMF stärkt upp kundernas garanterade kapital.

563
miljarder kronor

AMFs förvaltade kapital uppgick vid årsskiftet till 563 (527) miljarder kronor.

19,2
miljarder kronor

AMF har under 2016 betalat ut 19,2 (19,1) miljarder kronor i pensioner.

Kundfokus

AMF sätter alltid kundens intresse först och ger all vinst tillbaka till kunderna.

–300

Genom att förenkla och effektivisera har vi möjliggjort en sänkning av avgifterna med 300 miljoner kronor för fler än två miljoner kunder inom Avtalspension SAF–LO.

20,3

AMF beslutade under våren 2016 att tilldela 20,3 miljarder kronor för att höja garantier till kunder inom Avtalspension SAF–LO.

4,5

Nöjd kund index (NKI) uppgår till 4,5 (4,4) på en skala 1–5, där 5 är mest nöjda.

Fyra

AMF har cirka 4 miljoner kunder. De allra flesta inom Tjänstepension och merparten inom Avtalspension SAF–LO.

Bäste kund

På AMF jobbar vi varje dag, i det lilla och i det stora, för att vara tjänstepensionsbolaget på kundens sida, på din sida. Vi utgår alltid ifrån vad vi tror är långsiktigt bäst för dig som kund. Vi strävar efter att det vi gör ska präglas av enkelhet, trygghet och mänsklighet. Det är ett för oss naturligt förhållningssätt.

Våra ägare, LO och Svenskt Näringsliv, har bestämt att hela den vinst vi gör ska gå tillbaka till dig som kund. Vi har även fått i uppdrag att se till att alla våra kunder, oavsett hur aktiva de väljer att vara, ska få bästa möjliga villkor och erbjudande för sitt pensionssparande.

Under slutet av förra året fick vi besked om att vi fått förtroendet fortsätta vara icke-val för privatanställda arbetare med kollektivavtal. Även framöver kommer de som inte gjort ett aktivt val av tjänstepensionsförvaltare inom Avtalspension SAF-LO få sitt sparande placerat i vår traditionella försäkring. Försäkringen har en garanti i botten och en långsiktig aktiv förvaltning.

På AMF är vi stolta över det förnyade förtroendet och vi kommer att arbeta hårt för att leva upp till de högt ställda förväntningar som vi vet finns på oss att leverera god avkastning, låga avgifter och kundvänliga lösningar. Vår strävan är att hela tiden ligga i framkant, minska komplexiteten i det vi gör och dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

Ambitionen är bli ännu mer tydliga när vi tillsammans med andra kollektivavtalsbolag går mot en ombildning från försäkringsbolag till tjänstepensionsbolag. Det är en välkommen möjlighet som regeringen nu öppnar upp. Vi ser fram emot vara med och bidra till att bygga upp en fungerande tjänstepensionssektor och ett än mer renodlat fokus på vårt kärnuppdrag.

Bättre villkor och lägre avgifter för 2,9 miljoner kunder

Som ett led i att göra det enkelt för dig som kund har AMF under året genomfört en villkorsomläggning för 2,9 miljoner kunder

inom Avtalspension SAF-LO. Utgångspunkten var att många kunder efter flera upphandlingar har fått sin kollektivavtalade tjänstepension uppdelad i flera försäkringar med olika villkor. Detta har lett till onödigt komplexitet, administration och kostnader. En stor del av AMFs engagerade medarbetare har bidragit i detta arbete som syftat till att förbättra för kunderna inom Avtalspension SAF-LO i ett första steg, och för övriga kunder de kommande åren.

För att komma till rätta med problemen flyttade vi under hösten över drygt fem miljoner försäkringar och runt 300 miljarder kronor till ett nytt modernt IT-system. Samtidigt såg vi till att samtliga kunder inom avtalsområdet fick de senaste och bästa villkoren för hela sitt sparande. Vi kunde i och med detta sänka våra redan låga avgifter med 300 miljoner kronor årligen. Det motsvarar för genomsnittskunden en halverad avgift. Vi har infört ett årligt avgiftstak på 300 kronor, öppnat upp 100 miljarder kronor av kapital som inte varit möjligt att flytta samt infört flexibla uttagsregler.

Målsättningen är att även genomföra motsvarande arbete för dem som jobbar inom kommun, landsting och statlig sektor. Ambitionen är att även där kunna införa enhetliga moderna villkor och förenklade möjligheter att överblicka det egna sparandet.

” På AMF är vi stolta över det förnyade förtroendet.

VD har ordet, *forts*

AMF står starkt på osäker marknad

Det gångna året har präglats av politisk och ekonomisk osäkerhet, fortsatt låga räntor och skakiga börser runt om i världen. Mot den bakgrunden känns det tryggt att AMF står på en mycket stabil finansiell grund. Vi har den högsta solvensen bland jämförbara bolag och en välbalanserad portfölj väl rustad för att möta samtidens och framtidens utmaningar.

AMF har de senaste åren, inte minst genom vår ekonomiska stabilitet och den långsiktighet som ligger i vårt uppdrag, framgångsrikt kunnat öka investeringarna i det vi kallar samhälls-tillgångar. Idag är vi det bolag i branschen som har störst andel av vår portfölj placerad i fastigheter och infrastruktur. Detta har som bidragit positivt både till 2016 års avkastning och till vår riskprofil.

Tack vare vår starka ställning har vi under året även kunnat förbättra tryggheten för ett stort antal kunder som sparat hos oss under lång tid. Många har byggt upp ett stort överskott under

åren, och under våren valde vi att omvandla drygt 20 miljarder kronor av de medlen till stärkta garantier för våra kunder.

Ansvar och hållbarhet för bättre pensioner

Hållbarhet är en naturlig del i allt vi gör på AMF. Det gäller oavsett om det handlar om hur vi utformar våra produkter och tjänster, hur och i vilka tillgångar vi väljer att investera eller hur vi hanterar vårt inflytande som ägare.

Vi vill att du som kund ska känna dig trygg med att de pengar som vi förvaltar för din räkning ska hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Vi har därför även undertecknat viktiga överenskommelser som FNs Global Compact och FNs principer för ansvarsfulla investeringar.

Under 2016 har vi tagit ytterligare steg framåt inom hållbarhetsområdet. Vi har bland annat infört en process för att följa upp det externa fondutbudet avseende hållbarhet, vi har arbetat för att integrera hållbarhetsanalyser vid bedömningen av

riskerna i företagsobligationer och vi har fattat beslut om en ny skattepolicy för moderbolaget.

Kärnan i vårt hållbarhetsarbete handlar om att skapa bra och uthålliga pensioner med god avkastning åt våra kunder. Jag är övertygad om att vi löser det uppdraget bäst genom att vara med och ta ansvar för att bidra till en bättre och mer välmående värld.

Stockholm i mars 2017

Johan Sidenmark
vd AMF

” Kärnan i vårt hållbarhetsarbete handlar om att skapa bra och uthålliga pensioner med god avkastning till våra kunder.

Så tar AMF ansvar för din tjänstepension

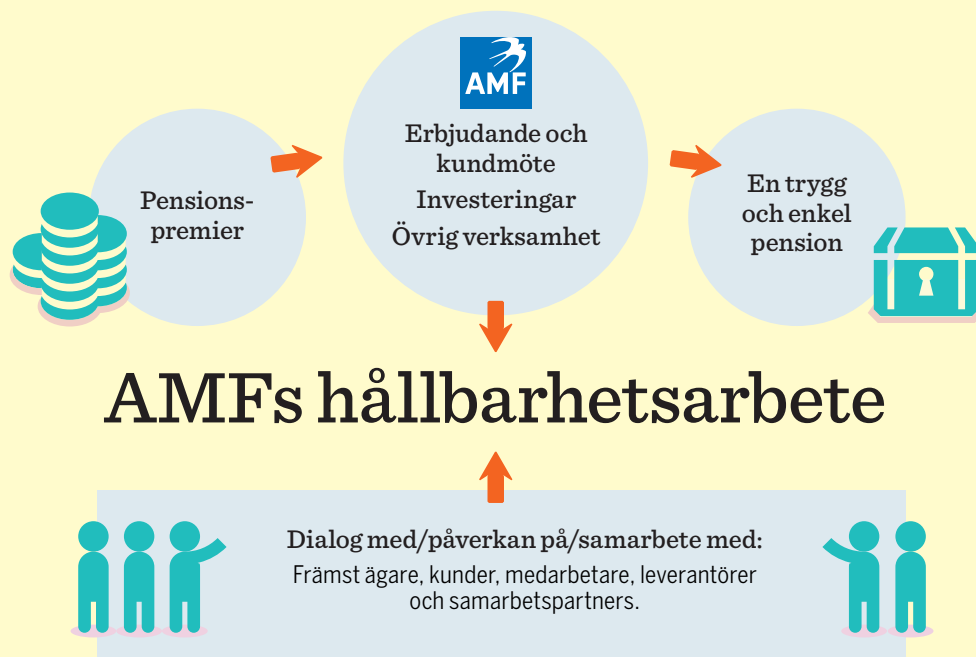
Vad är hållbarhet för AMF?

AMFs ansvarstagande grundar sig i uppdraget som förvaltare av kollektivavtalad tjänstepension och som ickeval för privatanställda arbetare med kollektivavtal. AMF är en del av det svenska trygghetssystemet och har därmed en viktig funktion för

att säkra nuvarande och framtida pensionärs trygghet och välfärd.

AMFs hållbarhetsarbete fokuserar på ansvarstagande i erbjudande och kundmöte, att vara en ansvarsfull investerare, samt att hantera hållbarhetsfrågor

i den interna verksamheten. AMF värnar särskilt kunder som inte själva vill vara aktiva i förvaltningen av sin tjänstepension. Alla kunder ska kunna känna sig trygga med att de inte behöver engagera sig eller göra särskilda val för att få en bra pension.

INNEHÅLL HÅLLBARHETSREDOVISNING

Ansvarstagande i erbjudande och kundmöte	sid 8
Ansvarsfull förvaltning	sid 15
AMFs interna hållbarhetsarbete	sid 19
Styrning av hållbarhetsarbetet inklusive GRI-index	sid 23

Hållbarhet i AMF handlar om:

Erbjudande och kundmöte

Ansvarstagandet innebär att skapa hög och trygg avkastning, hålla låga avgifter samt erbjuda enkla och rättvisa produkter. Det handlar också om att möta kunderna på ett enkelt och begripligt sätt.

Ansvarsfulla investeringar

AMF förvaltar över 500 miljarder kronor och är den femte största ägaren på Stockholmsbörsen. Det innebär ett stort ansvar för att investeringarna och utövandet av ägande görs med kundernas bästa i fokus och på ett långsiktigt hållbart sätt.

AMFs interna hållbarhetsarbete

Det interna hållbarhetsarbetet omfattar bland annat arbetet med att minska energiförbrukningen, att vara en jämställd arbetsplats och att hantera hållbarhetsrisker i leverantörsledet.

AMFs hållbarhetsarbete under 2016:

AMF genomförde en villkorsändring, vilket innebar att alla kunder som har Avtalspension SAF-LO fick tillgång till de senaste och mest fördelaktiga villkoren för deras traditionella försäkringar. Samtidigt sänkte AMF kundernas avgifter med cirka

300 miljoner kronor

AMF Fonder införde ett nytt referensindex för utländska aktier i alla aktiefonder. Aktierna mäts mot ett referensindex som omfattar

de bästa 50% av bolagen

– sett ur ett hållbarhetsperspektiv.

AMF påbörjade integreringen av hållbarhetsanalys vid bedömning av risker i företagsobligationer.

AMF började rösta på bolagsstämmorna för de största utländska aktieinnehaven. Under året röstade AMF på

237
utländska bolagsstämmor.

AMF införde en process för att följa upp det externa fondutbudet avseende hållbarhet.

AMF undersökte under året vilka flyttströmmar som finns på tjänstepensionsmarknaden:

Fyra av tio flyttar till en sparform som inte stämmer med vad de säger sig föredra.

AMFs styrelse beslutade om en skattepolicy för moderbolaget.

Utmärkelser inom hållbarhet:

AMF fick under året bra betyg i två utvärderingar av pensionsbolagens hållbarhetsarbete:

- AMFs förvaltning av traditionell försäkring fick väl godkänd (högsta betyg) och AMFs fondförsäkring fick godkänt betyg i en undersökning gjord av försäkringsförmedlaren Max Matthiessen, som publicerades i november 2016.
- I försäkringsförmedlaren Söderberg och Partners undersökning från juni 2016 fick AMFs fondförsäkring gult betyg (medel). Även AMFs förvaltning av traditionell försäkring fick gult betyg (tidigare grönt) i undersökningen som publicerades i december 2016.

I en ranking av världens 500 största investerare (Asset Owners Disclosure Project Index) avancerade AMF till 23:e plats i en bedömning hur väl investerare hanterar klimatrisker i sina portföljer.

23:e plats av 500

AMF hamnade på en andra plats bland pensionsbolag i två undersökningar kring varumärke och uppfattning om hållbarhet, Sustainable Brand Index (april 2016) och Hållbarhetsbarometern (maj 2016).

Ansvar i erbjudande och kundmöte

För AMF är ansvarstagandet gentemot kunderna en del i hållbarhetsarbetet. Ansvarstagandet omfattar både utformningen av produkter och tjänster, men också hur AMF möter kunderna och hur AMFs överskott fördelas till kunderna. Som en del av ansvarstagandet genomförde AMF under året en villkorsändring, där 2,9 miljoner kunder fick tillgång till de mest fördelaktiga försäkringsvillkoren för sin tjänstepension.

Att förvalta tjänstepensioner innebär löften till kunderna som ligger mycket långt fram i tiden. En försäkring kan täcka en tidsperiod på över 60 år, uppdelat på en sparandefas på upp till 40 år och en ofta livsvarig utbetalning efter pensionering, vilket kan vara 20 år eller längre. En krona som betalas in som pensionspremie idag stannar i genomsnitt i cirka 30 år i AMF, innan den betalas ut som pension. Det medför ett stort ansvar med höga krav på långsiktighet, riskspridning och finansiell stabilitet.

Eftersom AMF är ickevals-bolag, och en stor del av kunderna inte gör aktiva val för sin tjänstepension, har AMF ett särskilt stort ansvar för att erbjudandet är utformat på ett långsiktigt hållbart sätt. Det innebär att AMFs produkter ska vara anpassade till långsiktigt sparande och ge en trygg och förutsägbar pension. AMF arbetar kontinuerligt för att säkerställa att produkterna inom både traditionell försäkring och fondförsäkring är lång-

siktigt hållbara och svarar upp till uppdraget från ägarna: Möjlighet till bra och trygg pension, till en låg kostnad.

För att säkerställa att AMFs erbjudande svarar mot de förväntningar som upphandlande parter har på produktens utformning, har AMF som mål att erbjudande ska vara förankrat med relevanta beslutsfattare. Detta gäller såväl kollektivavtalad traditionell försäkring som fondförsäkring.

AMFs erbjudande inom tjänstepension består i stort av två produkter:

Traditionell försäkring

Traditionell försäkring är AMFs huvudsakliga affär. Traditionell försäkring är ett pensionssparande med garanti, där AMF förvaltar pensionskapitalet för kundens räkning. En viss del av pensionsutbetalningarna är garanterade och resterande andel beror på hur väl AMF lyckas i förvaltningen. AMFs traditionella försäkringar betalas som regel ut livsvarigt, såvida inte kunden väljer att ta ut pensionen på kortare tid.

Sparandet i en traditionell försäkring är en avvägning mellan tryggheten som garantin innebär och möjlighet till ett högre risktagande och därmed en hög förväntad avkastning. AMF strävar efter att erbjuda en god balans mellan garanti och avkastning, som passar kunder som väljer att inte vara aktiva i sitt pensions-sparande.

Fondförsäkring

Fondförsäkring passar de kunder som vill vara mer aktiva och själva påverka hur deras pensionskapital investeras. Fondförsäkring saknar garanti men ger möjlighet till större risktagande och därmed högre avkastning. Utvecklingen av fonderna styr avkastningen och fondsparandet kan både öka och minska i värde. Fondförsäkring betalas som regel ut under 30 år, men går att få med livsvarig utbetalning.

AMFs egna fonder har låga avgifter och är anpassade för ett långsiktigt sparande. Som komplement kan kunder inom kollektivavtalad tjänstepension även välja bland ett antal externt förvaltade fonder. För de kunder som inte själva vill välja enskilda fonder, erbjuder AMF en entrélösning där risknivån anpassas efter ålder.

AMFs traditionella försäkring

AMFs huvudsakliga affär är kollektivavtalad traditionell försäkring. Cirka 3 miljoner av AMFs runt 4 miljoner kunder tillhör eller har arbetat inom kollektivavtalsområdet SAF-LO. AMFs traditionella försäkring är utformad för att passa kunder som sparar under många år och som inte vill behöva engagera sig i sin tjänstepension. AMF arbetar kontinuerligt med att se över och säkerställa att produkterna inom traditionell försäkring är långsiktigt hållbara. Det gäller till exempel att garantinivåerna är utformade på ett sådant sätt att de inte hindrar möjligheter till hög avkastning.

Sänkta avgifter och modernare försäkringsvillkor

Många av AMFs kunder har flera traditionella försäkringar med olika egenskaper, trots att de tillhört samma avtalsområde hela arbetslivet. Det är en konsekvens av att produkten utvecklats under åren samt av att olika krav ställts i upphandlingar och anslutningar inom kollektivavtalad tjänstepension. Det gör det svårare för kunderna att överblicka sin tjänstepension och har lett till onödigt administration och onödiga kostnader för AMF.

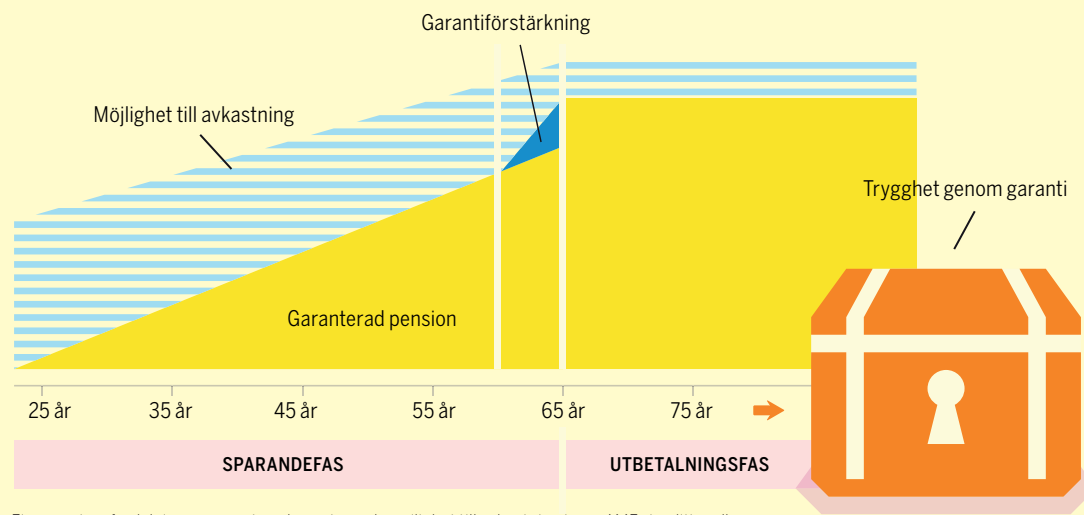
För att underlätta för kunderna genomförde AMF under hösten 2016 en omfattande villkorsomläggning. Den innebär att 2,9 miljoner kunder inom Avtalspension SAF-LO fick tillgång till de senaste och mest fördelaktiga villkoren för samtliga sina försäkringar. I samband med villkorsomläggningen förde AMF över pensionsförsäkringarna till ett effektivare IT-system och avgifterna sänktes för de allra flesta kunderna inom Avtalspension SAF-LO. Totalt sänkte AMF de årliga avgifterna med cirka 300 miljoner kronor.

AMF avser genomföra motsvarande villkorsförändringar även för andra avtalsområden.

Rättvisa mellan kunder

I och med att AMF är ett bolag som drivs enligt ömsesidiga principer går all vinst tillbaka till kunderna. I AMFs uppdrag ligger att se till att alla kunder, oavsett hur aktiva de väljer att vara, ska få bästa möjliga villkor och erbjudande för sitt pensionssparande.

AMFs senaste produkt inom traditionell försäkring

Figuren visar fördelning av garanterad pension och möjlighet till avkastning inom AMFs traditionella försäkring. Inför pensioneringen kan pensionsmedlen säkras genom att delar av försäkringens överskott omvandlas till garanterade utbetalningar. På så vis kan möjligheten till hög avkastning med trygga och stabila pensionsutbetalningar kombineras.

Villkorsändringen för kunder inom Avtalspension SAF-LO innebär många förbättringar:

- ✓ Alla kunder får AMFs senaste erbjudande inom traditionell försäkring.
- ✓ Alla kunder får tillgång till produktens egenskaper som saknats i äldre versioner av traditionell försäkring som återbetalningsskydd, flytträtt och flexibla utbetalningsregler.
- ✓ Det blir enklare för kunderna eftersom samma villkor omfattar alla deras försäkringar.
- ✓ Enkelheten skapar förutsättning för lägre kostnader för AMF, något som i sin tur ger lägre avgifter.

En långsiktig hållbar traditionell försäkring kännetecknas av:

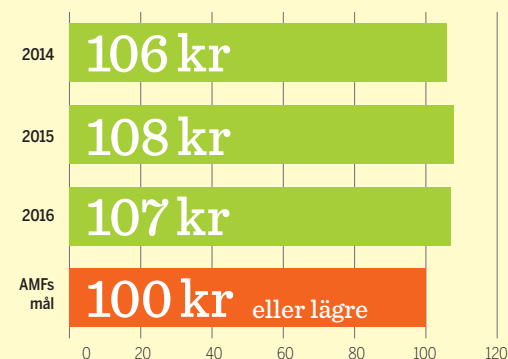
Funktion/Egenskap	Varför viktigt?	Kundnytta
Låg prissättning	Låga avgifter ger mer i pension. Pensioner är ett långsiktigt sparande vilket gör det särskilt viktigt med låga avgifter. Även små avgiftsskillnader gör stor skillnad för vilken pension kunden kommer att få. Avgifterna ska vara låga och samtidigt sättas på en nivå som täcker AMFs kostnader och står sig över tid.	Ökar möjlighet till högre pension ✓ Förutsägbarhet för kunden ✓
Balans mellan tillväxt och garanti	Sparandet i en traditionell försäkring är en avvägning mellan tryggheten som de garanterade pensionsutbetalningarna innebär och möjligheten till ett högre risktagande, och därmed en högre förväntad avkastning. Den traditionella försäkringen ska fungera väl oavsett aktuellt marknadsläge. Den ska även ta tillvara kundernas behov och önskemål om hög avkastning i kombination med stabila utbetalningar.	Ökar möjlighet till högre pension ✓ Förutsägbarhet för kunden ✓ Stabila utbetalningar ✓ Trygghet ✓
Individuell avkastningsränta	Tydligare koppling mellan de överskott som kunderna själva bidragit till och de överskott som fördelas. För att uppnå detta använder AMF avkastningsränta istället för återbäringsränta.	Rättvisa ✓
Garantiförstärkning	Inför pensionering omvandlas en del av försäkringens eventuella överskott till garanterade utbetalningar. Det ger tryggare och stabilare utbetalningar och förutsägbarhet för kunden.	Förutsägbarhet för kunden ✓ Stabila utbetalningar ✓ Trygghet ✓
Anpassningsbara garantinivåer	För att kunna ge en långsiktigt bra avkastning på pensionskapitalet är det viktigt med möjlighet att anpassa garantinivå efter rådande marknadsläge.	Ökar möjlighet till högre pension ✓ Förutsägbarhet för kunden ✓ Stabila utbetalningar ✓ Trygghet ✓
Livsvariga utbetalningar	Livslängden i befolkningen ökar vilket leder till ett ökat behov av vård- och omsorgstjänster. Samtidigt ökar individens ansvar att själv kunna försörja sig och bekosta dessa tjänster. Livsvariga utbetalningar som utgångspunkt innebär trygghet för både kunden och för samhället.	Trygghet ✓ Samhällsansvar ✓
Återbetalningsskydd	Återbetalningsskydd ska kunna erbjudas de kunder som har behov av det.	Trygghet ✓ Möjlighet till individuella val ✓
Flytträtt	Kunden ska kunna flytta sina tjänstepensionsförsäkringar till en annan förvaltare. Det är viktigt att vara medveten om vad man flyttar från respektive till så man inte får en sämre lösning, både avseende garantier och avgifter. Här har branschen ett stort informationsansvar.	Möjlighet till individuella val ✓

Den traditionella försäkringen har en kollektiv riskdelning i kombination med att överskottet fördelas efter hur kunderna har bidragit till överskottet. I AMFs traditionella försäkring bär varje kund i något större utsträckning sin egen risk, än i andra traditionella försäkringar, och avkastningsräntan tar större hänsyn till kundens bidrag till överskottet. AMF använder avkastningsränta på samtliga premiebestämda traditionella försäkringar, istället för återbäringsränta. Detta gör att AMFs traditionella försäkring i större grad baseras på rättvisa mellan kunder.

Låga kostnader

Lägre komplexitet i AMFs erbjudande leder till lägre kostnader vilket innebär lägre avgifter. AMF har en av branschens lägsta avgifter för traditionell försäkring. För att säkerställa låga kostnader har AMF som mål att kostnaden per kund (inom traditionell försäkring Avtalspension SAF-LO) ska vara under 100 kronor år 2018. När målet sattes inkluderade det dock inte arbetet med villkorsändringen inom Avtalspension SAF-LO. Projektet har inneburit temporärt ökade kostnader men kommer innebära lägre kostnader för AMF på sikt. 2016 uppgick kostnaden per kund inom Avtalspension SAF-LO till 107 kronor.

Kostnad per kärnkund

Fondförsäkring

I AMFs fondförsäkring ligger fokus på låga avgifter och att erbjuda fonder som är utformade för att passa långsiktigt sparande. AMF erbjuder främst fonder från det helägda dotterbolaget AMF Fonder.

AMF rabatterade under året förvaltningsavgifterna för fem av AMFs egna fonder inom fondförsäkring. I och med detta betalar alla AMFs fondförsäkringskunder, oavsett avtalsområde, samma låga avgifter.

Ny process för hållbarhet

Förutom det egna fondutbudet, erbjuder AMF sex externt förvaltade fonder. Under 2016 införde AMF en process för att följa upp det externa fondutbudet avseende hållbarhet. Grundnivån för indexfonder är att fondförvaltaren har skrivit under FNs riktlinjer för hållbara investeringar, UN PRI. För aktivt förvaltade fonder krävs dessutom att fonden har någon form av normbaserad eller negativ screening (exkludering) av innehavsbolag, samt att de har minst två glober (av fem möjliga) i Morningstars hållbarhetsrating.

Per 31 december 2016 följde alla externa fonder som AMF erbjuder den beslutade processen.

AMF Fonder

AMF erbjuder tolv egenförvaltade fonder via AMF Fonder. AMF Fonder har uppdraget att tillhandahålla fonder med konkurrenskraftig avkastning och låga avgifter. Låga fondavgifter förbättrar förutsättningarna för en bra långsiktig avkastning. Under 2016 var förvaltningsavgifterna för aktie- och blandfonderna 0,4–0,6 procent och för räntefonderna 0,1–0,3 procent. AMFs fonder får hög rating av analysföretaget Morningstar, som mäter avkastning, risk och fondavgifter. Per 31 december 2016 hade fonderna en genomsnittlig rating på 3,8 av 5 och 8 av 11 fonder hade bättre avkastning än genomsnittet av respektive kategori.

De utländska aktierna i AMFs fonder följer sedan 1 januari 2016 ett nytt referensindex (MSCI ESG All Country World Index) som är utformat så att de bästa aktierna ur ett hållbarhetsperspektiv ingår i indexet. Morningstar ger AMF Fonder ett högt genomsnittligt hållbarhetsbetyg. I snitt har AMFs fonder 4,1 av 5 hållbarhetsglober.

Läs vidare på sidan 15 hur AMF Fonder arbetar med hållbarhetskriterier i fondförvaltningen. Information finns också i AMF Fonders hel- och halvårsredogörelser samt i Hållbarhetsprofilen för respektive fond. Se amf.se/vara-fonder.

Fond	Morningstar (max 5)	Morningstar Hållbarhetsglober (max 5)	Förvaltnings- avgift (procent)
Aktiefond Asien Stilla Havet	3	5	0,6
Aktiefond Europa	4	5	0,4
Aktiefond Global	4	4	0,4
Aktiefond Mix	3	3	0,4
Aktiefond Nordamerika	4	5	0,4
Aktiefond Småbolag	3	3	0,6
Aktiefond Sverige	4	4	0,4
Aktiefond Världen	4	5	0,4
Balansfond	4	3	0,4
Räntefond Kort	– ¹⁾	– ²⁾	0,1
Räntefond Lång	5	– ²⁾	0,1
Räntefond Mix	– ¹⁾	– ²⁾	0,3
Totalt	3,8	4,1	

¹⁾ Saknar Morningstar-rating

²⁾ Saknar Hållbarhetsrating

”
AMF erbjuder
tolv egenförvaltade
fonder med
konkurrenskraftig
avkastning och
låga avgifter.

Förenkla informationen

Många av AMFs kunder upplever att pensioner och pensionssystemet är svårt att förstå. Pensionsfrågan kan kännas abstrakt eftersom nyttan ligger långt fram i tiden och produkterna inom pensionsförsäkring ofta är komplicerade. AMFs ambition är att på ett enkelt och tryggt sätt informera kunderna om deras tjänstepensioner och hur olika förändringar kan påverka pensionen.

Under 2016 rörde AMFs arbete kring förenkling främst information om frågor som villkorsändring och försäkringsvillkor. Ett led i arbetet har varit att presentera information i olika steg och detaljeringsgrad. På så sätt kan kunden själv välja önskad fördjupningsnivå. AMF har som målsättning att all information på amf.se, internetkontoret samt all övrig kundkommunikation ska vara lika enkel att förstå som språket i en vanlig dagstidning. Ett hjälpmedel för att nå dit är mätetalet LIX (läsbarhetsindex).

En annan aspekt av förenkling är att kunderna enkelt ska kunna få en överblick över hela sin tjänstepension. AMF samarbetar med Min Pension och Konsumenternas försäkringsbyrå kring lösningar som gör det möjligt för kunder att jämföra pris mellan olika tjänstepensionslösningar, och få en samlad överblick över det egna pensionssparandet.

Under 2017 kommer AMF arbeta för att öka enkelheten i kundmötet, både vad avser en sammanhållen service i alla kanaler, men också undersöka möjligheter till att ytterligare förenkla och öka förståelsen hos kunder inför den första pensionsutbetalningen.

Nöjda kunder

AMFs kundnöjdhet har legat stabilt på en hög nivå sedan många år. Kundnöjdheten uppgick till 4,5 (4,4) av 5,0. Det kunderna framförallt uppskattar är handläggarnas engagemang, kunskap och att frågor blir lösta direkt. Klagomål eller synpunkter noteras alltid. Processen för klagomål och omprövningar finns tillgänglig på amf.se. Företagsledningen och styrelsen informeras kvartalsvis om kundklagomål.

Digitalisering av kundmötet

AMF arbetar för att alla kunder ska kunna få sin information digitalt, eftersom de då får en mer samlad och pedagogisk presentation över sin pension. Digitaliseringen genomförs även med hänseende till kostnader och miljöpåverkan. Arbetet förut-

sätter en utveckling av systemstöd samt utredningar avseende regelverk och legala krav. AMF strävar efter att genomföra en fullständig digitalisering av kundmötet till 2018. De kunder som så önskar kommer även fortsättningsvis få tillgång till information på papper.

Under 2016 skickade AMF ut 83 (56) ton papper, varav 31 (32) ton avsåg kundkommunikation som värdebesked, välkomstbrev och kontrolluppgifter. 52 (24) ton rörde brevutskick med information om AMFs arbete med villkorsändringen. Tack vare arbetet med att förkorta och förenkla informationen samt hänvisa till amf.se blev den totala siffran ändå lägre än beräknat utfall.

Utöver AMFs egna arbete är det också viktigt att driva digitaliseringsarbetet i branschen i stort. Idag är det praxis i branschen att värdebesked skickas med post.

AMF är aktiv i branschprojekt kring digitalisering, till exempel projekten Uttagsplan och Elektronisk flyttfakta (i samarbete med Min Pension), JämförPris hos Konsumenternas försäkringsbyrå samt Fullmaktskollen (drivs av Svensk Försäkring och Svenska försäkringsförmedlares förening).

Enkelhet i AMFs kundmöte

AMF har drygt 6 miljoner kundkontakter per år i de egna servicekanalerna. Majoriteten av de som kontaktar AMF närmar sig pensionering. 90 procent av dessa är över 55 år. Vid slutet av året gjordes 72 procent av alla kundändringar digitalt.

- Kundenservice nås via telefon, chat och e-post.
- En rad självservice-tjänster finns tillgängliga via webben.
- Kund- och användartester genomförs innan publicering eller lansering av kundkommunikation, kundgränssnitt och självservice-tjänster.
- Alla anställda har som del i utvecklingsplanen att minst en gång om året medlyssna på samtal i kundservice för att få ökad förståelse för kundernas behov.
- Visualiserad information i grafik eller genom filmer underlättar förståelsen.
- Design och interaktion på internetkontoret görs med målsättningen att det ska vara enkelt för kunderna att få en överblick över sin pension hos AMF. Kunder som vill ha en överblick över hela sin pension kan direkt klicka sig vidare till Min Pensions webbsida utan ytterligare inloggning.

Nöjd-Kund-Index (NKI)

Skala 1 till
5, där 5 är
högst betyg

2014: 4,4 2015: 4,4 2016: 4,5

”

AMF strävar efter att genomföra en fullständig digitalisering av kundmötet till 2018.

Trygghetsekonomi

AMF vill bidra till en ökad förståelse och vägledning i frågor om pensioner. AMFs Trygghetsekonom inspirerar och informerar om framförallt kundnära frågor kring pension, och ser till att den offentliga pensionsdiskussionen förs med spararnas bästa för ögonen. Trygghetsekonomien föreläser inom Finansinspektionens nätverk Gilla Din Ekonomi och deltar även i ett högskoleprojekt för att höja kompetensen om tjänstepension bland ekonomi- och personalvetarstudenter. AMF är även involverad i utbildningen för kommunernas budget- och skuldrådgivare om vilka möjligheter som finns att hjälpa ekonomiskt utsatta pensionärer.

AMFs
Trygghetsekonom:
Dan Adolphson

Följ Dan på Twitter @Trygghetsekonom
och på Pensionsbloggen.se.

Frågor som AMF uppmärksammat de senaste åren:

- Ökad jämställdhet behövs både inom och utanför pensionssystemet.
- Konsekvenser av korta uttagstider av pension för samhälle och individ.
- Fördelar med att tillåta sammanslagning av pensionsförsäkringar (lägre avgifter, lättare att få överblick).
- Kunskapsbrist om hur avgifterna påverkar pensionen.
- Spararnas behov av förutsägbarhet och trygghet i form av garanterade månadsbelopp och lägre risk.
- Behov av ökad kunskap om pensionens delar och förenkling inom tjänstepensionssystemet vad gäller uttag av pension (möjlighet att pausa utbetalningar).

Gör kunden medvetna val?

Under de senaste åren har flyttar av kollektivavtalad tjänstepension ökat i takt med att flytträtt införts inom allt fler avtalsområden. AMF undersökte under året vilka flyttströmmar som finns på tjänstepensionsmarknaden. Slutsatserna publicerades i en Flyttrapport, och diskuterades även på AMFs seminarium i Almedalen.

Undersökningen slog fast att:

- De flesta som flyttar sin tjänstepension gör det på initiativ av en rådgivare eller bank.
- De flesta flyttar görs från traditionell försäkring till fondförsäkring.
- Det huvudsakliga motivet är att samla sitt kapital.

AMF tycker att det är bra att det finns fri flytträtt som ger en möjlighet för spararna att anpassa tjänstepensionen efter egna önskemål och förutsättningar. Däremot är det problematiskt att många sparare är omedvetna om att de flyttat sina pensionspengar och att fyra av tio flyttar till en sparform som inte stämmer överens med vad de säger sig föredra. Merparten av de som flyttat tjänstepensionen hamnar i en dyrare produkt. Särskilt allvarligt är det om sparare som börjar närma sig pensionen flyttas till ett alternativ som innebär att de blir av med stora garanterade belopp, utan att de känner till det. AMF har genom undersökningen lyft fram frågan om branschens ansvar för att hantera den utökade flytträtten och den ökande rörligheten på ett ansvarsfullt sätt.

” Merparten av de som flyttat tjänstepensionen hamnar i en dyrare produkt.

Värdeskapande och fördelning av överskott

En del i AMFs ansvarstagande gentemot kunderna är att redovisa hur värde skapas i verksamheten samt hur tilldelningen av avkastning från kapitalförvaltningen sker. Eftersom AMF drivs enligt ömsesidiga principer får AMFs ägare inte ta ut någon utdelning då all vinst i verksamheten ska gå tillbaka till kunderna. Överskottet ska fördelas rättvist mellan kunderna.

Hur skapar AMF värde?

AMFs värdeskapande under ett år motsvarar tillväxten i pensionskapitalet, minskat med AMFs kostnader.

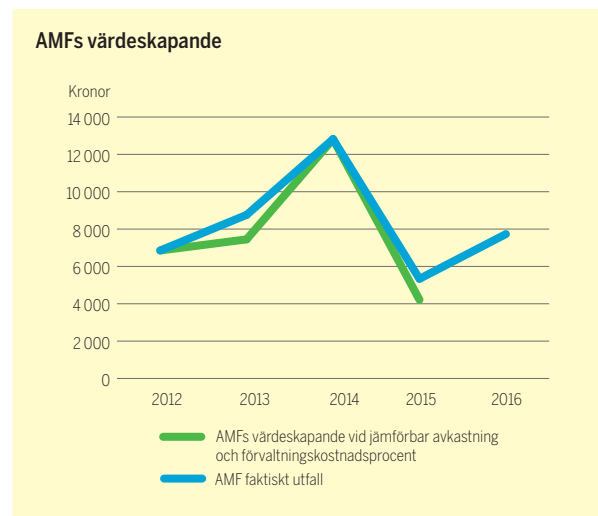
- Tillväxten i pensionskapitalet beror på den avkastning som kapitalförvaltningen skapar.
- Kostnaderna uppstår i den löpande verksamheten, till exempel IT-kostnader, personalkostnader och kostnader för kapitalförvaltningen.

AMFs värdeskapande per kund motsvarade 8 609 (5 970) kronor för 2016.

AMFs värdeskapande		
Koncernen, Mkr	2016	2015
Årets avkastning	35 155	24 649
Minus löner/ersättning till anställda	-283	-306
Minus övriga driftskostnader	-493	-419
Minus skatter	-1 133	-1 360
Årets värdeskapande	33 246	22 564
Varav traditionell försäkring	28 643	19 324
AMFs årliga genomsnittliga värdeskapande per kund (kronor)	8 609	5 970
Varav traditionell försäkring (kronor)	7 732	5 335

AMFs värdeskapande vid jämförbar avkastning respektive förvaltningskostnadsprocent, traditionell försäkring

Om AMF för sin traditionella försäkring hade haft motsvarande avkastning som övriga bolag i branschen respektive motsvarande förvaltningskostnadsprocent skulle AMFs värdeskapande per kund uppgått till 4 212 kronor för 2015, 12 830 kronor för 2014, 7 448 kronor för 2013 och 6 873 kronor för 2012. Underlag för jämförelse finns ännu inte tillgängliga för 2016.

Den genomsnittliga avkastningen för jämförbara bolag uppgick för 2015 till 4,6 procent. Den genomsnittliga förvaltningskostnadsprocenten för jämförbara bolag uppgick för samma period till 0,40 procent. AMFs avkastning för motsvarande period uppgick till 5,3 procent och förvaltningskostnadsprocenten uppgick till 0,13 procent.

Tilldelning av vinstmedel		
	2016	2015
Moderbolaget, Mkr		
Utbetalning av överskott	9 434	9 536
Garantiförstärkning eller annan tilldelning av garantier	22 622	1 860
Premierreduktion (förmånsbestämda försäkringar)	814	2 180
Tilldelning fondandelar	-	-
Total tilldelning av överskott	32 870	13 576

Hur fördelas AMFs överskott på kundernas försäkringar?

AMFs överskott motsvarar skillnaden mellan värdet av pensionskapitalet och värdet på de åtaganden som AMF har garanterat kunderna. Kunder med en traditionell försäkring får ta del av överskottet i försäkringen när de börjar ta ut sin pension eller redan inför pensioneringen:

- Vid varje pensionsutbetalning får kunder med traditionell försäkring del av AMFs samlade överskott.
- Vid flytt och återköp av en traditionell försäkring får kunderna med sig del av AMFs samlade överskott.
- För kunder som varit med och bidragit till en tillräckligt stor del av överskottet omvandlas en del till garantier inför pensionering, så kallad garantiförstärkning. Detta gäller kunder med individuell avkastningsränta.
- I AMFs förmånsbestämda försäkringar återförs del av AMFs överskott i form av reducerade premier inom Avtalspension SAF-LO, samt i form av kompensation för inflation i samband med utbetalning av pensionen.
- Även inom fondförsäkringsverksamheten ska de eventuella vinster som uppkommer tillfalla försäkringstagarna. Detta kan ske genom sänkta avgifter eller tilldelning av extra fondandelar till kunderna.
- Se även under rubriken Överskottsfördelning på sidan 35.

Ansvarsfull förvaltning

Hållbarhet är en integrerad del av beslut vid investeringar både i förvaltningen av pensionskapitalet i den traditionella försäkringen och hos fondförvaltningen i AMF Fonder. AMFs kunder ska kunna känna sig trygga med att pensionskapitalet investeras och förvaltas ansvarsfullt, både ur ett avkastningsperspektiv men även vad gäller etik och hållbarhet. Under året fortsatte AMF arbetet med jämställda styrelser, klimatfrågan och röstning på utländska bolagsstämmor. Samtidigt påbörjades arbetet med att integrera hållbarhetsaspekter i riskbedömningen av företagsobligationer.

Ansvarsfulla investeringar i AMF:

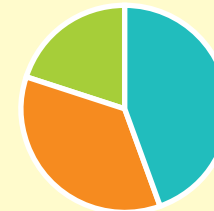
- Utgångspunkten för alla AMFs investeringsbeslut är det som är bäst för AMFs kunder. Styrelsens regler för etik och hållbarhet utgör grundvärderingarna vid investeringar.
- AMF tror att de bolag som uppmärksammar hållbarhetsfrågorna har bättre förmåga att skapa långsiktigt god avkastning. Därför strävar AMF efter att investera i de mest hållbara bolagen inom respektive bransch, sett ur ett globalt perspektiv. Utöver det gör AMF inga ställningstaganden mot specifika branscher eller produkter.
- AMF väljer aktivt bolag eller värdepapper att investera i, både i förvaltningen av den traditionella försäkringen och i de egna fonderna. AMF arbetar utifrån principen att hållbarhetsaspekter är en del i alla investeringsbeslut. Därför erbjuder exempelvis AMF inga fonder med särskild hållbarhetsinriktning.
- AMF investerar inte i bolag som bryter mot vedertagna internationella konventioner om till exempel mänskliga rättigheter och kontroversiella vapen.
- AMF använder sig av omfattande hållbarhetsanalyser från två stora internationella analysföretag, vilket ger goda möjligheter för kapitalförvaltarna att på ett effektivt sätt integrera hållbarhet i förvaltningen. Dessa analyser tillsammans med övriga analyser bildar underlag för investeringsbesluten.

Hållbarhet integrerat i förvaltningen

AMF investerar i aktier, räntebärande värdepapper och fastigheter. AMFs tillvägagångssätt vad gäller hållbarhetsaspekter i förvaltningen skiljer sig åt beroende på de olika tillgångsslagens egenskaper, men hållbarhetsaspekter ska vara en del av alla investeringsbeslut.

Tillgångsfördelning i förvaltningen av den traditionella försäkringen

- Aktier 45 (40)%
- Räntebärande 36 (43)%
- Fastigheter 20 (17)%

Kommentar: I förvaltningen av traditionell försäkring förvaltar AMF över 442 miljarder kronor, fördelat på aktier, räntebärande värdepapper och fastigheter. Sedan 2016 kan AMFs kunder även se den individuella tillgångsfördelningen för deras traditionella försäkring på AMFs internetkontor.

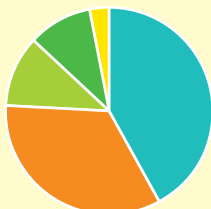
Svenska aktier

Förvaltningen av den traditionella försäkringen och AMF Fonder samverkar i ägarstyrningsfrågor och utgör tillsammans den femte största ägaren på Stockholmsbörsen. Det ger goda förutsättningar till dialog och möjlighet till påverkan hos innehavsbolagen. Som stor ägare sitter AMF med i valberedningar i 24 svenska bolag. AMF har även löpande kontakter med ledningarna i innehavsbolagen. De svenska innehavsbolagen uppgår till 42 procent av aktieportföljen och 18 procent av det förvaltrade kapitalet för den traditionella försäkringen.

I valberedningsarbetet i svenska bolag har AMF som högsta prioritet att tillföra rätt kompetens i innehavsbolagens styrelser. AMF strävar sedan många år efter att tillsätta styrelser med jämn könsfördelning mellan kvinnor och män. Vid halvårsskiftet 2016, då bolagsstämmorna hållits, var kvinnoandelen i styrelsen i genomsnitt 40 (37) procent i de bolag där AMF deltog i valberedningen. AMF har under året tillsammans med några andra investerare analyserat jämställdheten i styrelsen i olika typer av bolag, och föredragit analysen för näringsministern. Analysen visade att jämställdhet mellan kvinnor och män är lägst i bolag med stora ägarfamiljer samt i bolag som nyligen börsintroducerats.

**Aktieportföljens regionfördelning
2016-12-31**

Sverige	42 (41)%
Amerika	34 (31)%
Europa	11 (17)%
Asien	10 (7)%
Övriga världen	3 (4)%

**Aktieportföljens branschfördelning
2016-12-31**

Industri	15 (15)%
Finans	29 (29)%
Konsument, daglig	8 (9)%
Informationsteknologi	10 (9)%
Konsument, sällanköp	13 (12)%
Telekommunikation	6 (7)%
Hälsovård	9 (11)%
Energi	4 (3)%
Basmaterial	4 (3)%
Samhällsnyttigheter	2 (2)%

Energi motsvarar placeringar i olja, kol eller gas.

De svenska aktieinnehaven ingår i den normbaserade screeningen, som görs två gånger om året, se faktaruta sidan 18.

Utländska aktier

AMF har 58 procent av aktieportföljen (26 procent av det förvaltade kapitalet för den traditionella försäkringen) investerat i utländska aktier. De utländska aktieinnehaven är spridda geografiskt över världen, men återfinns främst i utvecklade länder med stabila finansiella system. Ägarandelen i de utländska innehavsbolagen är generellt sett lägre än i de svenska innehavsbolagen, vilket gör möjligheten till påverkan mindre. Ibland går därför AMF samman med andra ägare för att utöva påverkan.

Under 2016 införde AMF en process i förvaltningen av den traditionella försäkringen för att genomföra så kallade proxyröstningar på utländska bolagsstämmor. Det innebär att man som aktieägare röstar elektroniskt på bolagsstämmorna utan fysisk närvaro. Totalt röstade AMF på 237 bolagsstämmor via proxyröstning under 2016. Även AMF Fonder påbörjade arbetet med proxyröstning under 2016 och röstade på 17 utländska bolagsstämmor.

Både förvaltningen av den traditionella försäkringen och AMF Fonder mäter utvecklingen i utländska aktier mot ett referensindex (MSCI ACWI ESG) som omfattar de bästa 50 procent av bolagen inom respektive sektor, baserat på en bedömning av vilka bolag som kommit längst i sitt hållbarhetsarbete. I förvaltningen av den traditionella försäkringen är innehav utanför index tillåtna om dessa dokumenteras enligt en särskild process med en plan för påverkan. Vid slutet av 2016 hade AMF tre innehav utanför index, alla med beslutad påverkansplan.

Samma krav på påverkansplan för innehav utanför index kommer att införas inom AMF Fonder under 2017.

Även de utländska aktieinnehaven ingår i den normbaserade screeningen.

Ägarstyrningsrapporter:

AMF publicerar speciella ägarstyrningsrapporter, en för svenska aktier och en för utländska aktier. Där berättar AMF mer om ägararbetet i innehavsbolagen och ger exempel på påverkansarbete och bolagsdialoger. Här finns även mer information om AMFs arbete med jämställda styrelser.

Den senaste rapporten kom ut i februari 2017 och avsåg ägararbetet i de utländska aktieinnehaven. Rapporten för det svenska ägararbetet kom ut i juni 2016.

Räntebärande värdepapper

AMFs investeringar i räntebärande värdepapper motsvarar 36 procent av det förvaltade kapitalet för traditionell försäkring. Investeringarna innefattar främst statsobligationer, bostadsobligationer och företagsobligationer. AMF investerar enbart i statsobligationer från utvecklade länder med stabila finansiella system.

Företagsobligationer och bostadsobligationer (42 procent av ränteportföljen) ingår i den normbaserade screeningen. Under 2016 började AMF integrera hållbarhetsanalyser i bedömningen av riskerna hos svenska och utländska utställare av företagsobligationer och bostadsobligationer. Under 2017 är målsättningen att implementera processen fullt ut.

Fastigheter och infrastrukturinvesteringar

Fastigheter, vilket även innefattar infrastrukturinvesteringar, uppgår till 20 procent av det förvaltade kapitalet för den traditionella försäkringen. Den största delen av investeringarna utgörs av fastigheter i Stockholm. Dessa förvaltas av det helägda dotterbolaget AMF Fastigheter. Andra investeringar där AMF har betydande inflytande är fastighetsbolaget Rikshem (50 procent ägarandel) samt bolagen Oslo Areal AS (50 procent), Antiloopi Ky (50 procent) och Mercada Oy (33 procent). I portföljen ryms även 49 procent i den brittiska vindkraftparken Ormonde samt andelar i den statliga brittiska vindkraftfonden GIBFS Offshore Wind Fund.

AMF har de senaste åren ökat investeringarna i olika former av samhällstillgångar som fastigheter och infrastruktur för att lägga grunden för en stabil långsiktig avkastning i rådande lågränteläge. Samtidigt pågår även arbete med att utveckla och stärka befintliga tillgångar, som till exempel flera utvecklingsprojekt i Stockholms innerstad. Dessutom genomför det delägda dotterbolaget Rikshem renoveringar och nybyggnationer av bostadsfastigheter runt om i Sverige.

AMF Fastigheter har sedan många år ett gediget hållbarhetsarbete, med fokus på energi- och klimatfrågor.

FAKTA

UN PRI – FNs principer för ansvarsfulla investeringar

AMF ställer sig bakom UN PRI, FNs principer för ansvarsfulla investeringar, sedan 2009. För närvarande har nära 1 500 investerare världen över förbundit sig att följa de sex principerna. AMF redovisar varje år arbetet med ansvarsfulla investeringar i en rapport till UN PRI. Rapporten finns tillgänglig via unpri.org.

DE SEX PRINCIPERNA:

- Vi beaktar miljö, samhälle och en god förvaltningssed då vi analyserar placeringsobjekt och gör investeringsbeslut.
- Vi har en aktiv ägarpolicy som omfattar synpunkter som berör miljö, samhälle och god förvaltningssed.
- Vi förväntar oss att de företag vi placerar i ger tillräcklig information om ESG-faktorerna.*
- Vi bidrar till främjandet av dessa principer inom hela investeringsbranschen.
- Vi samarbetar med andra aktörer inom branschen för att principerna ska förverkligas i praktiken.
- Vi rapporterar om hur principerna följs och hur implementeringen fortskrider i vår verksamhet.

* ESG – en vanlig benämning på hållbarhetskriterier vid investeringar. ESG (Environmental, Social, Governance) står för kriterier gällande miljö, sociala förhållanden och bolagsstyrning.

”

AMFs kunder ska kunna känna sig trygga med att pensionskapitalet investeras och förvaltas ansvarsfullt.

Klimatredovisning

AMF mäter och redovisar koldioxidavtrycket i samtliga noterade aktieinnehav, både i förvaltningen av den traditionella försäkringen, i AMF Fonders aktiefonder samt AMF Balansfonds aktieandel. Genom att mäta och publicera aktieportföljens koldioxidavtryck vill AMF öka trycket på innehavsbolagen att fokusera på sina utsläpp.

Under året har AMF deltagit i framtagandet av branschstandarder hur koldioxidavtryck i aktieinnehav ska redovisas, både inom Svensk Försäkring och Fondbolagens Förening. Det är dessa standarder som ligger till grund för AMFs redovisning. Läs mer om hur mätningen går till under Mätmetoder, sida 27.

AMFs koldioxidavtryck för aktieinnehaven är mer än hälften så lågt som för en aktieportfölj som följer ett globalt index. Den främsta anledningen är de svenska innehavens relativt sett låga koldioxidutsläpp samt att AMF styr investeringar i utländska bolag till de företag som bedöms hantera hållbarhet bäst inom respektive sektor. AMF har inget mål för hur stort aktieportföljens koldioxidavtryck får vara, utan följer metoden att sträva efter att investera i de mest hållbara bolagen, ur ett brett perspektiv, inom respektive bransch. AMF är dock mycket restriktiv till aktie- eller ränteinvesteringar i bolag där fossil energi utgör en betydande del av värdekedjan.

AMF vill också att fastighetsbolagen, där AMF har betydande inflytande (se sida 17), ska kunna redogöra för sina koldioxidutsläpp. Alla intressebolag utom ett uppgav att de kommer kunna redovisa sin koldioxidutsläpp för 2016.

Koldioxidavtryck AMF	
Moderbolag, ton CO ₂ e	2016
Svenska aktier	187 000
Utländska aktier	1 213 000
Totalt	1 400 000

Koldioxidavtryck AMF – koldioxidintensitet	
Moderbolag, ton CO ₂ e i relation till bolagens omsättning i miljoner kronor	2016
Svenska aktier	4,5
Utländska aktier	20,8
Totalt	14,1

För mer information se Mätmetoder sidan 27.

Koldioxidavtryck AMF Fonder		
	CO ₂ -avtryck	CO ₂ -avtryck, index
Aktiefond Asien Stilla Havet	27,0	41,5
Aktiefond Europa	15,6	26,8
Aktiefond Global	21,0	30,0
Aktiefond Mix	15,4	24,1
Aktiefond Nordamerika	20,3	24,1
Aktiefond Småbolag	19,5	24,0
Aktiefond Sverige	4,3	7,3
Aktiefond Världen	10,4	16,3
Balansfond (aktieandel)	9,2	14,8

För mer information se Mätmetoder sidan 27.

Normbaserad screening

Normbaserad screening innebär att innehaven granskas utifrån internationella normer och riktlinjer. Två gånger om året låter AMF en oberoende aktör, för närvarande Sustainalytics, granska innehaven i svenska och utländska aktier samt företagsobligationer, både i förvaltningen av den traditionella försäkringen och i AMF Fonder. Då kontrolleras att de bolag som AMF investerar i följer de principer som AMF har förbundit sig till att följa, bland annat FNs Global compact och OECDs riktlinjer för multinationella bolag. FNs Global compact innefattar till exempel principer rörande mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupcion. AMF utesluter även bolag som har koppling till kontroversiella vapen (truppminor, klustervapen, kemvapen, biologiska vapen och kärnvapen).

Om det konstaterats att ett bolag har brutit mot någon av konventionerna fördjupar AMF dialogen med företaget för att ta reda på vad som har hänt och hur deras åtgärdsplan ser ut för att komma tillrätta med eventuella problem. Om det visar sig att dialogen inte ger resultat avyttras innehavet. Avyttringen ska ske på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till avkastningen för AMFs kunder. Under året avyttrade AMF innehav i fyra bolag mot denna bakgrund.

Fortsatt fokus på ansvarsfulla investeringar

Under nästa år kommer AMF fortsätta utveckla arbetet med ansvarsfulla investeringar, genom att bland annat undersöka hur FNs mål för global utveckling (Agenda 2030) kan användas i hållbarhetsanalysen, samt fortsätta implementera processen för hållbarhetskriterier vid bedömningen av företagsobligationer. AMF ska också undersöka möjligheter till en mer aktiv integrering av hållbarhetskriterier vid analys av svenska företag.

AMFs interna hållbarhetsarbete

AMFs interna hållbarhetsarbete omfattar främst arbetet med att öka jämställdheten, minska energiförbrukningen samt hantera hållbarhetsrisker i leverantörsledet. Under året beslutade AMF även om en skattepolicy som slår fast hur skatt ska hanteras i moderbolaget.

Löneskillnader i fokus

AMFs personalarbete omfattar rekrytering och vidareutveckling av medarbetare, arbetsmiljöfrågor och friskvård. AMF arbetar också med medarbetarskap och ledarskap, en modell där både medarbetare och chefer arbetar för ett ökat eget ansvar. En annan viktig del i personalarbetet är att medarbetarna delar företagets värderingar och vill arbeta med att förverkliga AMFs uppdrag.

AMF har tagit sig an utmaningen att utjämna de interna löneskillnaderna. AMF har i stort jämn könsfördelning men män är överrepresenterade inom arbetsgrupper med höga marknadslöner och kvinnor överrepresenterade inom arbetsgrupper med lägre marknadslöner. Detta leder till att kvinnornas genomsnittslön är lägre än männens på AMF. Ambitionen är att minska lönegapet mellan kvinnor och män till utgången av 2018, jämfört med 2014. Under 2016 var löneskillnaderna mellan kvinnor och män i stort oförändrade utom inom Företagsledning i moder- och dotterbolag där det skillnaderna ökade. Orsaken är att gruppen har utökats med fler kvinnor på befattningar där marknadslöner traditionellt är lägre än bland andra befattningar i ledningsgruppen.

AMFs metod för att utjämna löneskillnaderna är främst att så många arbetsgrupper som möjligt ska ha jämn könsfördelning. För varje rekrytering till en arbetsgrupp med ojämn könsfördelning ska minst en av de tre slutkandidaterna vara av det underrepresenterade könet. Processen har funnits sedan

JÄMSTÄLLDHET	Kvinnor	Män	< 29 år	30-50	> 50 år	Totalt
Antal anställda	204	157	25	228	108	361
varav tillsvidareanställda:	200	155	22	225	108	355
varav heltidsarbetande:	188	151	24	200	115	339
Personalomsättning						
Antal nyanställda	28	21	14	8	7	49
Antal som slutat	22	19	3	29	9	40
Andel som slutat (Personalomsättning)	11%	12%	15%	13%	7%	11%
Sammansättning av styrelse, ledning och övrig personal						
Sammansättning styrelse:						
AMF	56%	44%		11%	89%	
AMF Fastigheter	50%	50%		17%	83%	
AMF Fonder	60%	40%		20%	80%	
Företagsledningar i moder- och dotterbolag	46%	54%		46%	54%	
Övriga chefer förutom chefer inom aktie- och ränteförvaltning	62%	38%		65%	35%	
Övriga tjänstemän förutom aktie- och ränteförvaltare	59%	41%	9%	64%	28%	
Chefer inom aktie- och ränteförvaltning	0%	100%		80%	20%	
Aktie- och ränteförvaltare	28%	72%		56%	44%	

LÖNEJÄMFÖRELSE	Kvinnors snittlön som andel av männens snittlön	Antal personer	
		Kvinnor	Män
Företagsledning i moder- och dotterbolag	64%	6	7
Övriga chefer förutom chefer inom aktie- och ränteförvaltning	95%	23	14
Övriga tjänstemän förutom aktie- och ränteförvaltare	93%	170	119
Chefer inom aktie- och ränteförvaltning	–	0	4
Aktie- och ränteförvaltare	80%	5	13

Kommentarer till tabeller:

Samtliga anställda med undantag för VD och vice VD i AMF och AMF Fastigheter, samt VD i AMF Fonder, omfattas av kollektivavtal.

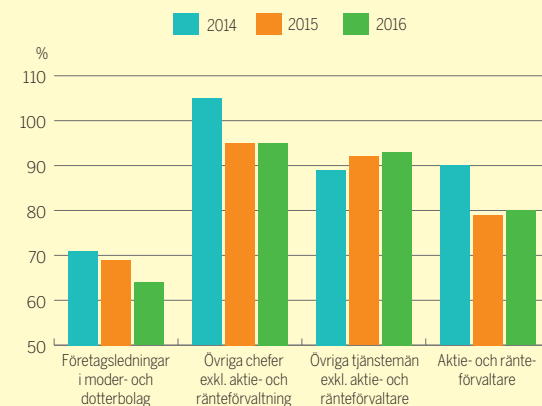
2015. Under 2016 anställdes nio personer av underrepresenterat kön till arbetsgrupper med ojämn könsfördelning. I sju fall har AMF inte lyckats hitta kandidater av underrepresenterat kön, till exempel vid rekryteringar till fastighetstekniker eller inom marknadskommunikation. Sedan 2015 har antalet ojämställda grupper dock minskat.

Inom respektive yrkeskategori finns det inga löneskillnader på AMF som kan antas bero på kön. Detta säkerställs årligen genom en lönekartläggning. Löneskillnaderna som finns på AMF är således nästan uteslutande resultatet av olika yrkesinriktningar mellan kvinnor och män. För att förstärka fokus på frågan beslutade AMF under året att ytterligare minska toleransnivån i den årliga lönekartläggningen för hur stor löneskillnaden får vara innan skillnaderna analyseras och vid behov åtgärdas.

AMFs arbete med mångfald och jämställdhet styrs av en jämställdhetspolicy, som uppdateras årligen. Det finns även en handlingsplan, som baseras på lönekartläggningar, medarbetarundersökningar och dialoger med fackliga företrädare. AMFs mångfaldsarbete har hittills utgått från att skapa en inkluderande och tolerant företagskultur. Under kommande år avser AMF att analysera hur mångfaldsarbetet kan utvecklas.

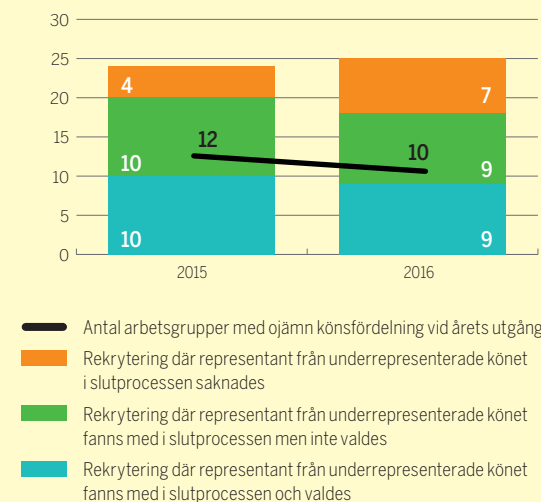
AMF följer upp relevanta nyckeltal inom personalområdet kvartalsvis, exempelvis personalomsättning, sjukfrånvaro och interna rekryteringar. Vid stora förändringar görs specifika insatser inom enskilda arbetsgrupper eller avdelningar för att komma till rätta med eventuella underliggande problem. Personalomsättningen har sjunkit till 11 (12) procent. AMF jobbar aktivt för att erbjuda utveckling för medarbetarna, bland annat genom att underlätta för intern rörlighet och strävar efter att minst 20 procent av alla tjänster ska tillsättas av internt sökande.

Kvinnors lön jämfört med männens i procent, 2014–2016

Löneskillnaderna i gruppen övriga tjänstemän har minskat sedan 2014. Dock har löneskillnaden i övriga grupperingar ökat. Dessa grupper är små och mindre förändringar ger stora rörelser. Vid rekrytering till dessa grupper ska särskilt jämställdheten beaktas. Det finns inga kvinnor i gruppen Chefer inom aktie- och ränteförvaltning.

Rekrytering till arbetsgrupper med ojämn könsfördelning

Under 2016 rekryterades totalt 25 personer till arbetsgrupper med ojämn könsfördelning. Sammanlagt ledde detta till att 9 personer av underrepresenterat kön anställdes. Antalet ojämna arbetsgrupper minskade till 10.

AMFs interna miljöarbete

Som tjänsteföretag består AMFs påverkan på miljön från den egna verksamheten främst av tjänsteresor, el- och fjärrvärme-förbrukning, hantering av uttjanta datorer samt den interna pappersförbrukningen:

- **Koldioxidutsläppen från AMFs tjänsteresor** uppgick till 133 ton. Den övervägande delen (95 procent) kommer från flygresor. AMF klimatkompenserar för koldioxidutsläppen som tjänsteresorna ger upphov till. Vid bokning av tjänsteresor uppmanas medarbetare att välja miljöbilar, undvika flygresor med mellanlandningar samt att välja tågresor framför flyg.

- **AMF köper enbart el märkt med Bra Miljöval** till de egna kontoren, och klimatkompenserar för de fossila utsläpp som en del av fjärrvärmens ger upphov till (läs mer om AMFs arbete med energibesparing i fastighetsbeståndet på sidan 21). Totalt uppgick koldioxidutsläppen från uppvärmningen i AMFs egna kontor till 19 (12) ton.
- **AMF leasar majoriteten** av sina datorer. När datorerna lämnas tillbaka, ställer AMF krav på leverantören att de ska återanvändas eller återvinnas. Under 2016 återanvändes eller återvanns 100 (100) procent.

- **Inom AMFs egna verksamhet förbrukades 19 (26) kilo papper** per arbetsplats, vilket motsvarar totalt 9 (12) ton.
- **De egna kontorslokalerna är miljöcertifierade** enligt den svenska standarden Miljöbyggnad.

Minska energiförbrukningen

Det helägda dotterbolaget AMF Fastigheter förvaltar AMF-koncernens fastigheter, däribland de egna kontorsfastigheterna. En stor del i att minska fastigheternas miljöpåverkan är att minska energianvändningen och därigenom koldioxidutsläppen. AMF Fastigheters mål är att minska energiprestandan till 95 kWh/kvm till 2019. För 2016 var delmålet 106 kWh/kvm. Utfallet blev dock högre, 111 kWh/kvm främst beroende på ökade drifttider i verksamheten samt tillfälliga tekniska problem i en fastighet, med ökad energiförbrukning som följd.

Inköp av el, fjärrvärme och fjärrkyla

- **El:** AMF köper enbart el som är märkt med Bra miljöval. AMF köper in el för förbrukning i de egna kontoren samt fastighets-el. Merparten av hyresgästerna ansvarar själva för inköp av el till deras lokaler.
- **Värme:** Fjärrvärmens i Stockholm baseras till 90 procent på förnybara energikällor. Det är resterande andel, som baseras på fossil energi, som står för absoluta merparten av AMFs koldioxidutsläpp från energiförbrukningen.
- **Kyla:** De koldioxidutsläpp som kan uppkomma härstammar från de kylmaskiner och värmepumpar som finns i drygt 20 procent av fastigheterna. Vid läckage i dessa frigörs köldmedium vilket ger upphov till utsläpp av freoner. Under senare år har utsläppen varit noll och var även så under 2016.

Fokus på att minska energianvändningen

AMF Fastigheter arbetar kontinuerligt med energioptimeringar för att minska energianvändningen. Varje fastighet har kartlagts och har en handlingsplan för att minska energianvändningen. Under året anställdes en energisamordnare för att ytterligare fokusera på att minska energianvändningen.

AMF Fastigheter arbetar också med olika projekt som stödjer användningen av förnybar energi. Bland annat har solceller installerats på åtta fastigheter, med en beräknad årsproduktion på 270 MWh per år. Projektet är ett samarbetsprojekt med Naturskyddsföreningens miljömärkning "Bra miljöval".

Smart planering ger färre transporter

AMF Fastigheter arbetar med att samordna byggtransporterna till byggprojektet Urban Escape i centrala Stockholm. Transporter av byggmaterial och verktyg samordnas från ett mellanlager utanför Stockholm, vilket medför färre transporter och därmed minskade koldioxidutsläpp och minskat buller.

Indirekta koldioxidutsläpp		
	2016	2015
Koldioxidutsläpp totalt, ton CO ₂	2 317	2 478
Koldioxidutsläpp totalt, kg CO ₂ /kvm	2,7	3,1

Kommentar: De indirekta koldioxidutsläppen uppkommer främst från den del av fjärrvärmeförbrukningen som baseras på fossil energi. De indirekta koldioxidutsläppen klimatkompenstras helt.

Energiprestanda		
Specifik energianvändning kWh/kvm		
AMFs fastighetsbestånd	2016	2015
Fastighetsel	40	40
Fjärrvärme	51	48
Fjärrkyla	20	20
Total energianvändning	111	108

Utfall		
Energianvändning, MWh	2016	2015
Ej förnyelsebar	4 008	4 729
Förnyelsebar	82 869	72 470
Totalt	86 877	77 199
AMFs fastighetsbestånd		
Fastighetsel	30 365	29 371
Fjärrvärme	45 853	37 086
Fjärrkyla	19 664	15 599
Totalt	95 882	82 056
AMF-koncernens egen förbrukning	266	256

Öka fokus på avfallshantering

Inom AMF Fastigheters verksamhet uppkommer avfall främst inom byggprojekt, exempelvis ombyggnad eller rivningar.

Under året arbetade AMF Fastigheter med att få en bättre överblick över byggavfallet. Hantering av avfallet från byggprojekt sker inom varje enskilt projekt. AMF Fastigheter ansvarar för att avfallet hanteras på korrekt sätt, och ställer krav på att entreprenörerna upprättar en avfallshanteringsplan. Sortering och hantering av avfallet ska ske enligt Resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande utgiven av Sveriges Byggindustrier.

De största projekten, som står för majoriteten av byggavfallet, är Urban Escape (ombyggnad och tillbyggnad av butiks- och kontorslokaler) och Grävlingen 12 (ombyggnad och hyresgäst-anpassning), båda i centrala Stockholm.

Avfall uppstår vid drift av fastigheter samt i hyresgästernas verksamheter. AMF Fastigheter hanterar avfallet för hyresgäster i 35 fastigheter, varav data avseende avfall föreligger för 29 stycken. Under 2016 uppgick driftsavfallet samt hanteringen av hyresgästernas avfall till 2 671 ton. Avfallet (ej miljöfarligt) återvinns till 98 procent. Resterande går till kompostering eller deponi.

Under 2017 ska AMF Fastigheter arbeta med att ta fram en övergripande avfallsstrategi.

Hantering av avfall från byggprojekt (hanteringsmetod, i ton)		2016
Miljöfarligt avfall		
Deponi		122
Materialåtervinning		1
Energiåtervinning		2
Ej miljöfarligt avfall		
Återanvändning		13 726
Materialåtervinning		5 257
Energiåtervinning		2 614
Deponi		1 529
Totalt		23 251

Avfallshantering avser projekten Urban Escape och Grävlingen. Som stod för 96 procent respektive 3 procent av det totala projektavfallet 2016.

Hållbarhetskriterier vid inköp

AMF ställer grundläggande hållbarhetskrav på alla leverantörer genom AMFs uppförandekod för leverantörer, som är en del av varje nytt avtal. AMF har sedan 2014 arbetat för att alla affärskritiska leverantörer, nya som befintliga inom moderbolaget och AMF Fonder, ska skriva under uppförandekoden. Per 31 december 2016 hade, precis som 2015, alla affärskritiska leverantörer skrivit under uppförandekoden samt 100 (86) procent av alla nya leverantörer. Arbetet med att få samtliga leverantörer att skriva under uppförandekoden pågår löpande. Inom AMF Fastigheter hade 100 (100) procent av alla leverantörer skrivit under uppförandekoden eller gjort motsvarande åtaganden.

Under 2016 bildade AMF en central inköpsavdelning inom moderbolaget för att effektivisera inköpsarbetet. Enheten ska även vara ett stöd till verksamheten i hållbarhetsfrågor rörande leverantörer. Under 2017 kommer AMF att lägga större vikt på att identifiera vilka kategorier av leverantörer som bedöms ha de största hållbarhetsriskerna, och även inkludera underleverantörsledet i denna analys. Processen för uppföljning av leverantörskoden ska även struktureras upp för att säkerställa att den leder till förbättringar.

LEVERANTÖRSFAKTA:

AMF (moderbolag) och AMF Fonder:

- AMF och AMF Fonder har totalt cirka 600 leverantörer, där 57 procent fakturerat över 50 000 kronor under 2016. De tio största leverantörerna stod för 43 procent av inköpsvolymen.
- Inköp sker främst inom IT och telefonitjänster, analyser och transaktioner inom kapitalförvaltningen, marknadsföring, pensionsadministration samt IT-drift och konsulter inom IT.
- Övervägande del av leverantörerna levererar tjänster.

FAKTA

Kravställning på AMFs leverantörer:

- AMFs leverantörskod innebär att leverantören ställer sig bakom FNs Global Compacts 10 principer, antingen genom att skriva under AMFs leverantörskod som en del i avtalet, göra motsvarande åtaganden eller att själva vara medlem i Global Compact.
- Global Compacts 10 principer ställer grundläggande krav inom mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och anti-korruption (se även sidan 26).
- AMF strävar efter att alla leverantörer ska ha kollektivavtal eller tillåta kollektiva förhandlingar.
- AMF gör en lämplighetsprövning av nya leverantörer avseende bland annat kreditvärdighet, skatteskulder och betalning av arbetsgivaravgifter. Lämplighetsprövningen görs för de leverantörer där det är relevant, baserat på avtalets omfattning, betydelse för AMF eller leverantörens storlek.

Uppföljning av leverantörer:

- AMF följer upp efterlevnaden av uppförandekoden genom tillgänglig extern information. Vid förmodade avsteg påbörjas en dialog med leverantören för att AMF ska få bättre inblick i vad som hänt. Beroende på avstegets omfattning tas sedan beslut för vidare process.
- Med större leverantörer har AMF regelbundna strategiska möten där bland annat hållbarhetsfrågor diskuteras.

AMF Fastigheter:

- AMF Fastigheter har totalt cirka 1 200 leverantörer där 40 procent fakturerat över 100 000 kronor under 2016. De tio största leverantörerna stod för 80 procent av inköpsvolymen.
- Inköp sker främst inom konsulttjänster inom bygg- och förvaltningstjänster samt inom energi och värme.

Beloppsgränsen skiljer sig åt på grund av att AMF Fastigheter har en mycket större mängd leverantörer med små fakturerade belopp.

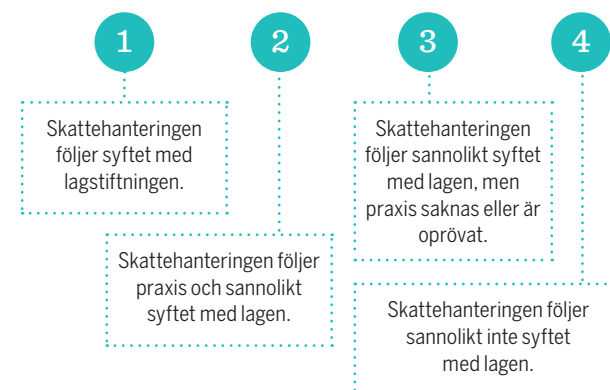
Skatt

Under året antog AMFs styrelse en skattepolicy för moderbolaget, som definierar hur AMF ska förhålla sig till skatt. Hanteringen av skatt ska ske utifrån AMFs tolkning av vad lagstiftaren velat åstadkomma med skattelagstiftningen eller följa vedertagen praxis på området (nivå 1–3 enligt AMFs skatteskala nedan).

AMF ska vara öppen och transparent med hur skatt hanteras i verksamheten. AMF bedömer att all skatt i moderbolagets verksamhet följer vedertagen praxis på området (nivå 1–2 enligt skatteskalan nedan) undantaget ett fall. Det avser ett delägt bolag i Finland. Enligt förhandsbesked från finska Centralskatte-nämnden ska AMF betala skatt för sin andel av resultatet i företaget, dock utan att få samma rätt till skatteavdrag som den andra, finska delägaren. AMF valde under året att överklaga förhandsbeskedet då AMF bör vara föremål för motsvarande beskattning i Finland som ett finskt jämförbart pensionsbolag. AMF bedömer att denna hantering ligger i nivå 3 enligt skatteskalan nedan, det vill säga skatthanteringen i denna fråga är enligt de interna reglerna och att den sannolikt följer syftet med lagen men att praxis saknas.

Under 2016 betalade AMF 835 (1 296) miljoner kronor i skatt totalt i koncernen, främst avkastningsskatt i moderbolaget. Se även not 12 Skatt på sidan 77 för mer information om årets beräknade skattekostnad.

AMFs skatteskala

Styrning av hållbarhetsarbetet

Intressenterna är en viktig del i hållbarhetsarbetet

AMFs viktigaste intressenter är ägare och kollektivavtalsparter, kunder, medarbetare, leverantörer och samarbetspartners. Under 2016 genomfördes ett antal intressentdialoger med inriktning på hållbarhet, utöver de regelbundna dialogerna och mätningarna.

- En kvantitativ undersökning genomfördes hos AMFs kunder och medarbetare för att få reda på deras prioriteringar inom hållbarhet. 1 600 kunder svarade på undersökningen samt 70 procent av alla medarbetare. Högst prioritet bland både kunder och medarbetare var att AMF ska arbeta för att ge bästa möjliga avkastning, låga avgifter, att vara ett tryggt och stabilt företag samt att AMF inte ska investera i bolag som bryter mot internationella konventioner.
- En kvalitativ undersökning genomfördes med utvalda nyckelpersoner (främst ägare, kollektivavtalsparter samt beslutsfattare inom tjänstepension) om deras synpunkter på bland annat AMFs ansvarstagande.
- På AMFs styrelseseminarium under våren 2016 behandlades bland annat inriktning på AMFs hållbarhetsarbete, process för styrning av dotter- och intressebolag och AMFs framtida kundmöte

Tabellen visar AMFs viktigaste intressentgrupper, vilka förväntningar de har på AMF och vilka dialoger och mätningar som fångar upp intressenternas synpunkter.

**Kundernas
förväntningar på AMF:**
– Bra, enkel och trygg
pension

Intressentgrupp	Förväntningar på AMF	Dialoger/Mätningar
Ägare (LO och Svenskt Näringsliv) och övriga kollektivavtalsparter	Höga och trygga pensioner, låga avgifter, hög nivå av ansvarstagande.	Styrelsemöten, övriga möten med ägare och parter, upphandlingar, anslutningar, undersökningar.
Kunder	Bra, enkel och trygg pension.	Kundservice, kundundersökningar, klagomålsfunktion, användartester, varumärkesundersökning.
Medarbetare	Bra arbetsgivare, bra arbetsvillkor, arbetsmiljö, personlig utveckling, hög nivå av ansvarstagande, efterlevnad av AMFs värderingar.	Enhets- och gruppmöten, medarbetarundersökningar, utvecklingssamtal, dialog med fackliga företrädare.
Leverantörer och samarbetspartners (exempelvis valcentraler)	Stabil avtalspartner, starkt varumärke.	Möten och uppföljningar.
Gemensamt styrda bolag, intressebolag och innehavsbolag	Långsiktighet, förutsägbarhet, transparens.	Bolagsdialoger, bolagsstämmor, nätverk i branschen.
Myndigheter, politiska beslutsfattare, intresseorganisationer	Transparens och regelefterlevnad, AMFs ansvarstagande som ägare.	Samarbete i branschorganisationer, gemensamma projekt, undersökningar, medianalys.

Väsentlighetsanalys ligger till grund för de prioriterade hållbarhetsområdena

Vilka områden AMF fokuserar på inom hållbarhet, och som är mest väsentliga för bolaget att fokusera på, tas fram i en så kallad väsentlighetsanalys. Den senaste väsentlighetsanalysen genomfördes av AMFs företagsledning 2014. Den finns närmare beskriven i AMFs Årsredovisning och Hållbarhetsredovisning 2014, sid 21–22. Under 2016 konstaterade AMFs Hållbarhetsråd (se sidan 25) att väsentlighetsanalysen fortfarande är aktuell. Från och med 2017 ska den uppdateras med ett extra fokus på Affärsetik, samt utökas genom att jämställdhetsarbetet även ska innefatta mångfaldsfrågor. Målsättning och planering för hållbarhetsområdena ingår i AMFs ordinarie verksamhetsplaneringsprocess. AMF påbörjade

under året ett arbete med att analysera verksamheten utifrån FNs mål för hållbar utveckling (Agenda 2030). I arbetet ingår att avgöra lämplig ambitionsnivå i förhållande till dessa mål.

AMF Fastigheter genomförde under året en egen väsentlighetsanalys inom hållbarhet, med hjälp av input från intressenter som till exempel hyresgäster, branschorganisationer och leverantörer. Väsentlighetsanalysen ligger till grund för vilka frågor det framtida hållbarhetsarbetet kommer att fokusera på.

Tabellen nedan redogör för hur AMFs verksamhet påverkar omvärlden, vilka intressenter som främst omfattas och inom vilket hållbarhetsområde AMF tar hand om frågorna.

Påverkan genom	Intressenter som främst omfattas:	Påverkan uppstår:	Hållbarhetsområden
AMFs erbjudande och kundmöte	Kunder, ägare	I AMFs utformande av produkter och tjänster, samt i utformandet av kundmötet.	Ekonomiskt värdeskapande, Hållbara försäkrings- och sparprodukter, Tillgänglighet och begriplighet.
AMFs investeringar	Samhället i stort	Genom affärsbeslut i de bolag som AMF investerar i uppstår påverkan på omvärlden i många olika aspekter.	Ansvarsfulla investeringar.
AMFs egna verksamhet	Medarbetare, leverantörer, samhället i stort	Genom hur AMF bedriver arbetet med det egna hållbarhetsarbetet och hur AMF ställer krav på leverantörer.	Mångfald och jämställdhet, Energi, Avfall, Uppföljning av leverantörer, Affärsetik.

Samarbete med andra

AMF är medlem i flera organisationer och sammanslutningar inom pensions- och försäkringsbranschen, som till exempel Svensk Försäkring, Fondbolagens Förening och nätverket Gilla din ekonomi. Inom hållbarhet och ansvarsfulla investeringar är AMF medlem i bland annat UN PRI, FNs Global Compact, Institutionella ägares förening samt nätverken Hållbart värdeskapande och SWESIF.

AMF samarbetar även med forskare på Uppsala universitet och Handelshögskolan i Stockholm, kring bland annat val om tjänstepension. AMF är även aktiv i SNS forskningsprojekt "Nya utmaningar för pensionssystemet" tillsammans med andra aktörer i branschen.

Några av de samarbetsforum och initiativ som AMF har signerat:

Signatory of:

Organisation och styrning av hållbarhetsarbetet

AMFs styrelse är ytterst ansvarig för hållbarhetsarbetet i AMF. AMFs hållbarhetsarbete utgår från styrelsens regler om etik och hållbarhet. Reglerna lägger också grund för många av övriga styrdokument i AMF, som exempelvis placeringsriktlinjer, regler för erbjudandet, försäkringstekniska riktlinjer och regler för riskhantering, som samtliga beslutas av styrelsen. Styrelsen beslutar om inriktningen på hållbarhetsarbetet och följer upp arbetet kvartalsvis.

VD har det operativa ansvaret för hållbarhetsarbetet. VD fattar beslut om hållbarhetsmål, eller anvisar till respektive dotterbolag där det är lämpligt. AMFs hållbarhetsråd är rådgivande till VD i frågor gällande hållbarhet. I hållbarhetsrådet ingår VD (ordförande), chefjurist, verksamhetscheferna samt VD eller vice VD i de

helägda dotterbolagen samt koncernens hållbarhetsansvarige.

Under 2016 hade hållbarhetsrådet fem möten. Koncernens hållbarhetsansvarige ansvarar för att stödja och samordna AMFs hållbarhetsarbete, samt för att bereda frågor till hållbarhetsrådet. Verksamhetscheferna ansvarar för att hållbarhetsarbetet genomförs i verksamheten. Aktuella hållbarhetsfrågor tas upp löpande inom företagsledningen.

Rapporteringen av hållbarhetsarbetet sker årsvis enligt de internationella riktlinjerna för hållbarhetsredovisning GRI G4 och granskas av externa revisorer. Compliance-funktionen och internrevisionen granskar att hållbarhetsarbetet utförs i enlighet med lagar och regler, styrelsens beslut och AMFs regelbok.

AMFs hållbarhetsarbete ska ta hänsyn till intressenternas

”

AMFs anställda ska agera ansvarsfullt och AMF ska sträva efter att bidra till en hållbar utveckling.

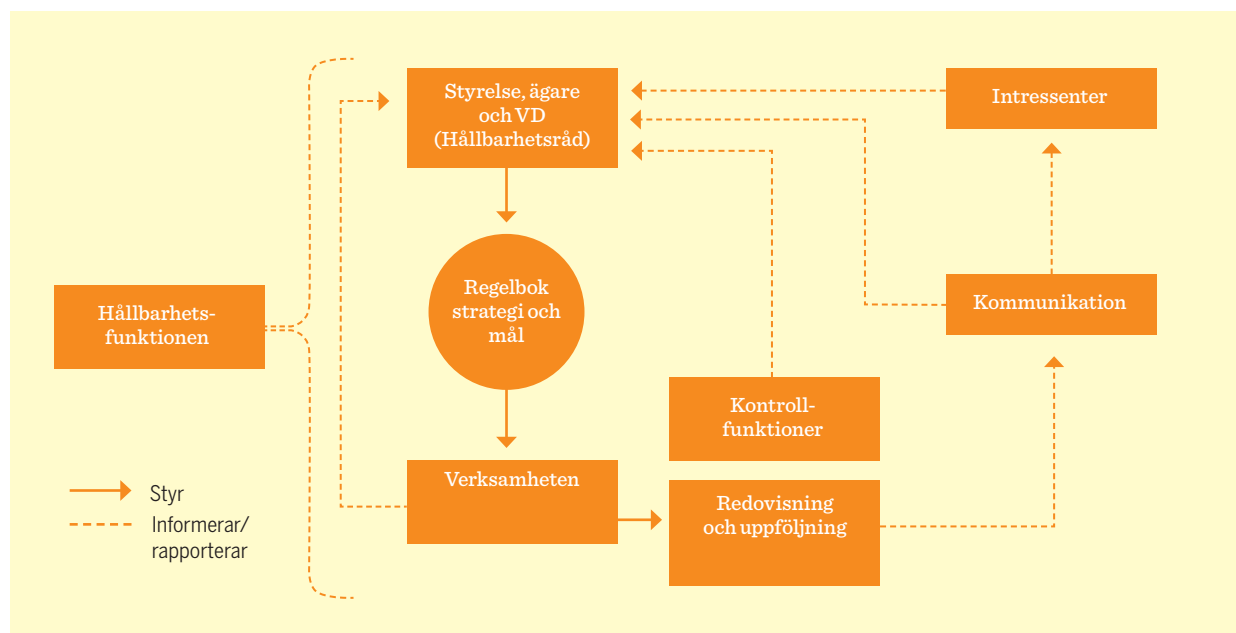
synpunkter och intressen. AMFs hållbarhetsansvarige har ett övergripande ansvar för att sammanställa intressenternas synpunkter på hållbarhetsarbetet.

Styrelsens regler om etik och hållbarhet

Styrelsens regler om etik och hållbarhet innebär i korthet att AMFs anställda ska agera ansvarsfullt och att AMF ska sträva efter att bidra till en hållbar utveckling. Avsteg eller brott mot etik och hållbarhetsreglerna ska rapporteras enligt rutinerna för incidenter. En bedömning av AMFs regelefterlevnad och etiska risker rapporteras årligen till styrelsen.

Styrelsens regler om etik och hållbarhet ses över minst en gång per år och uppdateras vid behov. Detsamma gäller för VDs instruktioner för AMFs arbete med etik och hållbarhet, som baseras på styrelsens regler.

Reglerna om etik och hållbarhet, med tillhörande VD-instruktion, ingår i AMFs regelbok. Den omfattar alla styrelsens regler och VD-instruktioner. I tillämpliga delar omfattas alla medarbetare av AMFs regelbok. Medarbetarna förbinder sig i samband med anställningen att följa den. Medarbetarna får information om regelboken och reglerna om etik och hållbarhet vid anställning och introduktionsutbildning. AMF informerar löpande medarbetarna om hållbarhetsarbetet, exempelvis via introduktionsutbildning och personalmöten. I dotterbolagens egna regelböcker finns ytterligare regler och instruktioner.

Under året beslutade AMF att införa ett nytt väsentligt område inom hållbarhet, Affärsetik. Som resultat av detta kommer en översyn av AMFs styrning avseende affärsetik göras under 2017.

Styrelsens regler om etik och hållbarhet:

- Beskriver det förhållningssätt och värderingar som ska iakttas av AMF och dess anställda.
- Uttrycker på ett generellt sätt den etiska ambitionsnivån för AMF.
- Utgör grunden för AMFs hållbarhetsarbete.
- Utgår från grundläggande värden som ärlighet, ansvar, likabehandling av och respekt för människor.

UTTRYCKER ATT AMF:

- ... ska bedriva verksamheten med en hög affärsmoral och med omtanke om samhälle, människor och miljö.
- ... ska sträva efter att bidra till en långsiktig hållbar samhällsutveckling, ur såväl ett ekonomiskt, miljömässigt som ett socialt perspektiv.
- ... har ett särskilt ansvar att i alla lägen värna kundens bästa.

Försiktighetsprincipen

AMF stödjer Försiktighetsprincipen som innebär att arbeta förebyggande och riskminimerande med miljöfrågor i hela verksamheten. I AMFs regelbok beskrivs hur verksamheten ska bedrivas och hur bolaget förväntas agera proaktivt för att minimera risk. Regelboken slår fast att AMF ska vara varsamt med det ansvar och de resurser som bolaget förvaltar.

Penningtvätt och finansiering av terrorism

AMF följer gällande lagar och föreskrifter om penningtvätt. AMF har även interna regler för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Medarbetare som har behov av kunskap inom området får löpande särskild utbildning, dock minst en gång vartannat år.

AMF är skyldigt att frysa tillgångar som tillhör personer misstänkta för inblandning i terroristhandlingar. AMF genomför årligen en riskbedömning. Vid misstanke om brott ska en särskild granskning göras. AMF genomför regelbundna kontrollaktiviteter för att säkerställa att reglerna om penningtvätt och finansiering av terrorism följs.

FAKTA

Global Compact

AMF är medlem i FNs Global Compact sedan 2013. Det innebär att AMF stödjer 10 principer rörande mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupktion. De 10 principerna utgör även AMFs leverantörskod, samt är en av kriterierna i den normbaserade screeningen i kapitalförvaltningen.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

1. Stödja och respektera internationella mänskliga rättigheter inom sfären för företagens inflytande.
2. Försäkra att deras egna företag inte är inblandade i kränkningar av mänskliga rättigheter.

ARBETSRÄTT

3. Upprätthålla föreningsfrihet och erkänna rätten till kollektiva förhandlingar.
4. Eliminera alla former av tvångsarbete.
5. Avskaffa barnarbete.
6. Avskaffa diskriminering vad gäller rekrytering och arbetsuppgifter.

MILJÖ

7. Stödja förebyggande åtgärder för att motverka miljöproblem.
8. Ta initiativ för att stärka ett större miljömedvetande.
9. Uppmuntra utvecklandet av miljövänlig teknik.

MOTVERKA KORRUPTION

10. Företag ska arbeta mot alla former av korruption, inklusive utpressning och mutor.

Om hållbarhetsredovisningen

Denna hållbarhetsredovisning sammanfattar AMFs hållbarhetsarbete under kalenderåret 2016. Redovisningen utgår ifrån GRI G4s-riktlinjer för nivån Core. För 2016 redovisar AMF inte längre på indikatorerna EN15 Direkta växthusgasutsläpp och FS14 Initiativ som har tagits för att öka tillgängligheten. De senaste åren har AMFs direkta utsläpp av växthusgaser varit 0. Utsläppen bevakas och mäts fortfarande som en del i miljöarbetet. Indikatorn FS14 omfattar inte arbetet med att öka enkelheten och begripligheten i AMFs erbjudande och bedöms därför inte relevant.

AMF är ett livförsäkringsaktiebolag som verkar på den svenska marknaden och ägs till lika delar av LO och Svenskt Näringsliv. Denna redovisning omfattar samtlig verksamhet inom moderbolaget AMF Pensionsförsäkring AB samt dotterbolagen AMF Fonder AB och AMF Fastigheter AB samt ett antal helägda fastighetsbolag. AMF innehar ett antal delägda bolag som definieras som gemensamt styrda företag respektive intresseföretag. Dessa innehar redovisas inom Ansvarsfull förvaltning.

Inga väsentliga förändringar av organisationens storlek, struktur, ägarskap och leverantörskedja har skett under den redovisade perioden. Hållbarhetsredovisningen har godkänts av AMFs styrelse och är granskad av AMFs revisorer Ernst & Young AB (se sidan 113). Hållbarhetsredovisningen görs årligen och den senaste rapporten utkom i mars 2016 avseende kalenderåret 2015.

För frågor eller mer information om AMFs hållbarhetsarbete, kontakta **Anna Viefhues**, hållbarhetsansvarig, anna.viefhues@amf.se.

Mätmetoder

Generellt

Jämförelsesiffror för 2015 finns med i den mån de är jämförbara med årets rapportering. Jämförelsesiffror avseende avfall saknas eftersom 2016 var första året med en central process för uppföljning av såväl fastigheternas avfall som byggarbetsavfall. Jämförelsesiffror avseende koldioxidavtrycket i aktieinnehaven redovisas ej då mätmetoden förändrats under 2016. Jämförelsesiffror för koldioxidutsläpp från tjänsteresor redovisas ej för att mätmetoden har förändrats.

Koldioxidmätning i aktieportföljen

Beräkningen på sidan 18 baseras på AMFs innehav i noterade aktier per 31 december 2016. Data för bolagens omsättning och koldioxidutsläpp är per 31 december 2015.

Koldioxidavtrycket mäter hur koldioxideffektiva bolagen i AMFs aktieportfölj är. Koldioxideffektivitet mäts genom att sätta varje bolags koldioxidutsläpp i relation till deras omsättning. För att få fram AMFs andel av utsläppen multipliceras varje bolags avtryck med AMFs ägarandel i bolagen. Utsläppsmätningarna följer den globala redovisningsstandarden GHG-protokollet. De baseras på senast tillgängliga koldioxiddata för direkta utsläpp (Scope 1) och indirekta utsläpp i samband med förbrukning av energi (Scope 2). Heltäckande, tillförlitliga data över andra indirekta utsläpp, som till exempel underleverantörers utsläpp eller utsläpp vid användningen av tillverkade produkter (Scope 3) finns ännu inte. AMF följer utvecklingen av data och analyser inom dessa typer av utsläpp för att kunna inkludera även dessa i framtiden.

AMF använder analysverktyg från företaget Trucost för att beräkna koldioxidutsläppen. Beräkningarna baseras på bolagens egen rapportering. I de fall bolagen inte själva redovisar data görs uppskattningar av utsläppen. Koldioxidavtrycket täcker över 90 procent av de bolag AMF äger aktier i.

Koldioxidavtrycket visar en ögonblicksbild. Värdet förändras om bolagens utsläpp och omsättning förändras. Värdet förändras också om AMF köper eller säljer aktier i portföljen. Även växelkursförändringar påverkar resultatet.

AMF Fonder

Morningstar hållbarhetsbetyg är från 31 december 2016. Som jämförelseindex i koldioxidmätningen har MSCI ACWI används för utländska bolag och SBX för svenska bolag. För Småbolagsfonden ingår endast 57 procent av fondens innehav (61 procent i jämförelseindex).

Uppgifter om anställda

- Indelningen i män respektive kvinnor utgår från personnummer. Uppgifterna i tabellerna avser koncernen om inget annat anges.
- Då marknadslöner inom aktie- och ränteförvaltning skiljer sig förhållandevis mycket från övriga yrkesgrupper har AMF valt att särskilja denna grupp i redovisningen.
- Moderbolaget har kvartalsvis uppföljning av andelen konsulter och egen personal i syfte att synliggöra den totala organisationen och på sikt minska andelen konsulter. Vid uppföljningen per december 2016 uppskattades andelen konsulter i moderbolaget till cirka 30 (30) procent av den totala arbetskraften. Beräkningen är gjord utifrån kostnader. AMF har idag ingen registrering och uppföljning som gör att redovisning av konsulter uppdelat på kön är möjlig.
- Arbetsgrupper med ojämn könsfördelning definieras som arbetsgrupper större än fem personer med mindre än 33 procent av något kön.

Energiprestanda och energianvändning

Energiprestanda avser fastighetsbeståndets totala energianvändning dividerat med den totala ytan i Atemp. Atemp motsvarar den invändiga ytan för våningsplan, vindsplan och källarplan som värms upp till mer än 10 °C. AMFs energimål mäts mot ett referensår som avser april, rullande 12 månader, år 2014. Energianvändningen är baserad på verklig energianvändning.

Fastigheterna Ängtvätten 22, Marievik 24 och Fatbursjön 10 ingår inte i rapporteringen. Hyresgästerna svarar själva för energianvändningen. Fastighetsbeståndet definieras som exklusive projektfastigheter. Som projektfastigheter avses ombyggnationer i Trollhättan 29-33 (Urban Escape), Grävlingen 12 och Jakob Mindre 5.

Fjärrvärme

Fjärrvärmerna är normalårskorrigerad, förutom i tabellen Utfall (Energianvändning) där faktiska värden ingår.

Fjärrkyla

Fjärrkylan består även av processkyla. De gaser AMF inkluderar i sina beräkningar är följande freoner: R134a, R417a och R404a. GWP-värden är tagna från IPCC.

Ekonomiskt värdeskapande

AMFs ekonomiska värdeskapande har räknats fram genom att redovisa de poster som bedöms bidra till ökning eller minskning till det förvaldade kapitalet. I årets avkastning ingår nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder inklusive omvärdering av rörelsefastighet, hyresintäkter från fastighetsförvaltning, provisionsintäkter fondförvaltning. Reducering görs för kapitalförvaltningskostnader samt driftskostnader i fastighetsförvaltningen. Löner/Ersättningar till anställda utgör den del av personalkostnader som betalas till anställda. Övriga driftskostnader består av koncernens totala driftskostnader minskat med kapitalförvaltningskostnader samt driftskostnader i fastighetsförvaltning som redovisas netto i årets avkastning. AMFs värdeskapande reduceras även av de skatter som bolaget betalar. Årets genomsnittliga värdeskapande per kund i kronor har räknats fram genom att dividera årets värdeskapande med antal kunder vid utgången av rapporteringsperioden.

Värdeskapande i den traditionella försäkringen har beräknats genom att från moderbolagets värdeskapande dra av orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringsstillgångar samt provisionsintäkter, driftskostnader samt skatt hänförlig till denna verksamhetsgren. Tillägg har gjorts för övervärde i dotterbolag för vilka moderbolaget redovisar till anskaffningsvärde. Uppskjuten skatt har beaktats där detta är tillämpligt.

AMFs värdeskapande vid jämförbar avkastning har beräknats genom att AMFs avkastning har dividerats med AMFs faktiska totalavkastning och multiplicerats med den genomsnittliga totalavkastningen i branschen. På motsvarande sätt har AMFs driftskostnader dividerats med AMFs förvaltningskostnadsprocent och multiplicerats med branschens genomsnittliga förvaltningskostnadsprocent. Uppgifter om avkastning och förvaltningskostnadsprocent för jämförbara bolag har hämtats från Svensk Försäkring samt bolagens årsredovisningar. Skatten har lämnats oförändrad då den beräknas utifrån samma ränta och skattesats.

GRI-index för hållbarhetsredovisningen 2016

Standardinnehåll	Sida	Granskad
Strategi och analys		
G4-1 VDs vision och strategi	4-5	X
Organisationsprofil		
G4-3 Organisationens namn	27, 33	X
G4-4 Huvudsakliga produkter och tjänster	27, 33	X
G4-5 Lokalisering av huvudkontoret	33	X
G4-6 Länder där verksamheten bedrivs	27	X
G4-7 Ägarstruktur och bolagsform	27, 33	X
G4-8 Marknader som organisationen är verksam på	27, 33	X
G4-9 Organisationens storlek och omfattning	2, 19, 49	X
G4-10 Antal anställda	19	X
G4-11 Antal anställda som omfattas av kollektivavtal	19	X
G4-12 Beskrivning av företagets leverantörskedja	22	X
G4-13 Förändring i organisationens storlek, struktur, ägarskap, leverantörskedja	27	X
G4-14 Hantering av försiktighetsprincipen	26	X
G4-15 Externa riktlinjer och initiativ som organisationen stödjer	24	X
G4-16 Medlemskap i väsentliga organisationer	24	X
Väsentlighet och avgränsningar		
G4-17 Affärsenheter som inkluderas i redovisningen	27	X
G4-18 Process för att fastställa rapportinnehåll och begränsningar	23-24	X
G4-19 Aspekter som identifierats som väsentliga	24	X
G4-20 Avgränsningar av väsentliga aspekter inom organisationen	24	X
G4-21 Avgränsningar av väsentliga aspekter utanför organisationen	24	X
G4-22 Förklaringar av korrigeringar från tidigare redovisningar	27	X
G4-23 Förändring från tidigare års redovisning avseende fokus och omfattning	27	X

Standardinnehåll	Sida	Granskad
Intressentrelationer		
G4-24 Förteckning över intressenter	23	X
G4-25 Princip för identifiering av intressenter	23	X
G4-26 Organisationens metod för intressentdialog	23, 24	X
G4-27 Frågor som lyfts fram av intressenter	23, 24	X
Redovisningsprofil		
G4-28 Redovisningsperiod	27	X
G4-29 Datum för senaste redovisning	27	X
G4-30 Redovisningscykel	27	X
G4-31 Kontaktuppgifter angående redovisningen	27	X
G4-32 Redovisningsprofil och GRI-index	27	X
G4-33 Policy för externt bestyrkande av redovisningen	27	X
Styrning		
G4-34 Struktur för hållbarhetsstyrning	25, 26	X
Etik och integritet		
G4-56 Organisationens värderingar och uppförandekoder	25, 26	X

GRI-index för hållbarhetsredovisningen 2016

Väsentliga aspekter		Styrning och indikatorer		Omfattning och övriga kommentarer	Sida	Granskad	
Ekonomi	Ekonomiskt resultat	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		14	X	
		G4-EC1	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde.		14	X	
Miljö	Energi	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		20–21	X	
		G4-EN3	Energianvändning inom organisationen.		20–21	X	
		G4-EN5	Energiintensitet.		20–21	X	
	Utsläpp	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		20–21	X	
		G4-EN16	Indirekta växthusgasutsläpp.		20–21	X	
	Avfall	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		20–21	X	
		G4-EN23	Total avfallsvikt per typ och hanteringsmetod.		20–21	X	
		Utvärdering av leverantörer	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		22	X
			G4-EN32	Procentuell andel av nya leverantörer som screenades utifrån miljökriterier.		22	X
Social	Jämställdhet	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		19–20	X	
		G4-LA1	Totalt antal anställda och andel nyanställda samt personalomsättning fördelat på ålder, kön och region.		19	X	
		G4-LA12	Sammansättning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter personalkategori utifrån kön, ålder, minoritetstillhörighet och andra mångfaldsindikatorer.	AMF har valt att inte utveckla någon rapporteringsprocess för minoritetsgrupper och andra mångfaldsindikatorer. Dessa redovisas därför inte.	19	X	
		G4-LA13	Löneskillnad i procent för grundlön samt andra ersättningar mellan kvinnor och män uppdelat på personalkategori, för betydande verksamheter.		19	X	
	Utvärdering av leverantörer	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.				
						22	X
			G4-LA14 G4-HR 10 G4-S09	Procentuell andel av nya leverantörer som screenades utifrån kriterier om arbetsvillkor, mänskliga rättigheter och påverkan på samhället.		22	X
		Tillgänglighet och begriplighet	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		12	X
		Produktinformation och innehåll	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		12	X
	G4-PR5		Resultat från kundnöjdhetsundersökningar.		12	X	
	Aktivt ägande	DMA	Styrning av AMFs hållbarhetsarbete.		15–18	X	
G4-FS11		Procentuell andel av tillgångar som varit föremål för positiv och/eller negativ miljö- och social screening.		18			

Målöversikt: Mål och uppföljning 2016

Område	Bolag	Mål 2016	Utfall 2016
Erbjudande och kundmöte	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Genomsnittligt Nöjd Kund Index, skala 1–5, ska vara högre än 4.	Utfallet var 4,5. ✓
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	LIX-värdet på nya texter i kundutskick och amf.se ska vara max 50.	Tre texter hade ett högre LIX-värde. Texterna innehöll fördjupad information om villkorsomläggningen. ✗
	AMF Fonder	Avkastningen på fonderna ska vara bättre än genomsnittet av konkurrenternas fonder.	Målet uppfyllt för 8 av 11 fonder. ✗
Ansvarsfulla investeringar	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Andelen kvinnliga styrelseledamöter ska öka i de bolag där AMF ingår i valberedningen.	Ökade från 37 procent till 40 procent. ✓
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Känna till mängden koldioxid som aktie- och fastighetsinnehaven ger upphov till.	Aktieinnehavens koldioxidavtryck redovisas. Alla fastighetsinnehav förutom ett kan redogöra för sina koldioxidutsläpp för 2016. ✗
	AMF (moderbolag)	Hitta styrformer för att hantera koldioxidutsläppen från aktieinnehaven.	Beslut om ingen ytterligare styrning utöver processen för positivt urval. ✓
	AMF (moderbolag)	Positiv screening av den utländska aktieportföljen (100 procent).	Positiv screening genomförd. Hantering av innehav utanför index följer fastslagen rutin. ✓
	AMF Fonder	Positiv screening av utländska aktieinnehav (90 procent).	93 procent av innehaven låg innanför index. ✓
Interna hållbarhetsarbetet	Koncernen	Det underrepresenterade könet ska återfinnas bland de tre slutkandidaterna vid extern rekrytering, inom arbetsgrupper med ojämn könsfördelning.	I 7 fall av 25 lyckades AMF inte hitta slutkandidater av underrepresenterat kön. ✗
	Koncernen	Återvinning och återanvändning av leasad utrustning.	100 procent av leasad utrustning har återanvänts eller återvunnits efter att AMF har lämnat tillbaka den. ✓
	AMF (moderbolag)	Pappersförbrukning avseende AMFs baskommunikation ska vara lägre än 33 ton.	Utfallet blev 31 ton. ✓
	AMF (moderbolag)	Pappersförbrukning avseende AMFs kommunikation i samband med villkorsomläggning ska vara lägre än 106 ton.	Utfallet blev 52 ton. ✓
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Alla nya leverantörer ska acceptera AMFs uppförandekod.	100 procent av de nya leverantörerna accepterar AMFs uppförandekod. ✓
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Alla befintliga leverantörer till AMFs affärskritiska verksamhet är uppmanade att acceptera AMFs uppförandekod.	100 procent accepterar AMFs uppförandekod. ✓
	AMF Fastigheter	Alla nya och befintliga leverantörer ska acceptera AMFs uppförandekod.	100 procent av nya och befintliga leverantörer accepterar AMFs uppförandekod. ✓
	AMF Fastigheter	Ta fram statistik på projektavfall.	Projektavfall redovisas för 2016. ✓
	AMF Fastigheter	Energiprestanda i fastighetsbeståndet ska vara högst 106 kWh/kvm.	Utfallet blev 111 kWh/kvm. ✗

Målöversikt: Mål och nyckeltal 2017

Område	Bolag	Mål 2017	Nyckeltal	Långsiktig ambition
Erbjudande och kundmöte	AMF (moderbolag)	Förankra AMFs erbjudande inom traditionell försäkring och fondförsäkring hos relevanta beslutsfattare.	Kostnad per kärnkund (Avtalspension SAF-LO, traditionell försäkring)	Kostnad per kärnkund ska vara 100 kronor eller lägre 2018.
	AMF (moderbolag)		Redovisa ekonomiskt värdeskapande per kund	
	AMF (moderbolag)	Öka enkelheten i kundmötet.	Genomsnittligt Nöjd Kund Index, skala 1–5, ska vara högre än 4. LIX-värdet på nya texter i kundutskick och amf.se ska vara max 50.	AMF ska uppfattas som bolaget med enkla och trygga tjänstepensioner.
	AMF (moderbolag)	Utreda tillgänglighet i alla digitala kanaler.		AMF ska uppfattas som bolaget med enkla och trygga tjänstepensioner.
	Koncernen	Översyn styrning avseende affäretik.		
	AMF Fonder	10 av 12 fonder ska avkasta bättre än snittet av jämförbara konkurrenter.		Fondavgifterna ska sänkas successivt. Mål: 0,25 procent för aktie- och blandfonder och 0,1 procent för räntefonder till 2020.
Ansvarsfulla investeringar	AMF (moderbolag) och AMF Fonder		Andelen kvinnliga styrelseledamöter ska öka i de bolag där AMF ingår i valberedningen.	Jämn könsfördelning i styrelserna.
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder		Redovisning av aktieportföljens koldioxidavtryck Proxyröstning på utländska bolagsstämmor.	
	AMF (moderbolag) och AMF Fonder	Fortsätta utveckla ansvarsfulla investeringar: implementering hållbarhetsanalys i räntebärande värdepapper och implementering process för hållbarhetsanalys i svenska aktier.		
	AMF (moderbolag)	Utredning om integration av FNs mål för hållbar utveckling i hållbarhetsanalysen.		
	AMF Fonder	Införa positivt urval för utländska innehav (100 procent), inklusive process för innehav utanför index.		
Interna hållbarhetsarbetet	Koncernen	Arbeta för jämställda arbetsgrupper och minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Utreda vad mångfald betyder för AMF och ambitionsnivå i det fortsatta arbetet.	Det underrepresenterade könet ska återfinnas bland de tre slutkandidaterna vid extern rekrytering, inom arbetsgrupper med ojämn könsfördelning.	Minska löneskillnaden mellan kvinnor och män till 2018, jämfört med 2014.
	Koncernen	Styrning och uppföljning av leverantörer med avseende på hållbarhet.	Alla befintliga leverantörer (AMF moderbolag och AMF Fonder: endast AMFs affärskritiska verksamhet) är uppmanade att acceptera AMFs uppförandekod. Alla nya leverantörer har accepterat AMFs uppförandekod.	
	AMF (moderbolag)	Öka digitaliseringsgraden i kundmötet.	Mäta intern och extern pappersförbrukning. Leasat IT-avfall ska återvinnas eller återanvändas. Öka självservicegraden på Internetkontoret.	Digitaliserat kundmöte till 2018.
	AMF Fastigheter	Styrning och uppföljning av befintlig handlingsplan avseende energianvändning.	Energiprestanda i fastighetsbeståndet högst 100 kWh/kvm	Minskning till 95 kWh/kvm till 2019.
	AMF Fastigheter	Ta fram strategi för avfallshantering.		

2016

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för AMF Pensionsförsäkring AB (AMF) avger härmed årsredovisning för 2016, bolagets fyrtiofjärde verksamhetsår. Organisationsnummer: 502033-2259. Styrelsens säte: Stockholm, Sverige.

Ägarförhållanden och organisation

AMF är ett livförsäkringsaktiebolag som ägs till lika delar av LO (Landsorganisationen) och Svenskt Näringsliv. Bolaget drivs enligt ömsesidiga principer.

AMF är moderbolag i en koncern som, förutom moderbolaget omfattar dotterbolagen AMF Fonder AB (AMF Fonder), AMF Fastigheter AB (AMF Fastigheter) samt ett antal fastighetsägande dotterbolag. En redovisning av samtliga dotterbolag återfinns i not 15 Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar. När AMF redovisas i årsredovisningen avses koncernen AMF och när moderbolaget redovisas anges det uttryckligen.

Verksamhet och affärsidé

Verksamheten bygger på pensionsförsäkringar och utgörs huvudsakligen av kollektivavtalade försäkringar och andra tjänstepensionsförsäkringar. Bolaget erbjuder såväl traditionell försäkring som fondförsäkring samt fondsparande inom premiepensionssystemet. AMF erbjuder också fondsparande utan koppling till pension genom dotterbolaget AMF Fonder.

Bolagets vision och mål är att vara pensionsbolaget på kundernas sida med enkla och trygga tjänstepensionslösningar med hög avkastning till en låg kostnad.

Väsentliga händelser 2016

Upphandling och ickeval inom SAF-LO

Under 2016 initierade LO och Svenskt Näringsliv via Pensionsnämnden ett anslutningsförfarande avseende Avtalspension SAF-LO. Avtalet är giltigt från och med 2017 års premieintjänning. Syftet med anslutningen är att kontinuerligt säkerställa att produkterna som erbjuds möjliggör hög avkastning, har låga avgifter och att de valbara bolagen är finansiellt stabila. AMF, som under lång tid varit icke-val inom avtalsområdet accepterade de nya anslutningsvillkoren, som bland annat innebär sänkt avgiftstak för fondförsäkring och förändring av garantin inom traditionell försäkring. Inom traditionell försäkring kommer också Alecta, Folksam och SEB vara valbara. Inom fondförsäkring kommer det finnas tio valbara bolag.

I november beslutade kollektivavtalsparterna att AMF har fått fortsatt förtroende att tillsvidare vara ickevalsalternativ inom Avtalspension SAF-LO. 3,4 miljoner personer omfattas av tjänstepension inom avtalsområdet.

Villkorsändring

AMF genomförde under 2016 en omfattande villkorsändring för 2,9 miljoner kunder inom Avtalspension SAF-LO. Detta är ett led i AMFs omläggning till ett nytt försäkringssystem. I samband med villkorsändringen överfördes mer än fem miljoner pensionsförsäkringar och cirka 300 miljarder kronor i kapital till de senaste erbjudandena inom traditionell försäkring och fondförsäkring. Huvuddelen av försäkringarna inom avtalsområdet omfattas därmed av de senaste villkoren. Detta har även medfört förenklingar inom AMF som har kunnat sänka avgifterna med cirka 300 miljoner kronor.

Stärkta garantier

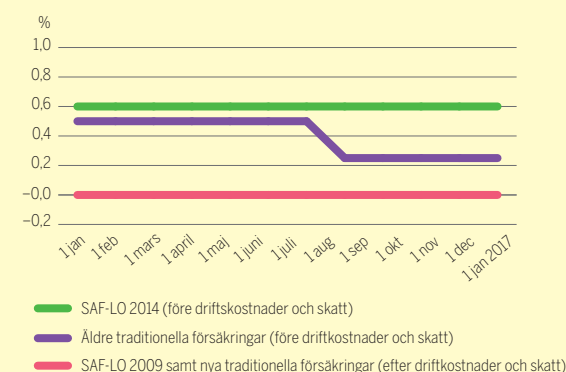
AMF beslutade under våren 2016 att höja garantier till kunder inom Avtalspension SAF-LO genom att tilldela 20,3 miljarder kronor. Av dessa medel gick 10 miljarder kronor till kunder med pågående utbetalningar och 10,3 miljarder kronor till kunder med definitiva övergångsregler som inte fyllt 60 år. Tilldelningen möjliggjordes tack vare AMFs goda finansiella ställning och innebär en stärkt trygghet för en betydande del av bolagets kunder. AMFs solvens sjönk med runt 20 procentenheter som en följd av tilldelningen.

Ändring av garantiräntan och pensionstillägg

Garantiräntan för äldre försäkringar uppgick från årsskiftet 2015/2016 till 0,50 procent för återbäringskollektiv 1 respektive 0,60 procent för SAF-LO 2014 (återbäringskollektiv 3). Räntorna avser före avdrag för driftkostnader och skatt.

Den 1 augusti 2016 sänkte AMF garantiräntan för återbärings-

Garantiräntans utveckling 2016

kollektiv 1 till 0,25 procent. Syftet med sänkningen är att ha en fortsatt balans mellan trygghet i form av garanterade försäkringsbelopp och potential för avkastning. För nya premier inom Avtalspension SAF-LO 2009, KAP-KL, ITP/ITPK, PA03/PA16 och Företagsaffären är garantiräntan oförändrat 0,0 procent efter avdrag för driftskostnader och skatt.

Garantiförstärkningsräntan är den ränta som används i samband med att storleken på garantiförstärkningen beräknas innan utbetalning påbörjas. Garantiförstärkningsräntan (före avdrag för driftskostnader och skatt) uppgick vid årsskiftet till minus 1,0 procent och sänktes till minus 1,5 procent den 1 september 2016.

För 2017 har AMF beslutat att höja pensionsbeloppet med 0,67 (0,00) procent för de förmånsbestämda försäkringarna.

Solvens II

Den 1 januari 2016 trädde Solvens II i kraft. För AMFs del innebar det nya regler för företagsstyrning. Beräkning av kapitalkrav och tillsynsrapportering sker enligt tidigare regelverk genom övergångsreglerna för tjänstepensionsverksamhet. Se vidare sidan 37, Regelverksförändringar.

Förändringar i ledningen

AMFs kapitalförvaltningschef tillika vice vd slutade på AMF i januari 2017. Han ersattes den 14 december 2016 av Marcus Blomberg som i samband med det tillträdde som tillförordnad chef Kapitalförvaltning. Vid samma tidpunkt lämnade Peder Hasslev rollen som vice vd samt rollerna han haft i dotterbolagens styrelser. Chefjurist Per-Erik Karlsson ersatte honom som ordförande i AMF Fastigheter, medan rollen som ledamot i AMF Fonders styrelse lämnades vakant. Javiera Ragnartz har anställts som kapitalförvaltningschef och tillträder under april 2017.

Ekonomisk översikt och årets resultat

AMFs intäkter utgörs av erhållna premier, avgifter från investeringssavtal, avkastning på placeringstillgångarna samt minskning av livförsäkringsavsättningarna. Kostnaderna består av lämnade försäkringsersättningar, ökning av livförsäkringsavsättningar, driftskostnader, kostnader för kapitalförvaltningen och skatt. Koncernens totalresultat uppgick till 21,9 (29,5) miljarder kronor. Moderbolagets resultat uppgick till 17,3 (26,0) miljarder kronor.

Resultatet inom koncernen har främst påverkats av avkastningen på placeringstillgångarna vilka har bidragit med 34,9 (24,5) miljarder kronor. Sjunkande marknadsräntor har medfört en ökning av de försäkringstekniska avsättningarna inom traditionell försäkring vilket har bidragit till en negativ resultatpåverkan med -11,9 miljarder kronor. Föregående år medförde förändringen av marknadsräntorna en positiv resultateffekt på 3,2 miljarder kronor. För ytterligare information om förändringen i Livförsäkringsavsättningar se not 26 Livförsäkringsavsättning samt avsnitt Överskottsfordelning för fördelning av årets resultat på sidan 36.

Premieinkomst

Premieinkomsten för traditionell försäkring uppgick 2016 till 16,0 (16,2) miljarder kronor.

Premier för fondförsäkring redovisas som insättningar till investeringsavtal i balansräkningen. Dessa uppgick till 3,1 (3,1) miljarder kronor.

Kapitalavkastning – Traditionell försäkring

Den totala avkastningen på placeringstillgångarna uppgick till 30,5 (21,3) miljarder kronor, vilket motsvarar en totalavkastning på 7,3 (5,3) procent. Den genomsnittliga totalavkastningen för de senaste 5, 10, 15 och 20 åren uppgår därmed till 8,5; 6,4; 6,5 respektive 8,1 procent. Se även Totalavkastningstabellen på sidan 51.

Den globala tillväxten var måttlig under 2016 samtidigt som den globala inflationen var relativt låg. Centralbankerna har i flera fall sänkt sina styrräntor där ett undantag är den amerikanska centralbanken som i slutet av året genomförde en räntehöjning, den andra räntehöjningen på nästan tio år.

Den svenska kronan har under året försvagats med cirka åtta procent mot den amerikanska dollarn och med cirka fem procent mot euron. Det brittiska pundet har fallit kraftigt till följd av resultatet i den brittiska folkomröstningen att lämna den Europeiska Unionen.

Aktiemarknaden globalt har gett en hög avkastning med amerikanska aktier upp cirka tjugo procent och europeiska aktier upp cirka åtta procent uttryckt i svenska kronor. Räntor för statspapper med längre löptider har överlag sjunkit under året.

Avkastningen på den svenska fastighetsmarknaden var god med en väsentlig värdeuppgång utöver direktavkastningen. Prisnivåer och hyresnivåer har stigit och vakanssituationen för kontor i Stockholm är stabil med en rekordlåg vakans i centrala områden, vilket fortsatt driver hyresnivåerna.

Svenska räntebärande placeringar

Avkastningen på svenska räntebärande placeringar uppgick till 1,6 (0,8) procent och resultatet i den svenska ränteportföljen uppgick till 1 718 (921) miljoner kronor.

Utländska räntebärande placeringar

Avkastningen på utländska räntebärande placeringar inklusive valutasäkringar uppgick till 2,6 (0,1) procent och resultatet i den portföljen uppgick till 2 511 (3 914) miljoner kronor.

Svenska aktier

Avkastningen i den svenska aktieportföljen uppgick till 9,7 (9,0) procent. Resultatet uppgick till 6 630 (7 124) miljoner kronor.

Utländska aktier

Avkastningen i den utländska aktieportföljen uppgick till 13,5 (4,9) procent och resultatet i den utländska aktieportföljen uppgick till 13 176 (4 894) miljoner kronor.

Fastigheter

Totalavkastningen för fastighetsportföljen uppgick till 15,1 (15,6) procent efter värdeförändring om 11,9 (11,9) procent. Resultatet, inklusive värdeförändringar, uppgick till 9 762 (6 664) miljoner kronor.

Försäkringsersättningar

Försäkringsersättningar består av utbetalningar, återköp samt flytt.

Traditionell försäkring

Under året utbetalades totalt 19,2 (19,1) miljarder kronor till de försäkrade, där 9,7 (9,6) miljarder kronor utgjordes av garanterade pensionsbelopp och 9,4 (9,5) miljarder kronor av återbäring (vinstmedel).

Under 2016 uppgick extern flytt från AMFs traditionella försäkring till 2,6 (3,3) miljarder kronor, inklusive återbäring.

Fondförsäkring

För AMFs äldre fondförsäkringar sker normalt ingen utbetalning direkt till den försäkrade. Istället sker vanligtvis en successiv månatlig överföring av kapital till en traditionell försäkring i bolaget och utbetalningen sker därmed från den försäkringen. Överföringen startar drygt fem år före pensionsåldern. Även i samband med dödsfall sker i de flesta fall en överföring av kapitalet till traditionell försäkring inför utbetalningen till efterlevande. Under 2016 har 1,3 (1,6) miljarder kronor överförts till traditionell försäkring.

Under 2016 uppgick extern flytt från AMFs fondförsäkring till 0,7 (1,0) miljarder kronor. Utbetalda ersättningar för fondförsäkring redovisas som utbetalningar från investeringsavtal i balansräkningen.

Förändring i försäkringstekniska avsättningar

Traditionell försäkring

Livförsäkringsavsättningar är bolagets reservavsättning avseende de garanterade pensionsbeloppen som har utlovats till de försäkrade. Under 2016 ökade avsättningarna 13,2 (3,3) miljarder kronor. Årets ökning av reserven förklaras huvudsakligen av tilldelade garantier, sjunkande marknadsräntor och premieinbetalningar.

Fondförsäkring

Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk utgörs av fondförsäkringstagarnas fondandelar samt medel som inte är placerade i fondandelar på grund av pågående handel. Under 2016 ökade avsättningarna med 5,3 (3,6) miljarder kronor. Ökningen förklaras i huvudsak av positiv kursutveckling i underliggande fonder.

Driftskostnader

Driftskostnaderna ökade med 41 (–25) miljoner kronor till 773 (732) miljoner kronor inklusive kapitalförvaltningskostnader. Avskrivningar på immateriella avskrivningar har gjorts med 40

(45) miljoner kronor. En del av ökningen beror på omläggningen till nytt försäkringssystem, ökade kostnader inom kapitalförvaltningen samt kostnader för ombyggnation av egna kontorslokaler.

Förvaltningskostnadsprocenten för traditionell försäkring sjönk främst till följd av minskade kostnader. Förvaltningskostnadsprocenten för traditionell försäkring uppgick till 0,12 (0,12) procent av placeringsstillgångarna. Detta är bland de lägsta i branschen. Även kapitalförvaltningskostnaderna är fortsatt låga och uppgick till 0,03 (0,03) procent.

Moderbolagets totala åtaganden

Traditionell försäkring

Med bolagets totala åtaganden avses dels värdet av de garanterade pensionsbelopp som har utlovats till de försäkrade, dels värdet av återbäringsmedel som inte garanterats, men som fördelats preliminärt på enskilda försäkringar.

Den 31 december 2016 uppgick de totala åtagandena avseende premiebestämda traditionella försäkringar till 427,7 (405,3) miljarder kronor. Av dessa medel avser 227,5 (190,8) miljarder kronor värdet av de garanterade pensionsbeloppen medan 200,2 (214,5) miljarder kronor avser värdet av ej garanterade åtaganden. Under 2016 tilldelades garantier till ett värde av 22,6 miljarder kronor. Tilldelningen omfattade i huvudsak försäkringar enligt tidigare Övergångsregler, som avser personer födda 1935–1967 som före 1996 tjänade in tid i STP-systemet och uppgick till 10,3 miljarder kronor samt 10 miljarder kronor till kunder med pågående utbetalning.

De förmånsbestämda försäkringarna utgörs till den allra största delen av STP-försäkringar, inklusive försäkringar enligt Övergångsbestämmelser som avser personer födda 1932–1934 som har tjänat in tid i det gamla STP-systemet.

Fondförsäkring

Bolagets totala åtagande för fondförsäkring motsvaras av försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagarna bär risk. Dessa åtaganden utgörs av värdet av försäkringstagarnas fondandelar samt ett belopp som inte är placerat i fondandelar. Den 31 december 2016 uppgick dessa avsättningar till 49,9 (44,6) miljarder kronor.

Överskottsfordelning

AMF meddelar försäkring enligt ömsesidiga principer. Försäkringstagarna, de försäkrade samt övriga ersättningsberättigade har därför den slutgiltiga rätten till AMFs överskott, och anspråk på eget kapital, trots att de inte är delägare i bolaget.

Överskott fördelas först preliminärt till försäkringstagarna, eller de försäkrade, i syfte att senare kunna bestämma storleken på eventuell tilldelning. Detta sker på olika sätt för premiebestämda traditionella försäkringar, förmånsbestämda försäkringar och fondförsäkringar. De traditionella försäkringarna har en gemensam kapitalförvaltning där utfallet fördelas utifrån respektive återbäringskollektivs fördelning av placeringsrisk. AMF har fyra återbäringskollektiv; kollektiv 1 där förmånsbestämda försäkringar och äldre premiebestämda försäkringar ingår, kollektiv 2 där premiebestämda försäkringar med gemensam avkastningsränta och nollprocentig garantiränta ingår samt kollektiv 3 där försäkringar med individualiserad avkastningsränta ingår. Fondförsäkringskollektivet utgör det fjärde återbäringskollektivet. Även avgifter, uttag av avkastningsskatt samt fördelning av arvsvinster är en del av den preliminära fördelningen av överskott. Tilldelning av överskott sker först i samband med utbetalning, flytt eller tilldelning av garantier.

Under året tilldelades 9,4 (9,5) miljarder kronor i slutlig tilldelning avseende pensionsutbetalning. 22,6 (1,9) miljarder kronor tilldelades i samband med garantiförstärkning.

Moderbolagets resultat var 17,3 (26,0) miljarder kronor varav 7,0 (6,0) miljarder kronor av resultatet uppstod genom att kunderna bidrog med överskott i samband med premieinbetalningar. Förändringen av diskonteringsräntan under 2016 påverkade resultatet negativt med –11,9 miljarder kronor. Motsvarande förändring föregående år gav en positiv resultatpåverkan på 3,2 miljarder kronor.

Styrelsen föreslår årsstämman 2016 att bemyndiga styrelsen att med avseende på verksamhetsåret 2016 använda upp till 15,0 (15,0) miljarder kronor för slutlig tilldelning i samband med pensionsutbetalningar och flytt. Styrelsen föreslår därutöver också årsstämman att bemyndiga styrelsen att använda upp till 10,0 (32,0) miljarder kronor avseende garantiförstärkning samt att använda upp till 1,0 (1,0) miljarder kronor av det avskilda STP-kapitalet i syfte att reducera premien avseende Avtalspension SAF-LO.

Kollektiv konsolidering i moderbolaget

Den kollektiva konsolideringsgraden beräknas som förhållandet mellan tillgångar värderade till marknadsvärde och totala åtaganden inklusive preliminärt fördelat överskott.

För premiebestämda försäkringar uppgick den kollektiva konsolideringsgraden vid årets utgång 100,3 procent (99,1) och målnivån uppgår till 100 procent. Den kollektiva konsolideringsgraden för förmånsbestämda försäkringar var vid årets ingång 160 (161) procent och vid årets utgång 170 (160) procent. För analys av koncernens eget kapital, se sidan 56.

Solvens i moderbolaget

Enligt försäkringsrörelselagen ska försäkringsbolagen ha en kapitalbas som minst uppgår till en erforderlig solvensmarginal. Solvensmarginalen ska minst motsvara fyra procent av livförsäkringsavsättningarna och en procent av fondförsäkringsåtaganden. För AMF uppgår solvensmarginalen per 31 december 2016 till 9,8 (8,3) miljarder kronor. Kapitalbasen uppgår till 208 (219) miljarder kronor.

Solvenskvoten är relationen mellan kapitalbasen och erforderlig solvensmarginal. AMFs kapitalbas var vid utgången av året 21,2 (26,3) gånger större än erforderlig solvensmarginal.

Inom traditionell försäkring förekommer även ett annat solvensbegrepp, solvensgrad. Solvensgraden av relationen mellan bolagets totala tillgångar avseende traditionell försäkring och värdet av bolagets garanterade åtaganden för samma försäkringar. Solvensgraden den 31 december 2016 uppgick till 190 (211) procent. För mer information om hur de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) påverkar solvensgraden, se Risker och riskhantering på sidan 42 ff. Nya och förändrade redovisningsstandarder under 2016 har inte haft någon effekt på bolagets solvens.

Dotterbolag

AMF äger 100 procent av de verksamhetsdrivande bolagen AMF Fonder och AMF Fastigheter. Därutöver äger AMF ett antal fastighetsägande dotterbolag vilka framgår i not 15 Placeringar i koncernföretag. För organisationsschema, se not 39 Närstående.

AMF Fastigheter AB

AMF Fastigheter utvecklar och förvaltar AMF-koncernens helägda fastigheter i syfte att skapa avkastning till pensions-spararna. Fastigheterna är huvudsakligen kontors- och handelsfastigheter i Stockholm. Bland handelsfastigheterna finns bland annat Gallerian på Hamngatan, Mood Stockholm och gallerierna

Fältöversten, Ringen och Västermalmsgallerian, samtliga i centrala Stockholm. Värdet av det helägda fastighetsbeståndet uppgår till 55,7 (43,4) miljarder kronor.

I början av december 2015 blev förvärvet av fastigheten Fatburssjön 10, även kallad Fatburen, klart. AMF Fastigheter stärkte därigenom sin närvaro på stadsdelen Södermalm i Stockholm. Tillträdet av Fatburen skedde i april 2016.

Det enskilt största innehavet i AMFs fastighetsbestånd är kvarteret Trollhättan (Gallerian) där AMF Fastigheter har tagit ett större grepp om kvarterets utveckling i ett projekt under namnet Urban Escape Stockholm. Urban Escape Stockholm innebär en omdaning av kvarteret mellan Hamngatan, Brunkebergstorg och Regeringsgatan. Under 2016 fortskred arbetet med Urban Escape Stockholm. I juli erhöles ett positivt beslut från Stockholms stads Stadsbyggnadskontor för att färdigställa och förverkliga Urban Escape Stockholm. Det innebär att ett nytt hus kommer att byggas i korsningen mellan Hamngatan och Regeringsgatan. Projektet innebär även att kvarterets tak öppnas upp och omvandlas till ett nytt stadsrum med utsikt över Stockholms takåsar. I mars 2017 kommer hotellet AtSix och Hobo att öppna portarna ut mot Brunkebergstorg. Under året har flertalet hyresgäster kontrakterats till de omvandlade fastigheterna som successivt växer fram. Projektet kommer att pågå fram till och med början av 2019.

AMF Fonder AB

AMF Fonder är ett helägt dotterbolag till AMF. AMF Fonder erbjuder egenförvaltade fonder med låga avgifter. Fonderna är skapade för att tillhandahålla ett långsiktigt pensionssparande. De är också tillgängliga för direkt fondsparande för privatkunder och återfinns inom premiepensionssystemet. Under 2016 överträffade sex av tolv fonder sina jämförelseindex. Detta kan jämföras med att åtta av elva fonder hade bättre avkastning än genomsnittet av respektive Morningstarkategori. Se vidare om AMF Fonder på sidan 11.

Under 2016 har Fondbolaget haft ett utflöde ur fonderna med 0,5 miljarder kronor att jämföra med ett inflöde på 0,4 miljarder kronor föregående år. Största inflödena hade Aktiefond Mix och Räntefond Lång och de största utflödena hade Aktiefond Sverige och Räntefond Kort. Den 31 december 2016 uppgick det förvalta-

Överskott, mkr	Förmånsbestämd	Avgiftsbestämd	Fondförsäkring
Ingående överskott 2016-01-01	11 416	198 609	443
+ Kapitalbidrag kunder (premie utöver livavsättning)	–	7 023	–
– Utbetalning överskott kunder	–612	–8 822	–
– Garantiförstärkning	–	–22 632	–
– Utbetalning till försäkringstagare (arbetsgivare)	–814	–	–
+ Riskvinster	–2	103	–1
+ Avgifter försäkrade (avgifter som belastar FTA)	13	953	58
= Nettobidrag Kapital kunder	–1 415	–23 375	57
+ Kapitalavkastning (utöver räntekostnad FTA, inklusive förvaltningsarvode)	635	22 346	210
+ Övrig omvärdering FTA	–3	–822	1
– Driftkostnader	–3	–495	–110
– Utbetalad skatt	–21	–603	–38
+ Omvärdering FTA på grund av ändringar i marknadsränta	–45	–11 870	–
= Kundens vinst efter förändring av marknadsräntan	563	8 556	63
Utgående överskott 2016-12-31	10 564	183 790	563

de kapitalet till 120,0 (110,5) miljarder kronor. Årets resultat efter skatt var 23,5 (44,3) miljoner kronor. Under 2016 gjordes ingen utdelning till moderbolaget.

Regelverksförändringar

Solvens II samt övergångsregler för tjänstepensionsverksamhet

Det Europeiska regelverket Solvens II trädde i kraft 2016. De nya reglerna syftar till att stärka försäkringstagarnas skydd. Som en del av införandet av Solvens II i svensk rätt har ändringar gjorts i Försäkringsrörelselagen (2010:2043) vilken trädde i kraft den 1 januari 2016. Reglerna i Solvens II ska följas fullt ut för försäkringsrörelse och till vissa delar enligt övergångsregler avseende tjänstepensionsverksamhet. I den nya försäkringsrörelselagen finns bestämmelser om övergångsregler avseende tjänstepensionsverksamhet vilka blir tillämpliga för AMF. Av övergångsreglerna framgår att Solvens II-regelverket ska tillämpas när det gäller regler om företagsstyrning och associationsrätt. Utöver de regler som inkorporeras i nationell lagstiftning gäller kommissionens delegerade förordning samt tekniska standarder utgivna av EIOPA i tillämpliga delar när det gäller företagsstyrning. Finansinspektionen har även gett ut föreskrifter som komplement till Försäkringsrörelselagen. Detta innebär att den nya föreskriften FFFS 2015:8 Föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse tillämpas avseende de områden som avser Företagsstyrning samt Lämplighetsprövning.

I övrigt följer AMF de regler och föreskrifter som gällde den 31 december 2015. Detta innebär att AMF för övriga delar tillämpar den äldre lydelsen av Försäkringsrörelselagen, Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd avseende försäkringsrörelse inklusive kapitalkrav och tillsynsrapportering.

AMF tillämpar övergångsreglerna för hela verksamheten då den del av verksamheten som inte avser tjänstepension bedöms som ringa.

Det reviderade tjänstepensionsdirektivet (IORP 2) publicerades i december 2016 och ska vara genomfört i Sverige till den 13 januari 2019. Enligt ett meddelande från regeringen under hösten 2016 ska det i samband med genomförandet av IORP 2 införas en ny lag, tjänstepensionsrörelselagen, för svenska företag som endast tillhandahåller pensionsförmåner eller komplet-

terande förmåner som har sin grund i överenskommelser eller avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare. Ett lagförslag bereds på Finansdepartementet och ska remitteras till hösten 2017.

Övergångsreglerna kommer att få tillämpas till 31 december 2022. Innan dess måste företag som idag lyder under övergångsreglerna antingen omvandlas till tjänstepensionsföretag enligt den nya lagen, eller fullt ut börja tillämpa reglerna enligt Solvens II.

IFRS 17 Försäkringskontrakt (tidigare benämnd

IFRS 4 FAS II) ännu ej utgiven

Den nya internationella redovisningsstandarden för försäkringsavtal beräknas publiceras av IASB (International Accounting Standards Board) i maj 2017. Den befintliga redovisningsstandarden IFRS 4 Försäkringsavtal kommer då att ersättas med den nya standarden IFRS 17 Försäkringskontrakt. Den nya standarden innebär att en ny metod för att värdera och presentera försäkringskontrakt införs vilken har sin utgångspunkt i beräkning av försäkringskontraktens vinstmarginaler vilka ska periodiseras över kontraktens löptid. Datum för ikraftträdande beräknas till tre år efter det att den färdiga standarden har publicerats. Detta kommer att påverka AMFs värdering av försäkringskontrakt samt presentation av resultat från försäkringskontrakt. AMF följer utvecklingen av den nya standarden samt deltar i remissarbete avseende implementation av standarden i Svensk redovisningspraxis. För AMF är den viktigaste frågan hur konsolideringsfonden i försäkringsbolag som bedrivs enligt ömsesidiga principer ska klassificeras och att den redovisningsmässiga hanteringen av konsolideringsfonden inte ska komma att påverka kapitalbasen i kapitalkravshänseende.

Vinstdisposition av 2016 års resultat

För disposition av 2016 års resultat se sidan 110, Förslag till vinstdisposition.

AMFs styrning

Bolagsstyrning

AMF är ett livförsäkringsaktiebolag som ägs till lika delar av LO och Svenskt Näringsliv och som drivs enligt ömsesidiga principer. Eftersom kunderna står för riskkapitalet i bolaget och bolaget inte får dela ut vinst till aktieägarna är bolagets styrning av särskild betydelse.

Regelverk

De viktigaste regelverken för bolagets styrning är försäkringsrörelselagen och där intagna övergångsregler avseende Solvens II samt aktiebolagslagen.

I enlighet med försäkringsrörelselagen slår bolagsordningen fast att AMF inte får dela ut vinst till aktieägarna. I bolagsordningen anges att bolagsstämman är AMFs högsta beslutande organ och att bolagsstämman utser styrelsen samt bolagets revisorer.

Bolagsordningen innehåller också bestämmelse om att LO respektive Svenskt Näringsliv ska utse varsin ledamot i styrelsen att särskilt bevaka de försäkrades intressen. Dessa är Torbjörn Johansson (LO) och Marie Rudberg (Svenskt Näringsliv). Bolagsstämman utser styrelsens ordförande. Stämman hålls före utgången av juni varje år.

AMF omfattas inte formellt av Svensk kod för bolagsstyrning. Bolaget har dock valt att i vissa relevanta avseenden beakta koden. Styrelsen uppfyller kraven om ledamöters oberoende gentemot bolaget och bolagsledningen enligt koden, men inte avseende ledamöters oberoende i förhållande till större aktieägare. Då ägarna ska vara lika representerade i bolagets styrelse och därmed har full insyn i styrelsens arbete, har AMF även bedömt att det saknas behov av bolagsstyrningsrapport i kodens mening. Ägarna har vidare valt att avstå från att inrätta en valberedning för val av styrelse och revisorer.

Styrelsen utvärderar årligen sin kompetens och lämplighet i enlighet med en fastlagd process. Resultatet av utvärderingen ska kommuniceras till ägarna för att utgöra underlag vid ny- och

omval till styrelsen. Kompetensutvärderingen syftar till att säkerställa styrelsens samlade kompetens. Lämplighetsprövningen avser varje ledamot och omfattar bland annat redogörelse för och kontroll av engagemang andra uppdrag, ekonomisk redbarhet och mediabild. Kartläggning av eventuella intressekonflikter görs årligen samt vid behov.

Styrelsen och dess arbete

Det är styrelsen som har det yttersta ansvaret för att AMFs verksamhet bedrivs i enlighet med tillämpliga lagar och föreskrifter. Styrelsen beslutar om AMFs strategiska inriktning, utser VD och fastställer riktlinjer och instruktioner. Styrelsen ska se till att det finns lämpliga interna regelverk för riskhantering och internkontroll. Styrelsen följer löpande bolagets verksamhet och dess ekonomiska resultat. Till sin hjälp har styrelsen en oberoende internrevision som rapporterar direkt till styrelsen. Styrelsen får även regelbundet särskild risk- och regelrapportering, se vidare Risker och riskhantering, sidan 42.

Inför årsstämman har styrelsen i början av 2017 gjort en utvärdering av styrelsens arbete 2016 enligt fastlagd process. Bedömningen är att styrelsen uppfyller AMFs krav på kompetens och lämplighet samt att identifierade intressekonflikterna kan hanteras.

Styrelsen består av nio ordinarie ledamöter utan suppleanter. På styrelsesammanträden deltar två representanter för personalen. Styrelsen sammanträder minst sex gånger per år, och hade sex protokollförda sammanträden inklusive konstituerande möte under 2016.

Styrelsen har inrättat tre utskott, revisionsutskott, finansutskott och ersättningsutskott, som alla är beredande organ utan beslutsrätt.

Revisionsutskottet består av tre styrelseledamöter med ledamoten Marie Rudberg som ordförande. Utskottet följer övergripande bolagets arbete med framtagande av lagstadgad

finansiell rapportering samt system för den interna kontrollen. Det innefattar hantering av operativa risker, regelefterlevnad samt beredning av relevanta delar hänförliga till styrelsens egna risk- och solvensbedömning. Utskottet tar även del av rapporter från AMFs internrevision samt från funktionerna för compliance och riskhantering. På utskottets möten deltar normalt bolagets externa revisorer och chef för Internrevision.

Finansutskottet består av tre styrelseledamöter med ledamoten Ola Pettersson som ordförande. Utskottet följer placeringsverksamheten och att de åtgärder som vidtas av kapitalförvaltningen sker med iakttagande av gällande regler och anvisningar. I utskottets uppgifter ingår att bereda och till styrelsen föreslå placeringsplan för kapitalförvaltningen och löpande följa upp denna samt bereda de investeringsbeslut som kräver styrelsens godkännande. I utskottets uppgifter ingår även att löpande bevaka att risken i bolagets tillgångsportfölj anpassas mot gällande solvensrestriktioner enligt vad som följer av styrelsens regler om riskhantering samt med avseende på placeringsrisker bereda styrelsens egna risk- och solvensbedömning. Utskottet följer också upp och bereder det arbete som utförs inom ramen för den av styrelsen beslutade ägarpolicyn i AMF.

Ersättningsutskottet består av tre styrelseledamöter med ledamoten Pär Nuder som ordförande. Utskottet bereder bolagets ersättningsprinciper, ersättningar och förmåner för VD, vice VD, ledande befattningshavare samt chef för Internrevision. I utskottet redovisas även VDs bedömning av dessa personers och de personer som ansvarar för centrala funktioners kompetens och lämplighet. Styrelsens kompetens och lämplighet bereds av utskottet. Utskottet bereder även principiella frågor rörande förmåner för bolagets anställda.

Styrning av dotterbolag

De verksamhetsdrivande dotterbolagen utgörs av AMF Fonder AB (AMF Fonder) och AMF Fastigheter AB (AMF Fastigheter). Verksamheten och arbetet i dotterbolagen regleras i respektive bolagsordning och interna styrdokument, såsom arbetsordning för styrelse och instruktion för VD. AMF Fonders verksamhet regleras även av en separat lagstiftning, lagen om värdepappersfonder, som styr hur verksamheten ska bedrivas. Styrelsen i moderbolaget utfärdar ägardirektiv till dotterbolagen som närmare anger de krav moderbolaget ställer på dotterbolagen ur ett koncernperspektiv och hur uppföljning av dotterbolagens verksamhet sker.

AMF Fonder hade vid utgången av 2016 en styrelse som består av fem ledamöter där ordförande samt två övriga ledamöter är att betrakta som oberoende från AMF eller AMFs ägare. Styrelsen består av Per Bardh (ordförande, oberoende), Camilla Larsson (chef Försäkring AMF), Anders Thorstensson (anställd Svenskt Näringsliv), Ann-Marie Wancke Widemar (oberoende) och Gunilla Wikman (oberoende). Peder Hasslev, vice VD och chef för Kapitalförvaltning AMF var ledamot i Fondbolagets styrelse till och med 14 december 2016.

AMF Fastigheter har en styrelse med sju ledamöter där tre är att betrakta som oberoende från AMF eller AMFs ägare. Styrelsen består av ordförande Per-Erik Karlsson, chefjurist AMF, som ersatte Peder Hasslev 14 december 2016, Agneta Jacobsson (oberoende), Per-Olov Karlsson (oberoende), Susanne Lindh (oberoende), Monica von Schmalensee (oberoende) och Lars-Åke Bokenberger (chef svenska aktier AMF).

Dotterbolagen hanterar sådan verksamhet där AMF funnit ett mervärde i att den bedrivs i egen regi eller där så krävs i lag. De delar av verksamheten där det finns samordnings- och skalfördelar med övriga delar i koncernen hanteras i så hög grad som möjligt gemensamt. Mellan bolagen finns avtal där dotterbolagen köper tjänster från moderbolaget enligt fastställda ekonomiska villkor som följer AMFs regelverk för närståendetransaktioner.

AMFs verksamhetsstyrning och ledning

AMFs verksamhetsstyrning sker med stöd av övergripande verksamhetsmål. Målen bryts ner på enhets- och avdelningsnivå och därefter till medarbetarnas individuella utvecklingsplaner. Målen på alla nivåer följs upp regelbundet. AMF arbetar aktivt med kompetensutveckling såsom utvecklingssamtal och att uppmuntra till intern rörlighet. Bolaget strävar efter att 20 procent av alla tjänster ska tillsättas av interna sökanden.

AMF arbetar aktivt med att skapa en företagskultur som gör att rätt beslut fattas inom AMF samt att rätt prioriteringar görs. AMFs kultur präglas av att bolaget drivs med det enda syftet att skapa värde för kunderna. Det finns ett genuint engagemang och uppslutning kring AMFs uppdrag bland medarbetarna. Det visar bland annat 2016 års mätning som genomfördes inom AMF och AMF Fonder av medarbetarnas syn på AMFs arbetssätt och styrning där 83 (81) procent svarade att de stödjer AMFs strategi. 87 (83) procent svarade att bolaget alltid har kunderna i fokus. Svarsfrekvensen var 90 (92) procent. AMF har internt ett kontinuerligt kommunikativt arbete kring förståelsen för uppdraget och kunderna.

AMFs företagsledning

Företagsledningen i AMF består av sex personer.

AMFs företagsledning			
Namn	Född	Titel	Anställd sedan
Johan Sidenmark	1965	VD	2012
Marcus Blomberg (från och med 20161214)	1974	Tillförordnad chef Kapitalförvaltning	2013
Peder Hasslev (till och med 20161214)	1963	Vice VD och Chef Kapitalförvaltning	2007
Tomas Flodén	1973	Stabs- och Riskchef	2009
Per-Erik Karlsson	1958	Chefjurist	1995
Camilla Larsson	1971	Chef Försäkring	2004
Cecilia Rosendahl Lavén	1971	Chef Marknad & Kommunikation	2000

Principer för att bestämma ersättningar och förmåner till nyckelpersoner i ledande ställning samt berednings- och beslutsprocesser framgår i not 37 Personal, se sidan 98 ff.

Javiera Ragnartz har anställts som kapitalförvaltningschef och tillträder under april 2017.

Styrelsen för AMF 2016

	Pär Nuder	Renée Andersson	Torbjörn Johansson	Per Ljungberg	Annika Lundius
	Ordförande Ordförande ersättningsutskott	Ledamot Ledamot revisionsutskott	Ledamot Ledamot ersättningsutskott	Ledamot Ledamot finansutskott	Ledamot Ledamot finansutskott och ersättningsutskott
Befattning	Senior Counselor Albright Stonebridge Group	Utredare LO	Avtalssekreterare LO	Vice VD Lancelot Holding AB	–
Utbildning	Jur. kand.	Fil. kand.	Gymnasieutbildning	Civilekonom DHS och gymnasieingenjör	Jur.kand.
Invald år	2015	2010	2013	2014	2012
Född	1963	1965	1963	1957	1951
Andra väsentliga uppdrag	Ordförande i Tredje AP-fonden, Hemsö Fastighets AB och Öbergs Färghus AB. Ledamot i Fabege AB, SkiStar AB, IP-Only AB, Beijerinvest AB och Cleanergy AB.	Ledamot i AFA Livförsäkring och Pensionsnämnden Avtalspension SAF-LO. Suppleant i AFA Trygghets- försäkring och i LO-TCO Rättsskydd AB.	Ledamot i AFA Sjukförsäkring.	Ledamot i Ljungberg & Co FIRM AB, Lancelot Asset Management AB, Lancelot Holding AB och Xeric AB.	Ledamot i SSAB, Industrivärden AB, Kvinvest AB, Svenskt Näringslivs valberedning, SSABs revisionsutskott och Industrivärdens ersättnings- utskott.
Bakgrund	1994–2009 riksdagsledamot 2004–2006 finansminister 2002–2004 samordningsminister 1998–2002 statsministerns statssekreterare	2006– Utredare med ansvar för pensions- och försäkringsfrågor på LO.	2010–2012 Avtalssekreterare i Byggnads.	2004– Rådgivningsansvarig Lancelot Holding AB. 1998–2003 VD Lancelot Asset Management AB.	2007–2015 Vice VD i Svenskt Näringsliv. Tidigare hovrättsassessor i Svea Hovrätt, Rättschef i Finans- departementet, VD i Försäkringsför- bundet, numera Svensk Försäkring och Försäkringsbranschens arbets- givarorganisation.
Styrelse närvaro	6/6	5/6	6/6	4/6	6/6
Revisionsutskott närvaro		3/4			
Finansutskott närvaro				6/6	6/6
Ersättningsutskott närvaro	2/2		2/2		2/2

För arvoden och ytterligare information se not 37 Personal.

Styrelsen för AMF 2016

	Marie Nilsson	Ola Pettersson	Marie Rudberg	Caroline af Ugglas
	Ledamot	Ledamot Ordförande finansutskott Ledamot revisionsutskott	Ledamot Ordförande revisionsutskott	Ledamot
Befattning	Vice förbundsordförande IF Metall	Chefsekonom LO	Administrativ direktör Svenskt Näringsliv	Vice VD, ansvarig för den samhällspolitiska verksamheten på Svenskt Näringsliv.
Utbildning	Gymnasieutbildning	M Sc Economics	Civilekonom DHS	Ekonom
Invald år	2015	2011	2010	2015
Född	1964	1973	1962	1958
Andra väsentliga uppdrag	Ordförande i Dagens Arbete Media AB, Dagens Arbete AB och i Ideella föreningen LOs folkhögskola Runö, Runö Kursgård.	Ledamot i Arbetsförmedlingen.	Ordförande i Ratio, vice ordförande i Fora AB och ledamot i Zenicor Medical Systems AB.	Ledamot i Beijer Alma AB och Acando AB.
Bakgrund	2013–2014 Enhetschef Organisationsenheten IF Metalls förbundskontor. 1982–2012 Drifttekniker Borealis AB.	2008 LO och sedan 2011 chefsekonom. Tidigare Regeringskansliet (Närings- departementet och Statsrådsbered- ningen) och Sveriges riksbank.	2006 – Administrativ direktör Svenskt Näringsliv. 2000–2006 Sveriges riksbank.	1984–2015 Aktiechef och ansvarig för ägarstyrningsfrågor på Skandia kapitalförvaltning.
Styrelse närvaro	6/6	5/6	6/6	6/6
Revisionsutskott närvaro		4/4	4/4	
Finansutskott närvaro		6/6		
Ersättningsutskott närvaro				

För arvoden och ytterligare information se not 37 Personal.

Risker och riskhantering

De viktigaste riskelementen för AMF är:

- **Solvensrisk:** att AMF inte kan uppfylla garanterade åtaganden.
- **Placeringsrisk:** att värdet av AMFs tillgångar och skulder förändras på grund av prisändringar på de finansiella marknaderna.
- **Försäkringsrisk:** att AMFs försäkringsfall (framförallt utbetalningar av garanterade belopp) avviker från vad AMF har antagit.
- **Affärsrisk:** att AMFs intäkter inte täcker dess kostnader.
- **Operativ risk:** att fel uppstår eller begås i driften av bolaget.

Målsättningen med AMFs riskhantering är att undvika oväntade ekonomiska eller andra förluster för koncernen och dess kunder. Riskhanteringen ska långsiktigt bidra till koncernens goda anseende, starka varumärke och konkurrenskraftiga resultat. Det innebär i moderbolaget att aktivt risktagande ska ske på ett balanserat och kontrollerat sätt med beaktande av att bolaget alltid ska kunna uppfylla garanterade åtaganden gentemot de försäkrade. Bolagets uppdrag och därmed riskhantering ska främst ses utifrån de försäkrades perspektiv med fokus på den försäkrades totala tillgodohavande (pensionskapitalet).

Solvensrisk

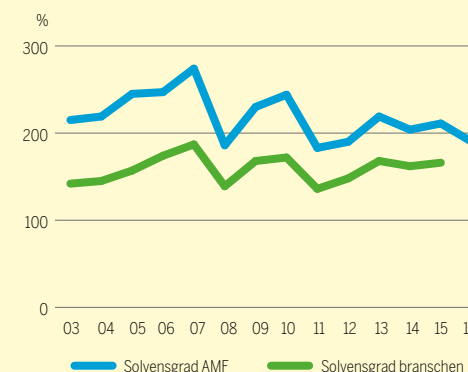
Solvensen är avgörande för ett försäkringsbolags möjlighet att betala ut de pensioner som de försäkrade blivit garanterade. Solvensrisken är risken för att bolaget inte kan infria garanterade åtaganden. Solvensrisken är den överordnade risken och är ett resultat av övriga risker. Dominerande risker förknippade med bolagets solvens är förändringar i aktiekurser, marknadsräntor och livslängdsantaganden (placeringsrisker och försäkringsrisker).

Andra typer av risker, som till exempel risker förknippade med flytträtt och korta kontraktstider för upphandlade tjänstepensioner, innehåller affärsmässiga riskelement som kräver överväganden men utgör mindre risk ur ett solvensperspektiv.

Solvensgraden är det mått som visar hur stora bolagets tillgångar är i förhållande till värdet av de garanterade åtagandena. Solvensgraden får inte understiga 104 procent. Den 31 december 2016 var den för AMF 190 (211) procent, vilket är högst bland jämförbara bolag. Cirka 20 procentenheter av förändringen i solvensgrad förklaras av de garantitilldelningar som gjorts under året, se avsnitt Stärkta garantier i Förvaltningsberättelsen.

För att AMFs produkter ska kunna skapa ett hållbart erbjudande till kunderna krävs att bolaget har en solvens som möjliggör

Solvensgrad

Källor: Försäkringsförbundets branschsammandrag av resultat och balansräkningar. Ovanstående bolags årsredovisningar. Solvensgraden visar AMFs tillgångar jämfört med AMFs utställda löften. Överskottet återbetalas över tiden till kunderna.

Effekter på solvensen vid vissa händelser

	Påverkan på resultat/eget kapital miljarder kronor		Påverkan på solvensgrad procentenheter
	Tillgångar	Skulder ¹⁾	
Marknadsräntorna faller med 1 procentenhet	5,3	20,6	-14 (-15)
Aktiekurserna faller 10 procent	-19,8		-9 (-8)
Fastighetsvärdena faller 10 procent	-8,8		-4 (-3)
Den svenska kronan stärks med 10 procent ²⁾	-6,1		-3 (-3)
Antagen livslängd ökar med 1 år		5,0	-5 (-5)
10 procent av alla kunder som får, flyttar ut	-26,9	-14,4	0 (+2)

¹⁾ Positivt värde innebär att skulderna ökar.

²⁾ Varav -5,8 miljarder SEK i USD och -0,4 miljarder SEK i GBP

Tabellen visar hur solvensgraden påverkas av förändringar av värden på de finansiella marknaderna, antaganden om livslängd och kundernas återköp (flyttar) av pensionsförsäkringar. Beräkningarna av räntor, aktier och fastigheter utgår från att förändringarna är lika stora för alla marknader. Vid beräkningen antas att underliggande marknadsräntor faller med 1 procentenhet. Förändringen av räntekurvan vid värdering av skulderna följer FFFS 2013:23. Ränteförändringarna påverkar värdet av både räntebärande tillgångar och försäkringstekniska avsättningar vilket framgår av tabellen. AMF investerar huvudsakligen i instrument som handlas utan optionsinslag varför en viss marknadsförändring får motsvarande genomslag på AMFs portfölj. Samtliga förändringar av tillgångar och skulder bokförs via årets resultat förutom rörelsefastigheten vars omvärdering redovisas i övrigt totalresultat.

”

Solvensgraden får inte understiga 104 procent. 2016 var den för AMF 190 (211) procent, vilket är högst bland jämförbara bolag.

både hög säkerhet att uppfylla de garanterade åtagandena och ett tillräckligt högt risktagande för att skapa hög avkastning. Ju högre solvensgrad AMF har desto större blir handlingsfriheten i tillgångsförvaltningen.

Styrelsen i AMF fastställer de överordnade reglerna för bolagets riskhantering. Ett centralt krav är att sannolikheten för en solvensgrad under 110 procent inom fem år ska vara lägre än 1 procent. Solvensriskkravet avspeglar sig bland annat i placeringsriktlinjerna och placeringsplanen som fastställs av styrelsen.

AMF genomför regelbundna framåtriktade simuleringar av solvensen med en ALM-modell (Asset Liability Management) för att säkerställa att solvenskravet är uppfyllt. Modellen förses med uppgifter om förväntad avkastning, risker och korrelationer för såväl åtaganden som tillgångar. Uppgifterna baseras på 15 års historiska data.

Utifrån dessa data görs simuleringar som skapar ett stort antal möjliga scenarier. Med hjälp av utfallet beräknas sannolikheten för olika framtida solvensgrader för att säkerställa att till exempel den aktuella placeringsstrategin uppfyller solvensriskkraven. Det som inverkar mest på möjligheten att klara solvens-

riskkraven är värdet av de utställda garantierna och andelen tillgångar med högre risk, det vill säga främst andelen aktier. Kravet på solvensgrad har satts så att bolaget även efter stora negativa marknadsrörelser ska ha handlingsfrihet att placera tillgångarna utifrån spararnas intresse av hög avkastning. Den ovan beskrivna modellen bygger på antagandet att tillgångsportföljerna löpande viktas om till de ursprungliga andelar som bestämts för tillgångsfördelningen. I verkligheten minskas normalt sett riskerna successivt i takt med att solvensen faller. Därför är den reella risken för låg solvens lägre än vad testerna anger.

Utöver simuleringarna av solvens över tiden följer AMF solvensen regelbundet och genomför känslighetsanalyser för olika händelser.

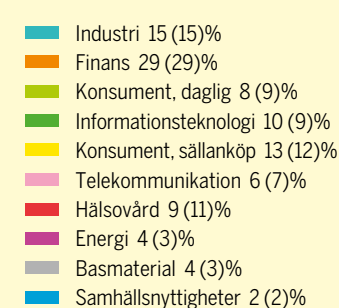
Placeringsrisk

Målet för AMFs kapitalförvaltning är att över tid avkasta bättre än en referensportfölj bestående av aktier och räntebärande värdepapper.

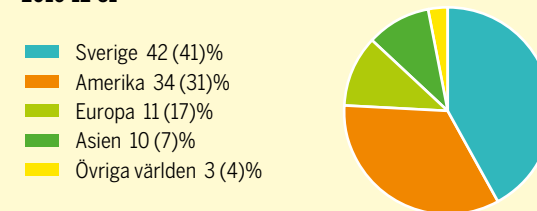
Placeringsriskerna inom kapitalförvaltningen är aktierisker, ränterisker, valutarisker och fastighetsrisker. Till fastighetsrisker räknas även infrastrukturinvesteringar såsom investeringar i vindkraft. Bolagets tillåtna placeringsrisker styrs av AMFs placeringsriktlinjer.

Marknadsrisk är risken för att priset på aktier, räntebärande värdepapper, valutor och fastigheter förändras. Inom respektive tillgångsslag samt för totalportföljen beräknas den sannolika förlustrisken baserad på historisk volatilitet. Kontroll och uppföljning av marknadsrisk underlättas genom att AMF, med få undantag utöver investeringarna i fastigheter och infrastruktur, investerar i instrument som handlas på aktiva marknader.

**Aktieportföljens branschfördelning
2016-12-31**

**Aktieportföljens regionfördelning
2016-12-31**

Förlustrisk	Tillgångar				Ett år av sex är sannolikt förlusten större än följande				Ett år av hundra är sannolikt förlusten större än följande			
	2016		2015		2016		2015		2016		2015	
	Mkr	Andel %	Mkr	Andel %	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%
Räntebärande	156 930	35,5	178 944	43,0	3 425	2,2	3 886	2,2	7 981	5,1	9 054	5,1
Aktier	197 575	44,7	167 486	40,2	28 296	14,3	25 380	15,2	65 929	33,4	59 135	35,3
Fastigheter inklusive infrastrukturinvesteringar	87 534	19,8	69 876	16,8	6 640	7,6	5 188	7,4	15 470	17,7	12 089	17,3
Totalt	442 039	100,0	416 306	100,0	30 452	6,9	26 680	6,4	70 953	16,1	62 164	14,9

Ränteportföljen består huvudsakligen av stats- och bostadsobligationer. Den viktigaste marknadsrisken i ränteportföljen är duration (genomsnittlig räntebindningstid).

Huvuddelen av handeln med derivatinstrument består av valuta- och ränteterminer. Valutaexponering uppstår genom investeringar i utländska värdepapper, fastigheter och infrastrukturinvesteringar. Exponeringen hanteras aktivt med hjälp av valutaterminer. I den räntebärande portföljen används ränteterminer för att effektivisera hanteringen av ränterisker. Dessutom används standardiserade derivatinstrument såsom indexterminer inom aktieförvaltningen för att effektivisera förvaltningen.

Valutaexponering efter valutakurssäkring

Andel av portföljen, %		
Valuta	2016	2015
USD	13,2	14,2
EUR	-1,3	-1,3
GBP	0,8	2,3
NOK	0,8	1,2
Övriga	0,4	0,2
Summa	13,9	16,6

Stora exponeringar 2016 ¹⁾

	Räntebärande, Mkr	Aktier, Mkr	Summa, Mkr	Andel, %
Swedbank	11 392	5 441	16 833	3,8
SEB	10 566	5 207	15 773	3,6
Totalt	21 958	10 648	32 606	7,4

Stora exponeringar 2015 ¹⁾

	Räntebärande, Mkr	Aktier, Mkr	Summa, Mkr	Andel, %
Swedbank	14 822	4 459	19 281	4,6
SEB	12 355	3 301	15 656	3,8
Nordea	11 074	4 070	15 144	3,6
SHB	12 363	1 698	14 061	3,4
Totalt	50 614	13 528	64 142	15,4

¹⁾ Exponeringar större än 3 procent av de totala placeringstillgångarnas marknadsvärde.

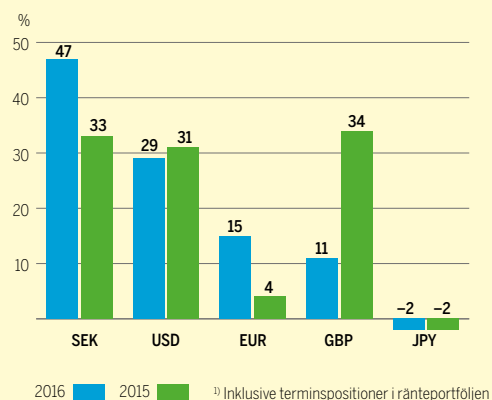
Ränterisk

Mkr/år	2016-12-31		2015-12-31	
	Marknadsvärde	Duration	Marknadsvärde	Duration
Utländskt räntebärande, totalt	77 493	3,8	84 860	5,8
varav utländska statspapper	47 289	5,3	60 516	7,3
varav utländska kreditobligationer	30 204	1,5	24 344	2,0
Svenskt räntebärande, totalt	92 145	2,6	110 987	2,2
varav svenska statspapper	28 723	2,2	30 935	2,0
varav svenska kreditobligationer	63 422	2,7	80 052	2,2
Räntebärande, totalt	169 638	3,1	195 847	3,7

Repör och värdepapperslån nettopåverkar inte duration.

AMFs fastighetsexponering finns huvudsakligen i Stockholm och andra tillväxtregioner i Sverige, men även i anslutning till huvudstäderna i Norge respektive Finland. Risken i fastighetsplaceringarna är främst beroende av hyresnivåer, vakansgrader och marknadens direktavkastningskrav. Marknadsrisken i fastighetsportföljen styrs därför genom val av fastighetstyp och geografisk placering. Risken i AMFs vindkraftsinvesteringar är huvudsakligen kopplad till den brittiska regleringen av vindkraft.

Fördelning av räntaebärande portföljens underliggande risk¹⁾

Likviditetsrisk

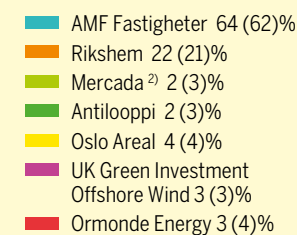
AMFs placeringstillgångar består med få undantag av tillgångar handlade på aktiva marknader, vilket innebär att de kan realiseras på kort sikt. Därigenom är likviditetsrisken, i betydelsen att inte kunna betala åtaganden i tid, försumbar.

I syfte att ha kontroll över samtliga flöden upprättas lång- och kortsiktiga likviditetsprognoser. De stora betalningsflödena i verksamheten uppstår inom kapitalförvaltningen. Andra flöden är inbetalningar av premier och utbetalningar av pensioner och skatt. De osäkra flöden som uppstår avser huvudsakligen flyttar ut från bolaget. Information om betalningsflöden till följd av flyttar erhålls dock i god tid innan de ska genomföras. De finansiella skulder som AMF har hänför sig till repor, erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper och orealiserade förluster avseende valutaderivat. Både repor och värdepapperslån omsätts löpande med kort löptid, normalt kortare än en månad. De finansiella skulderna är små i förhållande till de likvida tillgångarna, därför uppstår ingen väsentlig likviditetsrisk.

För AMFs del finns även risken i turbulent marknadslägen att ett finansiellt instrument inte kan säljas utan merkostnad. Då bolaget huvudsakligen investerar i marknadsnoterade värdepapper med hög kreditvärdighet är denna risk begränsad.

För fördjupad information, se vidare se not 2 Premieinkomst efter avgiven återförsäkring, not 10 Utbetalda försäkringsersättningar, not 12 Skatt, not 21 Löptidsanalys för finansiella skulder och not 36 Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder.

Fastighetsportföljens exponering fördelad per bolag 2016-12-31¹⁾

Fastighetsportföljens exponering fördelad geografiskt 2016-12-31¹⁾

¹⁾ Inklusive investeringar i infrastruktur, dessa investeringar var ej med i motsvarande diagram föregående år.

²⁾ Tidigare namn Ankurikadun Kiinteistö.

”

AMFs placeringstillgångar består med få undantag av tillgångar handlade på aktiva marknader.

Kreditrisk

Kreditrisk är risken att en motpart inte kan fullfölja sina åtaganden gentemot AMF. I placeringsriktlinjerna föreskrivs att räntebärande placeringar till största del ska ske med låg kreditrisk (så kallad investment grade). Emittenters, låntagares och motparters kreditvärdighet fastställs med hjälp av en extern eller intern kreditbedömning. Kreditrisker begränsas genom limiter per ratingkategori. När det gäller AMF Fastigheters hyresgäster sker alltid en intern kreditbedömning.

Försäkringsrisk

AMFs försäkringsrisker delas upp i finansiella risker och risker som rör dödlighet, lång levnad och de försäkrades ändringar i försäkringen. AMFs produkter utgörs av ren ålderspensionsförsäkring, med eller utan återbetalningsskydd, i huvudsak med livsvariga utbetalningar.

Den finansiella risken inom försäkringsrisken avser bolagets åtagande att göra framtida garanterade pensionsutbetalningar. Beloppen fastställs vid premieinbetalning baserat på en antagen framtida avkastning. De försäkringstekniska avsättningarna är de garanterade pensionsutbetalningarna värderade utifrån de räntekurvor som definierats i Finansinspektionens föreskrift 2013:23. När marknadsräntorna sjunker, sjunker även de av myndigheten definierade räntekurvorna, och värdet på AMFs åtaganden stiger och solvensen försvagas.

För AMF är den största rena försäkringsrisken att den genomsnittliga livslängden bland spararna ökar mer än vad som har antagits i beräkningarna. AMF använder generationsbaserade livslängdsantaganden baserade på DUS 2006, se not 26 Livförsäkringsavsättning, från 2007 samt analyser av egen statistik. Det innebär att den förväntade livslängden, förutom den försäkrades ålder, även beror på födelseår. För vissa försäkringsprodukter används även kollektivavtalstillhörighet för att bestämma den förväntade livslängden. Kön används endast vid bestämmandet av den förväntade livslängden på avtalsnivå inom förmånsbestämd tjänstepension och icke kollektivavtalad avgiftsbestämd

Kreditexponering 2016

	Räntebärande ¹⁾		Valutaderivat		Aktierderivat		Totalt	
	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel
	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%
Rating Aaa/AAA	81 036	47,3	–	–	–	–	81 036	47,1
Rating Aa/AA	31 861	18,6	231	32,9	–	–	32 092	18,7
Rating A/A	16 240	9,5	249	35,5	–	–	16 489	9,6
Rating Baa/BBB	23 384	13,6	222	31,6	1	100,0	23 607	13,7
Rating Ba/BB	–	–	–	–	–	–	–	–
Rating B/B	–	–	–	–	–	–	–	–
Utan rating ²⁾	18 792	11,0	–	–	–	–	18 792	10,9
	171 313	100,0	702	100,0	1	100,0	172 016	100,0

Kreditexponering 2015

	Räntebärande ¹⁾		Valutaderivat		Aktierderivat		Totalt	
	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel	Marknadsvärde	Andel
	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%
Rating Aaa/AAA	92 168	46,6	–	–	–	–	92 168	46,5
Rating Aa/AA	60 282	30,4	0	–	–	–	60 282	30,4
Rating A/A	20 283	10,2	141	53,6	–	–	20 424	10,3
Rating Baa/BBB	8 257	4,2	122	46,4	–	–	8 379	4,2
Rating Ba/BB	–	–	–	–	–	–	–	–
Rating B/B	–	–	–	–	–	–	–	–
Utan rating ²⁾	16 928	8,6	–	–	–	–	16 928	8,6
	197 918	100,0	263	100,0	0	0,0	198 181	100,0

¹⁾ Motsvaras av Obligationer och andra räntebärande värdepapper och Investerade säkerheter för värdepappersslån i balansräkningen. Även upplupna räntetäckter om 1 728 (2 012) Mkr ingår. Räntederivat är avräknade och därför är kreditrisken noll. Exponeringsvärden för derivat avser efter emottagna säkerheter.

²⁾ Av detta belopp utgör 8 856 (11 514) Mkr värdepapper som saknar officiella rating men där AMFs interna utvärdering gett en bedömd kreditvärdighet motsvarande BBB eller högre.

tjänstepension. För samtliga produkter där könsneutral dödlighet tillämpas används andelen kvinnor respektive män inom kollektivet för att bestämma den förväntade livslängden. De försäkrades ändringar i försäkringen påverkar värdet av AMFs åtaganden endast för en mindre del av AMFs försäkringsavtal, vilket medför en begränsad risk till följd av oförutsedda ändringar.

Affärsrisk

Affärsrisken är risken att avgiftsintäkterna inklusive den volymbaserade fondrabatten inte täcker driftskostnaderna. AMFs produkter har lång löptid och ger upphov till kostnader från det att de säljs till dess att de är slutligt utbetalda. Prissättningen sker normalt sett i samband med att produkten säljs och AMF har i praktiken små möjligheter att under avtalets löptid höja avgifterna. Förändringar i till exempel kostnadsnivåer eller lägre volymer än beräknat utgör därför de största affärsriskerna för AMF. Det är angeläget att säkerställa en hållbar utveckling av intäkter och kostnader i ett bolag drivet enligt ömsesidiga principer som AMF, där alla vinster och förluster tillhör kunderna. Grundprincipen som AMF följer är att inbetalda pensionspremier

och dess avkastning ska hänföras till förvaltad kapital, medan uttagna avgifter ska täcka de kostnader som uppstår till följd av bolagets administration. Enligt gällande regelverk ska resultatet för respektive verksamhetsgren inom bolaget vara i balans. Detta för att följa den så kallade kontributionsprincipen, det vill säga att säkerställa att det sker en rättvis fördelning av kostnaderna mellan spararna. AMFs verksamhetsgrenar är inom tjänstepensionsförsäkring: förmånsbestämd traditionell, avgiftsbestämd traditionell och fondförsäkring. Inom övrig försäkring är verksamhetsgrenarna individuell traditionell försäkring och individuell fondförsäkring.

Operativ risk

Med operativa risker menas risken för kvalitativa och kvantitativa förluster till följd av interna eller externa misstag, bristande hantering, olyckor, sabotage eller liknande händelser. Gemensamt för de operativa riskerna är att de dels kan medföra en oförutsedd ökning av driftskostnader eller en minskning av intäkter, dels resultera i ett minskat anseende och förtroende hos spararna och marknaden. AMF genomför årligen en självutvärdering

av de operativa riskerna i koncernen. Identifierade risker med för hög risknivå enligt utvärdering ska åtgärdas. Varje verksamhetschef har ett ansvar för att åtgärda och löpande kontrollera identifierade risker. Incidenter eller allvarliga avvikelser från normala förhållanden och rutiner i koncernens verksamhet rapporteras till funktionen för operativa risker. Funktionen följer upp att lämpliga åtgärder vidtas av verksamhetsansvarig, för att återställa ett normalt förhållande samt eliminera eller minska risken för att händelsen upprepas.

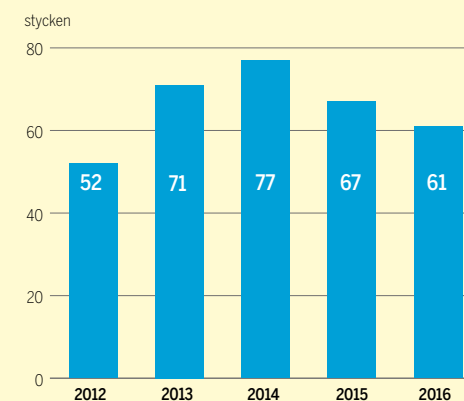
AMFs pensionskapital, miljoner kronor, 2016-12-31

	Mkr					
	Verksamhetsgrenar Tjänstepensionsförsäkring			Verksamhetsgrenar Övrig livförsäkring		Summa
Affärsområde	Förmånsbestämd traditionell	Avgiftsbestämd traditionell	Fondförsäkring	Individuell traditionell	Individuell fondförsäkring	
	Kärnaffär	Kärnaffär				335 098
		Kryssval	Kryssval			116 493
		Företag	Företag			27 646
				Privat	Privat	4 946
	7 246	423 455	48 536	3 620	1 326	484 183

AMFs kärnaffär består av kunder inom Avtalsområde SAF-LO traditionell försäkring.

Affärsområdet Kryssval innehåller övriga kollektivavtalade avtalsområden samt fondaffären inom Avtalsområde SAF-LO.

Antal rapporterade incidenter

Riskhantering och internkontroll

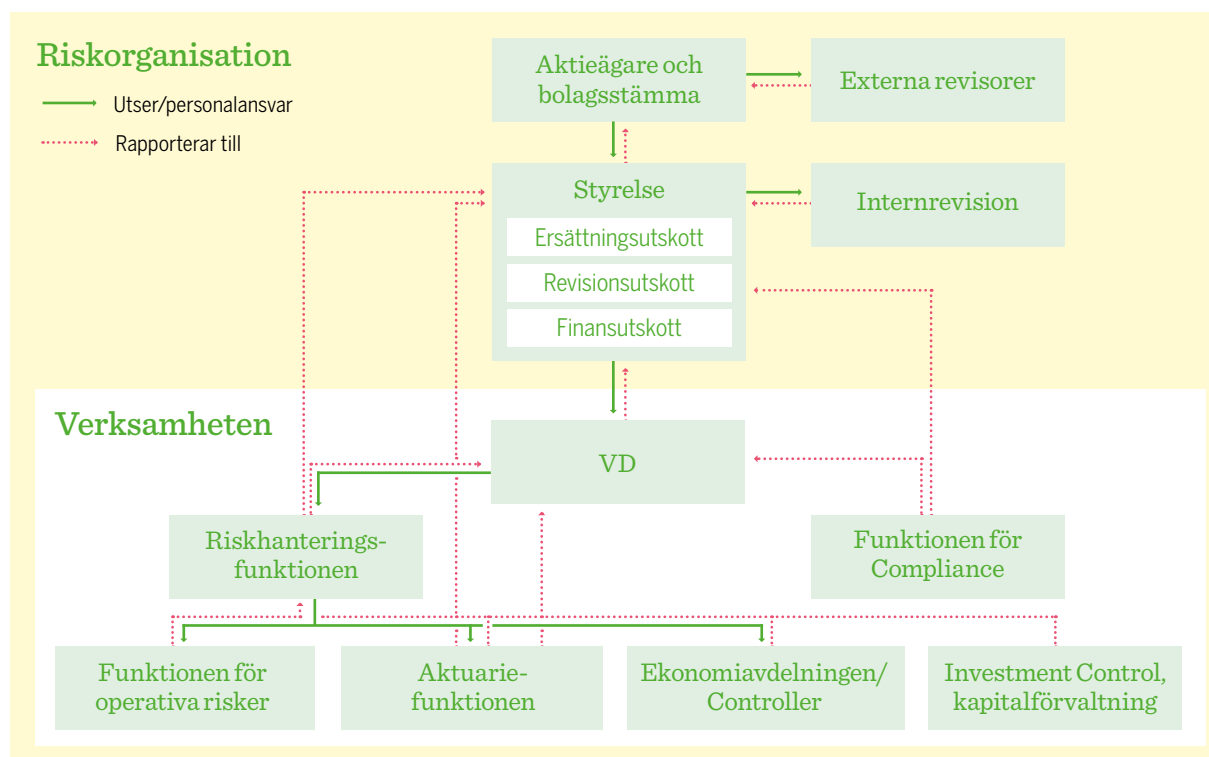
AMFs styrelse har fastställt övergripande regler kring riskhantering och internkontroll för moderbolaget. Motsvarande regler finns i övriga koncernbolag, beslutade av respektive styrelse. Beredning av finansiell rapportering och intern kontroll sker i AMFs revisionsutskott, se vidare AMFs styrning sidan 38. Utifrån styrelsens övergripande regler utfärdar VD instruktioner för hur arbetet med riskhantering och intern kontroll ska bedrivas operativt. Den löpande hanteringen och uppföljningen av koncernens risker sker i den operativa verksamheten på respektive enhet. Därutöver finns ett antal funktioner som följer upp de olika riskerna. Funktionen för operativa risker bistår verksamheten i arbetet med operativa risker. Funktionen ansvarar för att löpande analysera och sammanställa den samlade operativa riskbilden i verksamheten, samt att följa upp hur verksamheten tar om hand identifierade risker. Compliancefunktionen stödjer verksamheten i att följa gällande lagstiftning, regler och god sed, samt följer upp att så sker. Ekonomiavdelningen följer att affärsrisken ligger inom de av styrelsen beslutade intervallen. Aktuariefunktionen följer försäkringsriskernas utveckling samt att de försäkringstekniska riktlinjerna efterlevs. Investment Control inom Kapitalförvaltningen följer placeringsriskerna och kontrollerar att placeringsriktlinjerna efterlevs. Även i dotterbolagen återfinns i relevanta delar motsvarande riskhanterings- och internkontrollfunktioner. Funktionerna ovan rapporterar till riskchefen som är ansvarig för riskhanteringsfunktionen och för att bedöma och sammanställa den samlade riskbilden i koncernen. Riskchefen rapporterar den samlade riskbilden till VD och till styrelsen. Compliancefunktionen rapporterar därutöver i frågor rörande regelefterlevnad direkt till VD och styrelsen. Även Aktuariefunktionen har en direktrapportering till VD och styrelsen avseende försäkrings- tekniska avsättningar och försäkringsrisker.

Internrevision

Internrevisionen är en fristående funktion direkt underställd AMFs styrelse. Internrevisionen är en från verksamheten oberoende och fristående funktion med uppgift att tillföra värde och förbättra verksamheten. Internrevisionen ska hjälpa bolaget att nå sina mål genom att på ett systematiskt och strukturerat sätt värdera och öka effektiviteten inom riskhantering, styrning och kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionsfunktionen genomför och rapporterar revisioner enligt styrelsens fastställda internrevisionsplan som är baserad på en riskanalys. Internrevisionen följer även upp tidigare granskningar för att säkerställa att samtliga rekommendationer har omhändertagits av verksamheten.

Internrevisionen har under 2016 genomfört ett antal granskningar av bolagets verksamhet. Resultatet av Internrevisionens granskningar har löpande rapporterats till VD, revisionsutskott och styrelse. Därutöver har styrelsen fått en årsrapport innehållande iakttagelser, status på genomförandet och vidtagna åtgärder.

Femårsöversikt, koncernen

	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat, mkr					
Premieinkomst	16 007	16 243	14 633	15 931	15 312
Intäkter investeringsavtal	58	66	56	59	55
Kapitalavkastning, netto	34 921	24 527	52 386	37 238	26 480
Övriga tekniska intäkter	32	98	109	70	94
Försäkringsersättningar	-9 739	-9 588	-7 751	-7 974	-8 083
Livförsäkringsavsättning ¹⁾	-17 725	49	-35 982	5 628	-6 691
Driftskostnader	-698	-690	-690	-754	-687
TEKNISKT RESULTAT	22 856	30 705	22 761	50 198	26 480
Skatt	-1 133	-1 360	-1 336	-862	-1 383
ÅRETS RESULTAT	21 723	29 345	21 425	49 336	25 097
Årets övriga totalresultat	190	144	-6	100	6
ÅRETS TOTALRESULTAT	21 913	29 489	21 419	49 436	25 103
Ekonomisk ställning, mkr					
Placeringstillgångar till marknadsvärde, traditionell försäkring	442 039	416 306	405 030	363 842	335 084
Investeringsavtalstillgångar	49 699	44 434	40 773	33 702	26 558
Försäkringstekniska avsättningar	-232 600	-196 638	-198 205	-166 356	-175 874
Försäkringsteknisk avsättning för investeringsavtal	-49 862	-44 587	-40 939	-33 871	-26 712
Konsolideringskapital ²⁾	208 274	218 848	206 210	195 932	158 320
Kollektivt konsolideringskapital, förmånsbestämda försäkringar ³⁾	5 079	5 231	6 518	7 397	7 855
Kapitalbas ⁴⁾	208 274	218 848	206 210	193 227	156 152
Erforderlig solvensmarginal	9 803	8 315	8 341	6 995	7 305

¹⁾ Från och med 1 januari 2015 redovisas inte garantiförstärkning i årets resultat utan direkt mot eget kapital. Detta inkluderar även garanti-förstärkning avseende produkten Pension enligt definitiva övergångsregler för Avtalspension SAF-LO.

²⁾ Konsolideringskapitalet inkluderar övervärden hänförliga till dotterbolag samt innehav i gemensamt styrda företag och intresseföretag. Övervärdena redovisas utan att beakta uppskjuten skatt vilken är hänförlig till uppskjuten skatt i fastighetsägande aktiebolag i koncernen och uppgår till 977 (514) miljoner kronor.

³⁾ För premiebestämda försäkringar redovisas inte kollektivt konsolideringskapital och kollektiv konsolideringsgrad då det för dessa tillämpas en direktutdelande överskottsmodell med målnivå 100 procent.

⁴⁾ Från och med 2014 inkluderas övervärden i koncernen i kapitalbasen. Tidigare år har inte omräknats eftersom dessa övervärden inte ingått i bolagets solvensdeklaration.

Femårsöversikt, koncernen, *forts.*

	2016	2015	2014	2013	2012
Nyckeltal, ekonomisk ställning					
Solvenskvot, procent	21,2	26,3	24,7	27,6	21,4
Solvensgrad procent (traditionell försäkring)	190	211	204	219	190
Kollektiv konsolideringsgrad, förmånsbestämda försäkringar, procent ¹⁾	170	160	161	161	155
Nyckeltal, livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent trad inklusive driftskostnader i kapitalförvaltningen	0,15	0,15	0,17	0,20	0,20
Förvaltningskostnadsprocent exklusive driftskostnader i kapitalförvaltningen	0,13	0,13	0,14	0,17	0,17
varav traditionell försäkring	0,12	0,12	0,13	0,16	0,16
Administrationskostnadsprocent för sparprodukter, traditionell försäkring	0,12	0,12	0,13	0,14	0,13
Anskaffningskostnadsprocent, traditionell försäkring ²⁾	0,03	0,06	0,16	0,60	0,64
Nyckeltal, placeringstillgångar i traditionell försäkring					
Direktavkastning, procent	3,0	3,0	3,4	3,4	3,5
Totalavkastning, procent	7,3	5,3	12,7	9,3	8,0
Nyckeltal, AMF Fonder AB					
Förvaltad kapital, mkr	119 986	110 527	102 378	85 821	69 858

Nyckeltalen i tabellen ovan redovisas för moderbolaget AMF eftersom nästan hela balansräkningen består av traditionell försäkring och fondförsäkringsverksamhet som enbart förekommer i moderbolaget och på vilka nyckeltalen beräknas.

¹⁾ För premiebestämda försäkringar redovisas inte kollektivt konsolideringskapital och kollektiv konsolideringsgrad då det för dessa tillämpas en direktutdelande överskottsmodell med målnivå 100 procent.

²⁾ Med anledning av den stängda provisionsaffären minskar nyckeltalet jämfört med 2014 och tidigare år.

Totalavkastning

	Marknadsvärden, mkr			Totalavkastning, %				Snittavkastning 5 år, %
	2016-12-31	2015-12-31	2016	2015	2014	2013	2012	2012-2016
Räntebärande värdepapper	169 638	195 847	2,1	0,5	7,1	-0,1	4,1	2,7
varav svenska	92 145	110 987	1,6	0,8	6,0	1,2	4,1	2,7
varav utländska	77 493	84 860	2,6	0,1	8,6	-2,2	4,3	2,6
Aktier	197 420	164 171	12,0	6,6	21,7	18,3	10,7	13,7
varav svenska	82 603	68 621	9,7	9,0	16,1	26,2	18,2	15,7
varav utländska	114 817	95 550	13,5	4,9	25,9	14,0	7,0	12,8
Fastigheter	74 167	54 332	15,1	15,6	8,2	8,4	7,5	10,9
Valutabidrag	814	1 956	-0,8	0,3	-0,4	0,8	1,0	0,2
Totalt	442 039	416 306	7,3	5,3	12,7	9,3	8,0	8,5

Totalavkastningstabellen är upprättad i enlighet med Svensk Försäkrings rekommendationer. Se vidare Svensk Försäkrings Totalavkastningstabell - Rekommendation för årlig rapportering av totalavkastning.

Räntederivat ingår som en del av de räntebärande placeringarna. På motsvarande sätt ingår aktiederivat som en del av aktier. När det gäller valutaderivat ingår dessa i raden utländska räntebärande när syftet är säkring av utländska räntebärande placeringar och motsvarande gällande utländska fastigheter. Utöver dessa säkringar görs det ytterligare valutaderivat med avsikten att ta aktiva valutapositioner. Dessa ingår i raden Valutabidrag.

Aktierna i dotterbolaget AMF Fonder värderas till marknadsvärde och inkluderas i Totalavkastningstabellen under svenska aktier. Innehavet i intressebolaget Ormonde Energy Limited ingår i ovan Totalavkastningstabell med marknadsvärde under fastigheter. Modellen som används för värdering av dessa innehav är en Discounted Cash Flow-modell där kassaflöde baseras på framtida vinster.

Innehav i fastighetsägande dotterbolag och gemensamt styrda företag redovisas i tabellen under Fastigheter. Fastigheterna i dessa innehav är värderade till marknadsvärde.

Av not 35 Avstämning totalavkastningstabell (TAT) på sidan 96 framgår skillnader mellan redovisning enligt TAT och de finansiella tabellerna.

2016

Finansiella rapporter

Innehåll finansiella rapporter

AMF – koncernen

Rapport över totalresultatet	54
Balansräkning	55
Förändringar i eget kapital	56
Kassaflödesanalys	57

Noter (koncernen och moderbolaget)

Not 1	Redovisningsprinciper	64
Not 2	Premieinkomst efter avgiven återförsäkring	72
Not 3	Nettoresultat av förvältade tillgångar och skulder	73
Not 4	Kapitalförvaltningskostnader	73
Not 5	Hysesintäkter	73
Not 6	Kapitalavkastning, intäkter	73
Not 7	Kapitalavkastning, kostnader	74
Not 8	Värdeförändring på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	74
Not 9	Värdeförändring på övriga placeringstillgångar	74
Not 10	Utbetalda försäkringsersättningar	75
Not 11	Driftskostnader	76
Not 12	Skatt	77
Not 13	Immateriella tillgångar	77
Not 14	Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark	78
Not 15	Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar	80
Not 16	Aktier och andelar i gemensamt styrda företag och intresseföretag	81
Not 17	Finansiella instrument	83
Not 18	Hierarki för verkligt värde	85
Not 19	Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller som omfattas av ett ramavtal för kvittning eller liknande avtal – koncernen och moderbolaget	88
Not 20	Derivatinstrument – koncernen och moderbolaget	89

AMF – moderbolaget

Resultaträkning	58
Resultatanalys	59
Balansräkning	60
Förändringar i eget kapital	61
Kassaflödesanalys	62

Not 21	Löptidsanalys för finansiella skulder – koncernen	90
Not 22	Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	91
Not 23	Övriga fordringar	92
Not 24	Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	92
Not 25	Materiella tillgångar	92
Not 26	Livförsäkringsavsättning	93
Not 27	Avsättning för oreglerade skador	94
Not 28	Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	94
Not 29	Övriga skulder	94
Not 30	Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	94
Not 31	Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och såsom avsättningar redovisade förpliktelser	94
Not 32	Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter	95
Not 33	Överförda tillgångar	95
Not 34	Eventualförpliktelser	95
Not 35	Avstämning totalavkastningstabell (TAT)	96
Not 36	Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder – koncernen	97
Not 37	Personal	98
Not 38	Pension	104
Not 39	Närstående	107
Not 40	Händelser efter balansdagen	109
Not 41	Förslag till vinstdisposition	110

Rapport över totalresultatet för koncernen

Mkr	Not	2016	2015
TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSE			
Premieinkomst	2		
Premieinkomst före avgiven återförsäkring		16 007	16 236
Premier för avgiven återförsäkring		0	7
		16 007	16 243
Intäkter från investeringsavtal		58	66
Resultat av kapitalförvaltning			
Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder	3	34 800	23 268
Hysesintäkter	5	2 182	2 019
Provisionsintäkter fondförvaltning		294	301
Kapitalförvaltningskostnader	4	-333	-298
Driftskostnader fastigheter		-2 022	-763
		34 921	24 527
Övriga tekniska intäkter		32	98
Försäkringssättnings			
Utbetalda försäkringssättnings	10		
Före avgiven återförsäkring		-9 748	-9 600
Återförsäkrars andel		0	1
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		9	30
Återförsäkrars andel		-	-19
		-9 739	-9 588
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar för egen räkning			
Livförsäkringsavsättning	26		
Före avgiven återförsäkring		-13 255	3 325
Återförsäkrars andel		0	-
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	28	-4 470	-3 276
		-17 725	49
Driftskostnader	11, 37, 38	-698	-690
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		22 856	30 705
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		22 856	30 705
Avkastningsskatt och kupongskatt	12	-662	-1 067
Inkomstskatt	12	-471	-293
		-1 133	-1 360
ÅRETS RESULTAT		21 723	29 345
Övrigt totalresultat			
Komponenter som inte kommer att omklassificeras till årets resultat			
Omvärdering av materiella anläggningstillgångar	25	235	121
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	38	-43	22
Andel av övrigt totalresultat i gemensamt styrda företag	16	-2	1
Årets övriga totalresultat		190	144
ÅRETS TOTALRESULTAT		21 913	29 489

Balansräkning – koncernen

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar			
IT-system	13	217	256
Placeringstillgångar			
Förvaltningsfastigheter	14	54 467	42 388
Placeringar i intresseföretag och gemensamt styrda företag			
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	16	11 720	9 976
Lån till intresseföretag och gemensamt styrda företag	16	3 743	3 845
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	17, 18	194 295	154 497
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	17, 18	123 208	149 319
Pantsatta finansiella placeringstillgångar	17, 18	41 512	42 132
Derivat	17, 18, 19, 20	3 240	2 916
Övriga finansiella placeringstillgångar	17, 18, 19	38 769	36 021
		470 954	441 094
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Investeringsavtalstillgångar	17, 18, 22	49 699	44 434
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning		–	1
Avsättning för oreglerade skador		–	0
		0	1
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring			
Fordringar hos försäkringstagare		–	–
Övriga fordringar	17, 23	2 152	689
		2 152	689
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	25	1 221	1 001
Kassa och bank	17	6 518	8 315
Övriga tillgångar		14	11
		7 753	9 327
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		1 742	2 172
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	24	233	231
		1 975	2 403
SUMMA TILLGÅNGAR		532 750	498 204

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget Kapital			
Aktiekapital (300 aktier à 10 000 kronor)		3	3
Fond för utvecklingsutgifter		1	–
Balanserade vinstmedel		4 392	274
Omvärderingsreserv		441	251
Summa		4 837	528
Preliminärt fördelat kapital		202 348	217 613
Totalt eget kapital		207 185	218 141
Skulder			
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	26	232 232	196 367
Avsättning för oreglerade skador	27	368	271
		232 600	196 638
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	17, 18, 28	49 862	44 587
Avsättning för andra risker och kostnader			
Avsättning för pensioner	38	7	10
Avsättning för uppskjuten skatt	12	976	514
Depåer från återförsäkrare		–	1
Andra skulder			
Skulder avseende direkt försäkring		0	2
Skulder avseende återförsäkring		0	0
Derivat	17, 18, 19, 20	1 066	962
Övriga skulder	17, 18, 19, 29	40 362	36 709
Summa andra skulder		41 428	37 673
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	30	692	640
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		532 750	498 204

Förändringar i eget kapital – koncernen

2015		Preliminärt fördelat kapital ¹⁾					
Mkr	Aktie-kapital	Fond för utvecklings-utgifter	Balanserade vinstmedel	Omvärderings-reserv ²⁾	Förmåns-bestämda	Avgifts-bestämda	Total
Ingående eget kapital	3	–	14 052	107	3 810	187 791	205 763
Årets resultat			29 345				29 345
Övrigt totalresultat				144			144
Årets totalresultat		0	29 345	144	0	0	29 489
Ökning av fördelat kapital till de försäkrade ³⁾			–37 421			37 421	0
Utbetalningar i tillägg till garanterade belopp					–717	–8 819	–9 536
Garantiförstärkning genom tilldelning av återbäring ⁴⁾						–1 860	–1 860
Omvärdering av ej garanterade åtagande ⁵⁾			13		–13		0
Transaktioner med närstående ⁶⁾			–5 727				–5 727
Övrigt			12				12
Utgående eget kapital	3	0	274	251	3 080	214 533	218 141

2016		Preliminärt fördelat kapital ¹⁾					
Mkr	Aktieka-pital	Fond för utvecklings-utgifter	Balanserade vinstmedel	Omvärderings-reserv ²⁾	Förmåns-bestämda	Avgifts-bestämda	Total
Ingående eget kapital	3	–	274	251	3 080	214 533	218 141
Årets resultat			21 723				21 723
Övrigt totalresultat				190			190
Årets totalresultat		0	21 723	190	0	0	21 913
Ökning av fördelat kapital till de försäkrade ³⁾			–16 731			16 731	0
Utbetalningar i tillägg till garanterade belopp					–612	–8 822	–9 434
Garantiförstärkning genom tilldelning av återbäring ⁴⁾						–22 622	–22 622
Omvärdering av ej garanterade åtagande ⁵⁾			–59		59		0
Transaktioner med närstående ⁶⁾			–814				–814
Omföring till Fond för utvecklingsut-gifter ⁷⁾		1	–1				0
Utgående eget kapital	3	1	4 392	441	2 528	199 820	207 185

Inom Balanserade vinstmedel redovisas övrigt riskkapital. Balanserade vinstmedel kan användas till följande: fördelning till försäkrade, utbetalning till försäkringstagare efter beslut av styrelsen eller förlusttäckning. Balanserade vinstmedel består av följande delar:

- Balanserat resultat från fondförsäkring och riskförsäkring
- Balanserat resultat från dotterföretag
- Kollektiv konsolidering som är skillnaden mellan den traditionella försäkringsrörelsens tillgångar värderade till verkligt värde och åtagandena inom den traditionella försäkringsrörelsen, garanterade och ej garanterade.

Preliminärt fördelat kapital och balanserade vinstmedel utgör tillsammans konsolideringsfond och årets resultat enligt ÅRFL.

¹⁾ Preliminärt fördelat kapital, se Definitioner sid 114 ff.

²⁾ Omvärderingsreserven avser omvärdering av rörelsefastighet till marknadsvärde 514 (279) miljoner kronor, se vidare not 25 Materiella tillgångar, omvärdering förmånsbestämda pensionsplaner –72 (–29) miljoner kronor, se not 38 Pension, samt andel av övrigt totalresultat i företag som redovisas enligt kapitalandelsmetoden –2 (1), se not 16 Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag.

³⁾ Andelen preliminärt fördelat kapital ökar i huvudsak till följd av preliminärt fördelat avkastning.

⁴⁾ Garantiförstärkning sker genom tilldelning av återbäring och redovisas som en omföring från eget kapital till försäkringstekniska avsättningar.

⁵⁾ Omvärdering av tilldelade pensionstillägg görs med motsvarande ränta som för de garanterade beloppen och påverkar därmed storleken på det preliminärt fördelade kapitalet inom förmånsbestämd försäkring.

⁶⁾ Avser utbetalning av STP-överskott 814 (2 180) miljoner kronor, se vidare not 39 Närstående. Under 2015 ingick även utbetalningar av Särskilda Pensionsmedel (SPM) –114 miljoner kronor. SPM har ingått i moderbolagets konsolideringsfond och förvaltades fram till 10 december 2015 av AMF för att enligt förhandlingsöverenskommelsen mellan LO och Svenskt Näringsliv täcka garantikostnader för Avtalspension SAF-LO samt kostnader för parternas informationsverksamhet. Därefter överfördes dessa medel till en från AMF fristående stiftelse. Denna överföring uppgick till –3 433 miljoner kronor.

⁷⁾ Avsättningen till fond för utvecklingsutgifter avser aktiverade immateriella anläggningstillgångar.

Kassaflödesanalys – koncernen

Mkr	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Resultat före skatt	22 856	30 705
Justering för poster som ej ingår i kassaflödet		
Värdetförändringar i placeringstillgångar ¹⁾	-20 486	-12 994
Värdetförändringar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	-4 470	-3 275
Kursdifferenser	-2 883	-5 166
Avsättningar	17 809	-151
Övrigt ²⁾	118	84
Insättningar/utbetalningar investeringsavtal	893	531
Utbetalningar i tillägg till garanterade belopp från preliminärt fördelat kapital	-9 434	-9 536
Transaktioner med närstående	-814	-5 727
Betald skatt	-835	-1 296
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	2 754	-6 825
Förändring placeringstillgångar, netto ³⁾	-2 481	-910
Förändring av investeringsavtalstillgångar, netto	-882	-545
Förändring övriga rörelsefordringar	-1 336	4 420
Förändring övriga rörelseskulder	151	2 283
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-1 794	-1 577
Investeringsverksamheten		
Investering i immateriella och materiella tillgångar, netto	-3	-18
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-3	-18
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0	0
ÅRETS KASSAFLÖDE	-1 797	-1 595
Förändring i likvida medel		
Likvida medel vid årets början	8 315	9 910
Årets kassaflöde	-1 797	-1 595
Kursdifferens i likvida medel	0	0
Likvida medel vid årets slut	6 518	8 315

Mkr	2016	2015
¹⁾ Värdetförändringar placeringstillgångar		
Värdetförändringar förvaltningsfastigheter	-7 632	-4 394
Värdetförändringar aktier och andelar	-10 475	-4 627
Värdetförändringar obligationer och andra räntebärande värdepapper	-2 160	2 311
Derivat	-219	-6 284
Värdetförändringar placeringstillgångar	-20 486	-12 994

Mkr	2016	2015
²⁾ Justering för övriga poster som ej ingår i kassaflödet		
Avskrivningar	57	61
Nedskrivningar	104	0
Övrigt	-43	23
Justering för övriga poster som ej ingår i kassaflödet	118	84

Mkr	2016	2015
³⁾ Förändring placeringstillgångar, netto		
Förvaltningsfastigheter	-4 447	-2 148
Placering i intresseföretag och gemensamt styrda företag	-313	-8 960
Placering i aktier och andelar	-22 820	9 577
Placering i obligationer och andra räntebärande värdepapper	29 076	9 001
Placering i derivat	-5 239	-7 931
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 262	-449
Förändring placeringstillgångar, netto	-2 481	-910

Mkr	2016	2015
Upplysning om betalda och erhållna räntor		
Under perioden betald ränta	-1 440	-907
Under perioden erhållen ränta	5 988	6 603
Upplysning om erhållna utdelningar		
Under perioden erhållna utdelningar	5 454	4 942

Resultaträkning – moderbolaget

Mkr	Not	2016	2015
TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSE			
Premieinkomst	2		
Premieinkomst före avgiven återförsäkring		16 007	16 236
Premier för avgiven återförsäkring		0	7
		16 007	16 243
Intäkter från investeringsavtal		58	66
Kapitalavkastning, intäkter	6	19 987	24 657
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning på placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	8	8 444	12 832
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	9	9 814	1 882
		18 258	14 714
Övriga tekniska intäkter		175	233
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar	10		
Före avgiven återförsäkring		-9 748	-9 600
Återförsäkrarens andel		0	1
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		9	30
Återförsäkrarens andel		-	-19
		-9 739	-9 588
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar för egen räkning			
Livförsäkringsavsättning	26		
Före avgiven återförsäkring		-13 255	3 325
Återförsäkrarens andel		0	0
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	28	-4 470	-3 276
		-17 725	49
Driftskostnader	11, 37	-600	-575
Kapitalavkastning, kostnader	7	-3 282	-1 522
Orealiserade förluster på placeringstillgångar			
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	8	-3 974	-9 556
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	9	-1 184	-7 600
Övriga tekniska kostnader		-9	-12
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		17 973	27 109
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		17 973	27 109
Skatt på periodens resultat	12	-449	-781
Övriga skatter	12	-213	-287
ÅRETS RESULTAT ¹⁾		17 311	26 041

¹⁾ Årets resultat är tillika totalresultat.

Resultatanalys – moderbolaget

2016	Tjänstepension					Övrig försäkring	
Mkr	Total	Förmåns- bestämd traditionell försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	Sjukförsäkring och premiebefrielse- försäkring	Individuell traditionell försäkring	Individuell fondförsäkring
LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT							
Premieinkomst	16 007	0	15 940	0	0	67	0
Avgifter investeringsavtal	58	0	0	49	0	0	9
Kapitalavkastning, intäkter	19 987	538	19 269	34	0	145	1
Orealiserade vinster på placeringstillgångar							
Värdeökning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	8 444	0	0	8 196	0	0	249
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	9 814	265	9 478	0	0	71	0
Övriga tekniska intäkter	175	0	0	170	0	0	5
Försäkringsärsättningar							
Utbetalda försäkringsärsättningar	-9 748	-992	-8 580	0	-25	-152	0
Förändring i avsättning för oreglerade skador	9	0	-13	0	17	5	0
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar							
Livförsäkringsavsättning	-13 255	906	-14 154	0	0	-7	0
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	-4 470	0	0	-4 371	0	0	-99
Återbäring och rabatter	-	-	-	-	-	-	-
Driftskostnader	-600	-4	-489	-89	0	-12	-5
Kapitalavkastning, kostnader	-3 282	-89	-3 170	0	0	-24	0
Orealiserade förluster på placeringstillgångar							
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	-3 974	0	0	-3 843	0	0	-132
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	-1 184	-32	-1 144	0	0	-9	0
Övriga tekniska kostnader	-9	1	6	-17	0	0	0
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	17 973	595	17 141	129	-8	86	29
ICKE-TEKNISK REDOVISNING							
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	17 973	595	17 141	129	-8	86	29
Skatt	-662	-21	-597	-37	0	-5	-1
Årets resultat	17 311	574	16 544	92	-8	81	28
Försäkringstekniska avsättningar							
Livförsäkringsavsättningar	232 232	4 724	225 071	0	0	2 437	0
Avsättning för oreglerade skador	368	6	352	6	0	4	0
Summa försäkringstekniska avsättningar	232 600	4 730	225 423	6	0	2 441	0
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk							
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	49 862	-	-	48 536	-	-	1 326
Summa	49 862	0	0	48 536	0	0	1 326
Konsolideringsfond	177 627	9 990	166 449	452	31	715	-9

Balansräkning – moderbolaget

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar			
IT-system	13	216	256
Placeringstillgångar			
Byggnader och mark	14	25 085	19 333
Placeringar i koncernföretag, intresseföretag och gemensamt styrda företag			
Aktier och andelar i koncernföretag	15	9 757	9 181
Lån till koncernföretag	15	11 480	8 872
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	16	7 984	7 570
Lån till intresseföretag och gemensamt styrda företag	16	3 743	3 845
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	17, 18	194 294	154 495
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	17, 18	123 116	149 228
Pantsatta finansiella placeringstillgångar	17, 18	41 512	42 132
Derivat	17, 18, 19, 20	3 240	2 916
Övriga finansiella placeringstillgångar	17, 18, 19	38 769	36 021
		458 980	433 593
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Investeringsavtalstillgångar	17, 18, 22	49 699	44 434
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning		–	1
Avsättning för oreglerade skador		–	0
		0	1
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring			
Fordringar hos försäkringstagare		–	–
Övriga fordringar	17, 23	2 290	1 027
		2 290	1 027
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	25	1	1
Kassa och bank	17	6 307	8 146
Övriga tillgångar		2	2
		6 311	8 149
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		1 742	2 172
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	24	81	96
		1 822	2 268
SUMMA TILLGÅNGAR		519 317	489 728

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget Kapital			
Aktiekapital (300 aktier à 10 000 kronor)		3	3
Konsolideringsfond		177 627	184 457
Årets resultat	41	17 311	26 041
		194 941	210 501
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	26	232 232	196 367
Avsättning för oreglerade skador	27	368	271
		232 600	196 638
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	17, 18, 28	49 862	44 587
Avsättning för andra risker och kostnader			
Avsättning för pensioner		4	3
Depåer från återförsäkrare			
		–	1
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring		0	2
Skulder avseende återförsäkring		0	0
Derivat	17, 18, 19, 20	1 066	962
Övriga skulder	17, 18, 19, 29	40 550	36 752
		41 616	37 716
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	30	295	282
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		519 317	489 728

Förändringar i eget kapital – moderbolaget

2015				
Mkr	Aktiekapital	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt
Ingående eget kapital enligt föregående års årsredovisning	3	181 646	19 934	201 583
Föregående års vinstdisposition		19 934	-19 934	0
Årets resultat ¹⁾			26 041	26 041
Pensionstillägg/Individuell återbäring ²⁾		-9 536		-9 536
Garantiförstärkning genom tilldelning av återbäring ³⁾		-1 860		-1 860
Transaktioner med närstående ⁴⁾		-5 727		-5 727
Utgående balans moderbolaget	3	184 457	26 041	210 501

2016				
Mkr	Aktiekapital	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt
Ingående eget kapital enligt föregående års årsredovisning	3	184 457	26 041	210 501
Föregående års vinstdisposition		26 041	-26 041	0
Årets resultat ¹⁾			17 311	17 311
Pensionstillägg/Individuell återbäring ²⁾		-9 434		-9 434
Garantiförstärkning genom tilldelning av återbäring ³⁾		-22 622		-22 622
Transaktioner med närstående ⁴⁾		-814		-814
Utgående balans moderbolaget	3	177 627	17 311	194 941

¹⁾ Årets resultat överensstämmer med årets totalresultat.

²⁾ Se vidare not 10 Utbetalda försäkringsersättningar.

³⁾ Garantiförstärkning sker genom tilldelning av återbäring och redovisas som en omföring från eget kapital till försäkringstekniska avsättningar.

⁴⁾ Se vidare Förändringar i eget kapital – koncernen sidan 56 samt not 39 Närstående.

Kassaflödesanalys – moderbolaget

Mkr	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	17 973	27 109
Justering för poster som ej ingår i kassaflödet		
Värdeförändringar i placeringstillgångar ¹⁾	-16 270	-9 424
Värdeförändringar i placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	-4 470	-3 275
Kursdifferenser	-2 883	-5 166
Avsättningar	17 809	-151
Övrigt ²⁾	145	61
Inbetalningar/utbetalningar investeringsavtal	893	531
Utbetalningar i tillägg till garanterade belopp från konsolideringsfond	-9 434	-9 536
Transaktioner med närstående	-814	-5 727
Betald skatt	-362	-996
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	2 587	-6 574
Förändring placeringstillgångar, netto ³⁾	-2 222	-418
Förändring investeringsavtalstillgångar, netto	-882	-545
Förändring övriga rörelsefordringar	-1 116	4 364
Förändring övriga rörelseskulder	-206	1 560
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-1 839	-1 613
Investeringsverksamheten		
Investering i immateriella och materiella tillgångar, netto	0	-18
Kassaflöde från investeringsverksamheten	0	-18
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0	0
ÅRETS KASSAFLÖDE	-1 839	-1 631
Förändring i likvida medel		
Likvida medel vid årets början	8 146	9 777
Årets kassaflöde	-1 839	-1 631
Likvida medel vid årets slut	6 307	8 146

Mkr	2016	2015
¹⁾ Värdeförändringar placeringstillgångar		
Värdeförändringar byggnader och mark	-4 746	-1 816
Värdeförändringar aktier och andelar	-9 145	-3 635
Värdeförändringar obligationer och andra räntebärande värdepapper	-2 160	2 311
Derivat	-219	-6 284
Värdeförändringar placeringstillgångar	-16 270	-9 424

Mkr	2016	2015
²⁾ Justering för övriga poster som ej ingår i kassaflödet		
Avskrivningar	41	45
Nedskrivningar	104	0
Övrigt	0	16
Justering för övriga poster som ej ingår i kassaflödet	145	61

Mkr	2016	2015
³⁾ Förändring placeringstillgångar, netto		
Byggnader och mark	-1 005	-1 056
Placering i koncernföretag	-3 184	-8 960
Placering i intresseföretag och gemensamt styrda företag	-313	-601
Placering i aktier och andelar	-22 820	9 578
Placering i obligationer och andra räntebärande värdepapper	29 075	9 001
Placering i derivat	-5 239	-7 931
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 264	-449
Förändring placeringstillgångar, netto	-2 222	-418

Mkr	2016	2015
Upplysning om betalda och erhållna räntor		
Under perioden betald ränta	-1 440	-916
Under perioden erhållen ränta	6 148	6 941
Upplysning om erhållna utdelningar		
Under perioden erhållna utdelningar	5 458	4 947

2016

Noter

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

1. Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2016 och avser räkenskapsåret 2016 för AMF Pensionsförsäkring AB med organisationsnummer 502033-2259. AMF är ett svenskt livförsäkringsaktiebolag med säte i Stockholm, Sverige. Adressen till huvudkontoret är Klara Södra Kyrkogata 18, 113 88 Stockholm. Koncernredovisningen och årsredovisningen för det räkenskapsår som slutar den 31 december 2016 har godkänts för publicering av styrelsen den 9 mars 2017 och kommer att föreläggas årsstämman för fastställande den 30 mars 2017.

2. Redovisningsprinciper i koncernen

2.1. Grund för rapporternas upprättande

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) så som de har godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU. Vidare tillämpas Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 samt Rådet för finansiell rapportering, RFR, rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Merparten av tillgångarna redovisas till verkligt värde via årets resultat. Övriga poster, såsom Immateriella tillgångar, Fordringar, Andra tillgångar, Förutbetalda kostnader, Upplupna intäkter samt Andra skulder redovisas till historiska anskaffningsvärden. Försäkringstekniska skulder nuvärdesberäknas utifrån aktuariella metoder. Rörelsefastighet redovisas enligt omvärderingsmetoden. Aktier i gemensamt styrda företag och intresseföretag redovisas med tillämpning av kapitalandelsmetoden.

2.2. Nya och framtida redovisningsprinciper

2.2.1. Ändringar i årsredovisningslagarna

Som en följd av att redovisningsdirektiv på EU-nivå har slagits samman har nationell rätt uppdateras. Detta innebär ändringar i årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag samt normgivande instansers föreskrifter och vägledningar. De nya reglerna gäller från och med 1 januari 2016. Ändringarna avser bland annat nya närståendedefinitioner, nya och ändrade rubriceringar avseende gemensamt styrda företag och ägarintressen samt borttagande av Poster inom linjen från Balansräkningen för vilka upplysningar istället lämnas i not.

2.2.2. Framtida redovisningsprinciper

2.2.2.1 Framtida ändringar i årsredovisningslagarna

I årsredovisningslagen införs krav på hållbarhetsrapportering för företag av en viss storlek med ikraftträdande för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2016. För AMFs del innebär detta att hållbarhetsredovisningen för 2017 kommer att kompletteras med information om väsentliga risker kopplat till frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption samt hur dessa risker hanteras.

2.2.2.2 Nya och ändrade standarder från IASB att tillämpas från den 1 januari 2016 eller senare

Av de nya standarder och tolkningar som träder i kraft efter 2016 har följande bedömts kunna påverka AMFs framtida redovisning.

IFRS 9 Finansiella Instrument

IFRS 9 är en ny standard avseende Finansiella instrument som kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden består av tre delar; klassificering och värdering, nedskrivning samt säkringsredovisning. Standarden kommer att innebära en minskning av antalet värderingskategorier för finansiella tillgångar. AMFs preliminära bedömning är att den nya standarden inte kommer att medföra väsentliga förändringar eftersom merparten av finansiella instrument idag värderas inom kategorin verkligt värde via årets resultat. Eftersom AMF inte tillämpar säkringsredovisning innebär denna del

i standarden ingen påverkan på AMF. Standarden träder i kraft för räkenskapsår som inleds 1 januari 2018 eller senare. Dock föreslås en övergångsregel införas för försäkringsföretag som tillåts att avvakta med att tillämpa standarden till dess att den uppdaterade standarden för försäkringskontrakt, IFRS 17, träder i kraft vilket preliminärt är satt till 1 januari 2021. Standarden godkändes av EU i november 2016.

IFRS 15 Intäkter från kund

IFRS 15 är en ny standard som kommer att innebära att alla regler för intäktsredovisning samlas i en enda standard. Försäkringskontrakt är undantagna denna standard eftersom försäkringskontrakt regleras i IFRS 4. Standarden definierar en modell för hur och när olika intäkter ska redovisas. Standarden publicerades i maj 2014 och ska tillämpas från och med 1 januari 2018. Standarden godkändes av EU i september 2016. AMFs bedömning är att standarden inte kommer att ha en väsentlig påverkan på bolagets finansiella rapportering.

2.3. Väsentliga uppskattningar och bedömningar

I koncernen görs uppskattningar och bedömningar för att fastställa redovisade värden på vissa tillgångar och skulder. Dessa uppskattningar baseras på historisk erfarenhet och andra faktorer inklusive förväntningar på framtida händelser som anses rimliga under rådande förhållanden. Väsentliga uppskattningar och bedömningar har gjorts inom nedanstående områden med hänvisning till detaljerad information.

2.3.1 Uppskattningar

- Uppskattningar vid värdering av förvaltningsfastigheter återfinns under avsnitt 2.8 samt i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.
- Uppskattningar avseende aktuariella beräkningar återfinns i stycke 2.12.3 samt i not 26 Livförsäkringsavsättning.
- Uppskattning av antaganden vid beräkning av Pensionsförpliktelse återfinns i not 38 Pension.

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

2.3.2 Bedömningar

- Bedömning har gjorts att samtliga traditionella försäkringsavtal har betydande försäkringsrisk och redovisas i enlighet med IFRS 4, Försäkringsavtal.
- Bedömning har gjorts att fondförsäkringsavtal inte medför någon betydande försäkringsrisk, se vidare avsnitt 2.12 Redovisning av försäkringsavtal och investeringsavtal.
- Diskretionära delar i försäkringsavtal har valts att redovisas inom eget kapital, återfinns under 2.12 Redovisning av försäkringsavtal och investeringsavtal samt 2.12.2 Redovisning av preliminärt fördelat överskott.
- Bedömning av värderingsgrunder tillämpade vid upprättandet av de finansiella rapporterna återfinns under avsnitt 2.9 Finansiella tillgångar och skulder.
- Bedömning av klassificering av rörelsefastighet återfinns under avsnitt 2.10.2 Rörelsefastighet.
- Bedömning att inte konsolidera egna fonder respektive innehav i gemensamt styrda företag och intresseföretag återfinns i avsnitt 2.5 Koncernredovisning.

2.4. Upplysningar om risker och kapital

Upplysningar om hantering av finansiella risker, försäkringsrisker och kapital framgår av avsnittet Risker och riskhantering på sidan 42 och framåt, i not 26 Livförsäkringsavsättning samt i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

2.5. Koncernredovisning

Koncernen omfattar moderbolaget AMF samt de bolag där AMF har bestämmande inflytande (kontroll). För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda:

- 1) AMF har inflytande över investeringsobjektet.
- 2) AMF exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från investeringsobjektet.
- 3) AMF kan använda sitt inflytande över investeringsobjektet för att påverka sin avkastning.

De tre kriterierna är uppfyllda för AMFs helägda dotterbolag som framgår av not 15 Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar. Samtliga dessa dotterbolag ägs till 100 procent.

AMFs innehav i gemensamt styrda företag bedöms inte uppfylla samtliga kriterier för bestämmande inflytande då AMF inte har större möjlighet att styra verksamheten än samägarna i dessa investeringar. I det intresseföretag som AMF äger är det samägaren som har det bestämmande inflytandet. AMF redovisar innehav i intresseföretag och gemensamt styrda företag enligt kapitalandelsmetoden, se 2.5.1 Aktier i intresseföretag och gemensamt styrda företag.

Fondförsäkringstagarna i AMF väljer att investera i olika fonder. AMF köper andelar i de av kunderna valda fonderna. AMF kan därigenom, för sina kunders räkning, komma att stå som ägare till mer än 50 procent av andelarna i fonder som förvaltas i koncernen. På grund av de legala regelverk som omgärdar fondverksamhet anser AMF att AMF inte har rätt att utforma fondernas finansiella och operativa strategier i syfte att påverka avkastningen från fonderna. Detta gäller oavsett om AMF äger mer eller mindre än 50 procent av andelarna i fonderna. Försäkringstagarna erhåller därmed den avkastning reducerad med skatter och avgifter som fonderna genererar. AMF erhåller enbart avgifter, till marknadsmässiga villkor, för förvaltningen av fonderna. AMF gör därför den samlade bedömningen att fonder som förvaltas i koncernen inte ska konsolideras. De andelar som koncernen, för sina kunders räkning, innehar i dessa fonder redovisas dock i balansräkningen som tillgång respektive skuld för investeringsavtalsåtaganden.

Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att vid förvärv värderas tillgångar och skulder i ett dotterbolag till verkligt värde på transaktionsdagen. Om anskaffningskostnaden överstiger de identifierbara nettotillgångarnas verkliga värde redovisas denna del som goodwill. Om anskaffningskostnaden är lägre redovisas mellanskillnaden direkt i resultaträkningen. Resultat från verksamheten i dotterbolag som förvärvats eller avyttrats under året tas upp i koncernredovisningen från förvärvstidpunkten respektive fram till den tidpunkt när moderbolaget upphör att ha ett bestämmande inflytande. Alla koncerninterna transaktioner, balansposter, intäkter och kostnader elimineras vid konsolidering.

2.5.1. Aktier i intresseföretag och gemensamt styrda företag
AMF äger aktier i ett antal bolag som klassificeras som gemen-

samt styrda företag respektive intresseföretag, se 2.5 Koncernredovisning. I koncernredovisningen redovisas innehaven enligt kapitalandelsmetoden. Initialt redovisas innehavet till anskaffningsvärde. Därefter redovisas koncernens andel av resultatet i det gemensamt styrda företaget respektive intresseföretaget i årets resultat som nettoresultat av förvaltade tillgångar och skulder samt som ett ökat respektive minskat bokfört värde av aktierna. Vid utdelning från de gemensamt styrda företagen respektive intresseföretaget minskar det redovisade värdet på andelarna i innehavet. När koncernens andel av redovisade förluster i de gemensamt styrda företagen respektive intresseföretaget eventuellt överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot ägarlån. Uppkommer vinster därefter redovisas dessa i AMF som resultatandel först när de ackumulerat uppgår till samma belopp som de oredovisade vinsterna. Inför varje balansdag görs en bedömning om nedskrivningsbehov av det bokförda värdet föreligger. Om det bokförda värdet överstiger återvinningsvärdet redovisas mellanskillnaden i årets resultat. Samtliga gemensamt styrda företag och intresseföretag redovisas enligt IFRS i sin rapportering till AMF, varför inga justeringar behöver göras för att redovisningen ska överensstämma med koncernens redovisningsprinciper.

2.6. Omräkning av utländsk valuta

De finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor, vilken är koncernens rapporteringsvaluta och även funktionell valuta för moderbolaget. Transaktioner i utländsk valuta omräknas till svenska kronor med den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. På balansdagen räknas tillgångar och skulder i utländsk valuta om till svenska kronor till balansdagens kurs. Valutakursresultat som uppstår vid omräkningarna redovisas i årets resultat under Nettoresultat av förvaltade tillgångar och skulder.

2.7. Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar är identifierbara icke monetära tillgångar utan fysisk form. För att redovisa en immateriell tillgång ska kontroll över tillgången kunna påvisas, vilket innebär att man har förmågan att säkerställa att framtida ekonomiska fördelar från den kommer företaget till del. De immateriella tillgångarna

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

i AMF består av förvärvat och egenutvecklad programvara som bedöms ha ett ekonomisk värde under kommande år. Internt upparbetade immateriella tillgångar som avser egenutvecklad programvara redovisas endast om samtliga av följande villkor uppfylls:

- Det finns identifierbara tillgångar.
- Det är troligt att de tillgångar som upparbetats kommer att genererar framtida ekonomiska fördelar.
- Tillgångarnas anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Vid första redovisningstillfället värderas immateriella tillgångar till anskaffningsvärde och därefter till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella ackumulerade avskrivningar och ackumulerade nedskrivningar. Avskrivningstiden bedöms utifrån förväntad nyttjandeperiod. De immateriella tillgångarna skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning och skrivs av linjärt över den fastställda nyttjandeperioden. Nyttjandeperioderna omprövas minst årligen. Immateriella tillgångar som ännu inte är färdiga att användas prövas för nedskrivningsbehov årligen samt dessutom så snart indikationer uppkommer som tyder på att tillgången i fråga har minskat i värde. Den bedömda nyttjandeperioden uppgår i AMF till mellan tre och tio år. Nyttjandeperioden för det system som redovisas som immateriell tillgång har bedömts vara minst tio år baserat på den förväntade nyttan som det nya systemet medför.

De delar i det nya IT-systemet som avser webbplats har bedömts ha en nyttjandeperiod på tre år.

Vid en indikation att tillgångsvärde kan ha minskat fastställs tillgångens återvinningsvärde. Om detta värde bedöms understiga det bokförda värdet redovisas tillgången till det lägre värdet. Nedskrivning redovisas i årets resultat. Vid varje bokslutstillfälle görs en individuell prövning av värdet för respektive tillgång och dessutom prövas nyttjandeperioden för tillgångarna. Vid aktivering av eget utvecklingsarbete förs motsvarande belopp över till en fond för utvecklingsutgifter inom eget kapital. Redovisade värden för immateriella tillgångar finns i not 13 Immateriella tillgångar.

2.8. Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter innehas i syfte att generera hyresintäkter eller värdestegring eller en kombination av dessa, i enlighet med IAS 40. Förvaltningsfastigheter redovisas vid förvärvstillfället till anskaffningsvärdet inklusive utgifter direkt hänförliga till förvärvet. Efter förvärvstillfället redovisas förvaltningsfastigheter till verkligt värde enligt IFRS 13. För att fastställa fastigheternas verkliga värde vid varje enskilt bokslutstillfälle görs marknadsvärdering av samtliga fastigheter. Ytterligare upplysning om verkligt värde för förvaltningsfastigheter återfinns i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

Såväl orealiserade som realiserade värdeförändringar redovisas på raden Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder. Realiserade värdeförändringar hänför sig till vinst eller förlust av sålda eller uttrangerade förvaltningsfastigheter och beräknas som skillnaden mellan försäljningspris med avdrag för försäljningsomkostnader och senast redovisade marknadsvärde med tillägg för årets eventuella investeringar.

Tillkommande utgifter aktiveras då det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar förknippade med tillgången kommer att erhållas och att utgiften kan fastställas med tillförlitlighet. Mer omfattande åtgärder avseende utbyte av befintlig eller införande av ny identifierad komponent aktiveras medan utgifter för reparationer och underhåll resultatförs löpande i den period de uppstår. Fastigheternas hyresintäkter och driftskostnader redovisas på separata rader i Rapport över totalresultatet för koncernen. Fastighetsköp och fastighetsförsäljningar redovisas i samband med att risker och förmåner som förknippas med äganderätten övergår till köparen eller säljaren, vilket normalt sker på tillträdesdagen.

2.9. Finansiella tillgångar och skulder

2.9.1. Inledning

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument i ett annat företag. Finansiella instrument klassificeras i olika kategorier, beroende på avsikten med förvärvet av den finansiella tillgången eller skulden.

AMF använder kategorierna:

- Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet.
- Lån och fordringar.
- Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen.
- Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde.

Klassificeringen bestäms vid den ursprungliga anskaffningstillfället. Affärsdagsredovisning tillämpas för samtliga finansiella tillgångar och skulder. AMF tillämpar inte säkringsredovisning. Genom redovisning till verkligt värde kan dock ekonomisk säkring återspeglas i redovisningen. Eftersom AMF tillämpar affärsdagsredovisning uppkommer fordringar och skulder relaterade till ej likviderade värdepappersaffärer. När AMF säljer värdepapper tas värdepappret bort från balansräkningen på affärsdagen och vinst/ förlust redovisas i årets resultat. Från affärsdag till likvid dag bokas en fordran upp på köparen under Övriga fordringar. När AMF köper värdepapper redovisas värdepappret i balansräkningen på affärsdagen och mellan affärsdagen och likvid dagen bokas en skuld upp till säljaren, under Övriga skulder.

2.9.2. Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultatet

AMF identifierar och klassificerar vid första redovisningstillfället merparten av alla finansiella tillgångar och skulder som Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultatet. Denna klassificering är baserad på att AMFs kapitalförvaltning utvärderas utifrån verkligt värde i enlighet med de av styrelsen beslutade placeringsriktlinjerna (riskhanterings- och investeringsstrategi). Uppföljning sker i ledningen och i styrelsen baserat på verkligt värde. Derivatinstrument klassificeras alltid i denna kategori i underkategorin finansiella instrument innehavda för handel. Samtliga finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde omvärderas löpande med värdeförändringar och bokförs via årets resultat. I denna kategori ingår kassa, banktillgodohavanden, penningmarknadsinstrument, räntebärande värdepapper, aktier och andelar, derivat, repor, värdepapperslån, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk samt övriga finansiella placeringstillgångar, skulder till försäkringstagare och investeringsavtal. Värderingsmetod för finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde specificeras

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

i den värderingshierarki som presenteras i not 17 Finansiella instrument samt i not 18 Hierarki för verkligt värde. Finansiella instrument i nivå 1 värderas till noterade priser på aktiva marknader för identiska tillgångar eller skulder som företaget har tillgång till vid värderingstidpunkten. Huvuddelen av aktier, aktierderivat och räntebärande instrument som handlas av AMF handlas på aktiva finansmarknader. I nivå 2 värderas dagslån, återköpstransaktioner och valutaderivat med en värderingsteknik för analys av diskonterade kassaflöden allmänt använd av marknadsaktörer. Certifikat, vissa obligationer samt investerade säkerheter för värdepapperslån värderas baserat på noteringar hos mäklare där liknande kontrakt handlas på en aktiv marknad och kurserna speglar faktiska transaktioner på jämförbara instrument. I nivå 3 värderas obligationer och räntebärande värdepapper utifrån en avkastningskurva för den tillämpliga löptiden med olika påslag beroende på värdepapprets kreditvärdighet. Aktier och andelar värderas utifrån en kassaflödesmodell. Poster som rör förändring av tillgångarnas värde avseende investeringsavtal redovisas i Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder.

2.9.2.1. Aktier

Aktier värderas till anskaffningsvärde då de första gången redovisas i balansräkningen. Anskaffningsvärdet motsvarar det verkliga värdet av den ersättning som lämnats exklusive transaktionskostnader. Efter det att en aktie tagits upp i redovisningen första gången sker värdering till verkligt värde. De vinster och förluster som uppstår till följd av värdeförändringar redovisas i årets resultat som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder.

2.9.2.2. Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper värderas till anskaffningsvärde då de första gången redovisas i balansräkningen. Anskaffningsvärdet motsvarar det verkliga värdet av den ersättning som lämnats exklusive transaktionskostnader. Efter det att ett räntebärande värdepapper tagits upp i redovisningen första gången sker värdering till verkligt värde. De vinster och förluster som uppstår till följd av värdeförändringar redovisas i årets resultat som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder.

2.9.2.3. Derivat

För att hantera finansiella risker använder AMF huvudsakligen valutaterminer, aktie- och räntederivat. Derivat tas upp i redovisningen på affärsdagen till verkligt värde, vilket också utgör anskaffningsvärdet. Samtliga derivat omvärderas sedan löpande till verkligt värde och värdeförändringen redovisas som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder. Samtliga derivat redovisas brutto i balansräkningen. Derivat med positiva verkliga värden redovisas som Placeringsstillgångar medan derivat med negativa verkliga värden redovisas som Derivat under Andra skulder.

2.9.2.4. Återköpstransaktioner (repor) och värdepapperslån

Repor är transaktioner som inte kvalificerar för borttagning från balansräkningen därför att AMF inte har överfört all risk och avkastning till motparten. I de fall AMF ingår avtal om placeringsrepa tas inte värdepappret upp i balansräkningen då det endast kan finnas en part som innehar risk och avkastning. Handel förekommer med både finansierings- och placeringsrepor avseende obligationer. Vid finansieringsrepor säljer AMF obligationer, samtidigt som motparten förbinder sig att sälja tillbaka obligationerna på en förutbestämd dag till ett förutbestämt pris. Finansieringsrepor är ett sätt att låna pengar mot säkerhet. Obligationer som säljs i en finansieringsrepa ligger kvar i redovisningen under posten Obligationer och andra räntebärande värdepapper och värderas till verkligt värde. Värdet av överenskommen köpeskilling redovisas som skuld under posten Övriga skulder och värderas till verkligt värde. De vinster och förluster som uppstår till följd av värdeförändringar redovisas i årets resultat som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder. Vid placeringsrepor köper AMF obligationer samtidigt som motparten förbinder sig att köpa tillbaka obligationerna på en förutbestämd dag till ett förutbestämt pris. Placeringsrepor är ett sätt att låna ut pengar mot säkerhet. Obligationer som köps i en placeringsrepa redovisas inte i balansräkningen. Överenskommen köpeskilling redovisas som fordran under posten Övriga finansiella placeringsstillgångar och värderas till verkligt värde. De vinster och förluster som uppstår till följd av värdeförändringar redovisas i årets resultat som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder. Värdepapperslån innebär att värdepapper (aktier och räntebärande värdepapper) lånas ut mot ersättning och mot erhållande av säkerhet. Ersättningen periodi-

seras över löptiden och redovisas som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder. Värdepapper som lånats ut redovisas även därefter i balansräkningen till verkligt värde, eftersom detta är en transaktion där AMF inte har överfört all risk och avkastning till motparten. Om säkerhet erhålls i form av likvida medel placeras dessa i räntebärande värdepapper och redovisas till verkligt värde i balansräkningen under Övriga finansiella placeringsstillgångar samtidigt som skulden redovisas under Övriga skulder värderat till verkligt värde. Värdet av de värdepapper som lånats ut mot kontantsäkerhet anges under not 32 Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter ställda för egna skulder. Om den erhållna säkerheten är värdepapper redovisas den inte i balansräkningen utan anges separat i not 32 Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter. Där anges även värdet av de värdepapper som lånats ut mot värdepapperssäkerhet.

2.9.2.5. Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk

Dessa tillgångar består av försäkringstagarnas investeringar i investeringsavtal och redovisas på en egen rad i balansräkningen. Investeringar till förmån för försäkringstagare som själva bär placeringsrisken för investeringen redovisas till verkligt värde. Investeringsavtalstillgångarna värderas till senaste NAV-kurs. Försäkringstagarnas insättningar investeras i fonder valda av försäkringstagaren, och ett åtagande gentemot försäkringstagarna redovisas som skuld. Skuldens storlek står i direkt förhållande till fondernas värdeutveckling och summan av premier som betalats in, uttagna skatter och avgifter samt utbetalningar som gjorts. Se 2.12.3.2. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka livförsäkringstagaren bär risk.

2.9.3. Lån och fordringar

Lån och fordringar är finansiella tillgångar med fasta betalningar eller med betalningar som går att fastställa till belopp och som inte är noterade. Värdering görs till upplupet anskaffningsvärde. Bolagets fordringar har endera rörlig ränta eller kort förväntad löptid, och värderas därför till nominellt belopp utan diskontering. I denna kategori ingår upplupen ränta och hyresintäkter, ej likviderade värdepappersaffärer, kundfordringar och övriga fordringar.

Not 1. Redovisningsprinciper, *forts.*

2.9.4. Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde

I denna kategori redovisas räntebärande och ej räntebärande finansiella skulder som inte är derivat. Värdering görs till upplupet anskaffningsvärde. De finansiella skulder i denna kategori som har kort förväntad löptid värderas till anskaffningsvärde utan diskontering. I kategorin ingår ej likviderade värdepappersaffärer, leverantörsskulder och övriga skulder.

2.10. Materiella tillgångar

2.10.1. Inventarier

De materiella tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan över nyttjandeperioden. Avskrivningstiden för de materiella anläggningstillgångarna är mellan tre och fem år. Nedskrivningsprövning sker vid indikation på värdenedgång. Nedskrivning sker om det bokförda värdet överstiger tillgångens beräknade återvinningsvärde.

2.10.2. Rörelsefastigheter

AMF redovisar den fastighet som används i den egna verksamheten som rörelsefastighet. Rörelsefastigheten redovisas enligt IAS 16 till anskaffningsvärde vid första redovisningstillfället. Det antagna anskaffningsvärdet motsvarar verkligt värde vid ingången av räkenskapsår 2011. AMF tillämpar omvärderingsmetoden, vilket innebär att när rörelsefastighetens verkliga värde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, ska tillgången redovisas till omvärderat belopp. Rörelsefastigheten ingår i den marknadsvärdering som genomförs för hela fastighetsbeståndet vid varje bokslutstillfälle varför det verkliga värdet fastställs minst årligen. Omvärderingsbeloppet utgörs av skillnaden mellan rörelsefastighetens bokförda värde efter årets avskrivningar och det fastställda verkliga värdet. Omvärderingsbeloppet redovisas mot övrigt totalresultat i de fall värdet är positivt. Värdet redovisas på separat rad i eget kapital under benämningen Omvärderingsreserv. Löpande utgifter aktiveras om det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna som är förknippade med tillgången kommer att komma till dess del och att anskaffningskostnaden kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. I annat fall kostnadsförs utgiften och redovisas i årets resultat. Avskrivning sker enligt

komponentmetoden vilket innebär att rörelsefastigheten delas in i komponenter med olika nyttjandeperioder. Mark bedöms ha obegränsad nyttjandeperiod varför ingen avskrivning görs för denna komponent. Övriga komponenter (stomme, stomkompletteringar, väggar, installationer, yttre och inre ytskikt) bedöms ha en nyttjandeperiod på 25 år. Nedskrivningar görs efter behov enligt IAS 36. Avskrivningar och nedskrivningar redovisas i årets resultat. I det fall tidigare nedskrivningar är gjorda redovisas positiva omvärderingar mot årets resultat och överskjutande belopp redovisas mot övrigt totalresultat. Om omvärderingsbeloppet är negativt redovisas detta i första hand mot eventuell Omvärderingsreserv i eget kapital och överskjutande belopp redovisas i resultaträkningen. Skillnaden mellan avskrivningen baserat på det omvärderade värdet och avskrivning enligt ursprungligt anskaffningsvärde överförs från omvärderingsreserven till balanserade vinstmedel.

2.11. Likvida medel

Likvida medel avser banktillgodohavanden och redovisas till verkligt värde. Ränta på likvida medel redovisas i den takt den intjänas som Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder i årets resultat.

2.12. Redovisning av försäkringsavtal och investeringsavtal

2.12.1. Definitioner försäkringsavtal och investeringsavtal

Begreppet försäkringsavtal definieras i IFRS 4. Avtal som medför betydande försäkringsrisk för den försäkrade och därmed uppfyller definitionen av försäkringsavtal ska redovisas enligt IFRS 4. Avtal som inte uppfyller definitionen ska redovisas som finansiella kontrakt enligt IAS 39 alternativt som serviceavtal enligt IAS 18. AMFs bestånd av traditionella försäkringar med därtill hörande tilläggförsäkringar i form av riskprodukter är avtal i vilka AMF åtar sig en betydande försäkringsrisk för försäkringstagaren genom att kompensera försäkringstagaren eller annan förmånsstagare om en förutbestämd försäkrad händelse inträffar. Dessa produkter redovisas som försäkringsavtal och redovisas enligt IFRS 4. AMFs bestånd av fondförsäkringar klassificeras som finansiella avtal (investeringsavtal) då de inte överför någon be-

tydande försäkringsrisk från innehavaren till AMF och redovisas i enlighet med IAS 39. Investeringsavtal är finansiella förbindelser vars verkliga värde är beroende av de underliggande finansiella tillgångarnas verkliga värde. De underliggande tillgångarna och tillhörande skulder värderas till verkligt värde via resultatet. Det verkliga värdet på de finansiella skulderna fastställs med hjälp av de aktuella värden som speglar det verkliga värdet på de finansiella tillgångarna till vilka de finansiella skulderna är länkade på balansdagen. Belopp som erhållits från och betalas till innehavare av investeringsavtalen redovisas över balansräkningen som insättning eller uttag. Avgifter som debiteras för förvaltning av investeringsavtal intäktsförs som Intäkter från investeringsavtal. Se vidare stycke 2.9 Finansiella tillgångar och skulder.

2.12.2. Redovisning av preliminärt fördelat överskott (Diskretionära delar i försäkringsavtal)

Huvuddelen av försäkringsavtalen innehåller en diskretionär del, så kallad återbäring, som innebär att den försäkrade kan erhålla ytterligare ersättning om det uppstår ett överskott i försäkringsrörelsen. Detta överskott består dels av pensionstillägg för förmånsbestämd försäkring och dels av preliminärt fördelat återbäring för avgiftsbestämd försäkring, inklusive Definitiva övergångsregler för Avtalspension SAF-LO (se Livförsäkringsavsättning nedan). Fördelning av överskott är reglerat i bolagets konsolideringspolicy i de försäkringstekniska riktlinjerna. Överskottet tilldelas efter beslut av årsstämman och i enlighet med bolagsordning och de regelverk som är fastställda av styrelsen. Då överskottet är preliminärt fördelat och ej garanterat, betraktas detta som riskkapital och ingår i moderbolagets egna kapital som en del av konsolideringsfonden. Bolaget har valt att använda den valmöjlighet som IFRS ger att redovisa det som en separat post inom eget kapital. Överskottet tilldelas den försäkrade i samband med utbetalning, flytt eller garantiförstärkning och redovisas direkt mot eget kapital.

2.12.3. Försäkringstekniska avsättningar

2.12.3.1. Livförsäkringsavsättning

De försäkringstekniska avsättningarna utgörs av livförsäkringsavsättning och avsättning för oreglerade skador. Då samtliga

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

Åtaganden är i svensk valuta är de försäkringstekniska avsättningarna upptagna i svenska kronor. Livförsäkringsavsättningar- na motsvarar det förväntade kapitalvärdet av bolagets garanterade förpliktelser. Kapitalvärdet beräknas med beaktande av antaganden om framtida ränta, dödlighet och andra riskmått, driftskostnader och skatter. Bolaget har tillämpat ett räntean- tagande i enlighet med Finansinspektionens gällande föreskrift (FFFS 2013:23). Livslängdsantagandet DUS 2006 bygger dels på bolagets egna erfarenheter och dels på försäkringsbranschens samlade erfarenhet i form av branschgemensamma analyser. AMF tillämpar generationsberoende livslängdsantaganden som är anpassade för respektive avtalsområde. Driftskostnadsanta- gandet utgörs av ett antagande om kostnad som är proportionell mot de försäkringstekniska avsättningarna. I livförsäkringsav- sättningen ingår endast garanterade åtaganden och därmed ingår ej värdet av beslutade pensionstillägg eller preliminärt fördelad återbäring. Skuldtillräcklighetstest är tillämpat på den del av portföljen som avser traditionell försäkring.

2.12.3.2. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka livförsäkringstagaren bär risk

Avsättning för investeringsavtal redovisas under Försäkrings- teknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagare bär risk. Dessa försäkringstekniska avsättningar motsvaras av värdet av försäkringstagarnas fondandelar inklusive medel i svenska kronor som ej är placerat i andelar.

2.12.3.3. Avsättning för oreglerade skador

Avsättningen utgörs av pensionsbelopp, inklusive tilldelad återbäring, som förfallit till betalning men som ännu ej betalats ut. Här ingår också avsättningar för riskförsäkringar i form av reserv för pågående sjukfall inom premiebefrielseförsäkringen samt reserv för inträffade skador, inklusive de skador som ännu ej är rapporterade.

2.13. Avsättning för andra risker och kostnader

2.13.1. Avsättning för pensioner

AMF har både förmåns- och avgiftsbestämda pensionsplaner. Den förmånsbestämda delen av FTP-planen är tryggt genom försäkring i SPP men lades i fribrev 30 november 2016. Pen-

sionsplanen klassificeras enligt IAS 19 som en plan som omfattar flera arbetsgivare (så kallad multiemployer plan) och kostnaden för förpliktelsen beräknas enligt Projected Unit Credit Method, där en aktuariell beräkning görs årligen, eftersom informationen finns tillgänglig på individnivå hos försäkringsgivaren. Metoden innebär en linjär kostnadsfördelning mellan tiden för anslutning till planen och pensionsåldern. Förpliktelsen värderas till nuvärdet av de förväntade framtida utbetalningarna. De aktuariella långsiktiga antagandena som ligger till grund för beräkningarna fastställs årligen i anslutning till balansdagen. Antaganden görs bland annat om diskonteringsränta, inflation och dödlighet. Den räntesats som ska användas för att diskontera förpliktelsen ska enligt IAS 19 fastställas baserat på marknadsmässig avkastning på förstklassiga företagsobligationer. I avsaknad av en fungerande marknad för detta i Sverige används istället statsobligationer eller bostadsobligationer. Diskonteringsräntan fastställs således utifrån räntorna för statsobligationer eller bostadsobligationer med hänsyn tagen till beräknad återstående löptid för respektive åtagande. AMF har valt att använda bostadsobligationer som grund för diskontering. Avkastning på förvaltningstillgångar beräknas baserat på samma diskonteringsränta som används vid beräkning av förpliktelsen och redovisas som en räntekost- nad/intäkt i årets resultat. Skillnaden mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångarna och den beräknade avkastningen redovisas i övrigt totalresultat. Övriga antaganden baseras på förväntad utveckling under förpliktelsens löptid. Förändringar i aktuariella antaganden och erfarenhetsbaserade justeringar av förpliktelsen och av det verkliga värdet på förvaltningstillgångar ger upphov till aktuariella vinster eller förluster. Dessa vinster eller förluster redovisas omedelbart i övrigt totalresultat. Avsätt- ningar för förmånsbestämda pensioner i AMF, vilka motsvarar förpliktelsens nuvärde på balansdagen med avdrag för verkligt värde av tillhörande förvaltningstillgångar, redovisas i balansräk- ningen under posten Avsättningar för pensioner. I koncernens resultat utgörs kostnaden för de förmånsbestämda pensionerna av summan av kostnader avseende tjänstgöring under inneva- rande period samt ränta på förpliktelsen. Kostnaden redovisas under posten Driftskostnader i resultaträkningen. Löneskatt har beaktats i justeringar för förmånsbestämda pensionsplaner i balans- och resultaträkningen.

En avgiftsbestämd plan är en pensionsplan för ersättning efter avslutad anställning enligt vilken ett företag betalar fastställda avgifter till en separat juridisk enhet och inte har någon legal eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Följaktligen redovisas ingen pensionsskuld för en avgiftsbestämd plan.

Från och med 1 december 2016 sker försäkring av den förmånsbestämda delen av FTP-planen hos Alecta. Denna plan redovisas som en premiebestämd pensionsplan med stöd av uttalandet från Rådet för finansiell rapportering UFR 10 "Redovisning av pensionsplanen ITP 2 som finansieras genom försäkring i Alecta". Uttalandet avser ITP 2 men tillämpas även på FTP 2. Kostnader för premiebestämda pensionsplaner inklusive löneskatt redovisas direkt i resultaträkningen.

Koncernens övriga totalresultat utgörs av aktuariella vinster och förluster samt skillnad mellan faktisk avkastning på förvalt- ningstillgångarna och den beräknade avkastningen. Se även not 38 Pension.

2.14. Redovisning av intäkter

2.14.1. Premier

För premiebetalningar tillämpas kontantprincipen. Kontantprin- cipen innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser. Förskottsbetalda premier inklude- ras där gällande avtal finns. Premierna redovisas som en intäkt i årets resultat men ingår samtidigt som en ökning vid beräkning- en av de försäkringstekniska avsättningarna.

2.14.2. Intäkter från investeringsavtal

Avgiftsuttaget för investeringsavtalstillgångar beräknas på försäkringstagarnas tillgodohavande. Avgifter som debiteras för förvaltning av investeringsavtal intäktsförs. Dessa tjänster tillhandahålls under avtalens löptid.

2.14.3. Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder

Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder består av värdeförändringar samt realiserade vinster och förluster avseen- de fastigheter, nettoresultat av aktier och andelar, nettoresultat av räntebärande tillgångar och skulder, nettoresultat av inves- teringsavtalstillgångar samt nettoresultat av derivat. Netto- resultat av aktier och andelar består av utdelningsintäkter samt

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

realiserad och orealiserad värdeförändring på aktier och andelar. Nettoresultat av räntebärande tillgångar och skulder består av ränteintäkter på bankmedel, räntebärande värdepapper, värdepapperslån och repor samt orealiserad och realiserad värdeförändring på dessa. Nettoresultat av aktierelaterade derivat består av realiserad och orealiserad värdeförändring på optioner och valutaderivat avsedda att valutasäkra aktier och andelar. Avkastning på ränterelaterade derivat består av realiserad och orealiserad värdeförändring på ränteterminer samt valutaderivat avsedda att valutasäkra räntebärande tillgångar. Ränteintäkter inkluderar periodiserade belopp av eventuella rabatter, premier och andra skillnader mellan det ursprungliga värdet av fordran och det belopp som erhålls vid förfall. Ränteintäkter redovisas i takt med att de intjänas. Beräkningen sker på basis av underliggande tillgångs avkastning enligt effektivräntemetoden. Utdelningsintäkt redovisas när rätten att erhålla betalning fastställts.

2.14.4. Provisionsintäkter fondförvaltning

Provisionsintäkter avser avgifter för fondförvaltning (volymbase-erade fondrabatter, även kallad kickback). Intäkten redovisas i den period som tjänsten utförs.

2.15. Redovisning av kostnader

2.15.1. Försäkringsersättningar

All utbetalning till kund avser försäkringsersättning i samband med försäkringsfall. Utbetalning till kund sker huvudsakligen via en traditionell försäkring i samband med pension eller dödsfall. Utbetalningarna utgörs av garanterade pensionsbelopp och eventuell tilldelad återbäring. Utbetalning av garanterade belopp redovisas som Försäkringsersättning i resultaträkningen medan utbetalning av tilldelad återbäring redovisas direkt mot preliminärt fördelat kapital inom eget kapital.

2.15.2. Förändring i livförsäkringsavsättning

Förändring i avsättningen speglas av faktiska händelser under perioden i form av premieinbetalningar, garantiförstärkning, utbetalningar i samband med försäkringsfall, återköp, flytt samt överföringar mellan försäkringsgrenar. Under perioden belastas också avsättningen med uttagna avgifter och tillförd ränta och arvvinster. Utöver detta påverkas avsättningen av justerade

antaganden om framtida ränta, dödlighet och driftskostnad.

Förändringen i livförsäkringsavsättningen redovisas i årets resultat förutom den del som avser garantiförstärkning, vilken redovisas direkt mot eget kapital.

2.15.3 Driftskostnader

Med begreppet driftskostnader avses summan av de kostnader som AMF har för administration och anskaffning, kapitalförvaltning och skadereglering. Dessa kostnader redovisas under tre separata rubriker i koncernens resultaträkning och i särskild not till resultaträkningen. Posten Driftskostnader i resultaträkningen motsvarar kostnader för administration och anskaffning. Med administration menas de kostnader AMF har för att löpande administrera sina försäkringsavtal samt kostnader för stabsfunktioner, exempelvis ekonomi och juridik. Med anskaffningskostnad menas de kostnader koncernen ådrar sig i syfte att inskaffa och administrera nya försäkringsavtal. AMF aktiverar inte anskaffningskostnader. Driftskostnader för kapitalförvaltning redovisas tillsammans med transaktionskostnader för värdepappershandel i posten Kapitalförvaltningskostnader. Driftskostnader för kapitalförvaltning består av direkta kostnader såsom löner, information, systemkostnader och depåavgifter samt indirekta kostnader såsom andel av hyra och fördelade kostnader för koncernövergripande stabsfunktioner. Transaktionskostnader utgörs huvudsakligen av courtage och avgifter för terminer. Med skadereglering avses koncernens kostnader för utbetalning av pensioner. Dessa redovisas tillsammans med utbetalda pensionsmedel och återköp under rubriken Utbetalda försäkringsersättningar. Skaderegleringskostnaderna inkluderar även ett pålägg för täckande av koncernövergripande kostnader avseende staber och VD. I not 11 Driftskostnader redovisas bolagets samlade driftskostnader indelade efter funktion och kostnadsslag.

2.15.3.1. Pensionskostnad

AMF har både förmåns- och avgiftsbestämda planer, se även 2.13.1 Avsättning för pensioner. Avgifter till dessa planer samt beräkning av pensionskostnaden i koncernen enligt IAS 19 redovisas som en driftskostnad i resultatet. Kostnaden för de förmånsbestämda pensionerna som redovisas enligt IAS 19

består av summan av kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period samt ränta på förpliktelsen.

2.15.3.2. Avgångsvederlag

Ersättningar vid uppsägning utgår när en anställd anställning sagts upp före normal pensionstidpunkt eller då en anställd accepterar frivillig avgång från anställning i utbyte mot sådana ersättningar. Koncernen redovisar avgångsvederlag när den bevisligen är förpliktad endera att säga upp anställda enligt en detaljerad formell plan utan möjlighet till återkallande, eller att lämna ersättningar vid uppsägning som resultat av ett erbjudande som gjorts för att uppmuntra frivillig avgång från anställning.

2.15.3.3. Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

2.15.4. Skatt

I årets skattekostnad ingår avkastningsskatt, kupongskatt och inkomstskatt. Skattekostnaden består huvudsakligen av avkastningsskatt som baseras på standardberäkning av avkastningen på nettotillgångarna som förvaltas för försäkringstagarnas räkning. Kupongskatt erläggs på viss kapitalavkastning från utlandet. Den kupongskatt som erläggs redovisas som en fordran i balansräkningen eftersom denna skatt upp till en viss nivå är avräkningsbar från avkastningsskatten med ett års fördröjning. Inkomster i form av volymbaserade fondrabatter, så kallad kickback, tas upp till beskattning inom den avkastningsbeskattade verksamheten. Den inkomstskatt som uppkommer i koncernen utgör en mycket liten del av koncernens totala skattekostnad. Premiebefrielseförsäkringen är inte att betrakta som pensionsförsäkring och faller därför inom ramen för inkomstskatt enligt inkomstskattelagen (IL). Inkomstskatt förekommer även i dotterbolag som bedriver fondförvaltning samt fastighetsförvaltning. Uppskjuten skatt redovisas inom dotterbolag som inkomstbeskattas samt på koncernjusteringar avseende dessa bolag. AMF redovisar uppskjuten skatt på skillnader mellan bokfört värde och skattemässigt värde på fastigheter samt skattemässiga underskottsavdrag. Skattesatsen är 22 procent.

Not 1. Redovisningsprinciper, forts.

2.16. Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är upprättad enligt indirekt metod, det vill säga den utgår från resultat före skatt justerat för icke likviditetspåverkande poster samt förändringar i balansräkningen som haft kassaflödespåverkan. Resultat före skatt motsvarar livförsäkringsrörelsens tekniska resultat enligt resultaträkningen. Med likvida medel avses banktillgodohavanden, se definition under rubriken 2.11 Likvida medel. Kassaflödet är uppdelat i tre sektorer:

Löpande verksamhet

Består av flöden från den huvudsakliga verksamheten: premiebetalningar och utbetalda försäkringsersättningar samt kapitalförvaltning och driftskostnader.

Investeringsverksamhet

Förklarar de kassaflöden som uppkommer på grund av förvärv eller avyttringar av immateriella och materiella tillgångar exklusive förvaltningsfastigheter.

Finansieringsverksamhet

Upplyser normalt om förändringar i upptagna lån samt utdelning. Sådana transaktioner förekommer inte inom AMF.

3. Redovisningsprinciper i moderbolaget

Den finansiella rapporteringen för moderbolaget följer Lag om årsredovisning i Försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 samt Rådet för finansiell rapportering, rekommendation RFR 2. RFR 2 innebär att standarder och uttalanden utgivna av IASB samt IFRIC så som de godkänts av EU-kommissionen för tillämpning inom EU ska tillämpas, men där svenska lagbestämmelser omöjliggör detta, skiljer sig rapporteringen avseende juridisk person och koncern åt. Om RFR 2 är av avvikande mening från FFFS så gäller de senare. Då koncernen tillämpar IFRS-standarder såsom de är antagna av EU kommer redovisningsprinciperna i moderföretaget till vissa delar att skilja sig från de redovisningsprinciper som tillämpas i koncernen. Nedan anges de skillnader som är väsentliga för moderföretaget.

3.1. Aktier och andelar i koncernföretag, gemensamt styrda företag samt intresseföretag

Aktier och andelar i koncernföretag, gemensamt styrda företag samt intresseföretag värderas enligt anskaffningsvärde-metoden. Inför varje balansdag görs en bedömning om det föreligger en indikation på att en tillgång kan ha minskat i värde. Om så är fallet beräknas tillgångens återvinningsvärde. När det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet skrivs tillgången ned om AMF bedömer att värdenedgången är bestående.

3.2. Byggnader och mark

I moderbolaget redovisas samtliga fastigheter i posten Byggnader och mark till skillnad mot koncernen där fastigheten som används i den egna verksamheten klassificeras som rörelsefastighet.

3.3. Rabatt på förvaltningsavgift

AMF får från AMF Fonder AB en volymbaserad fondrabatt på AMFs fondinnehav. Den redovisas på raden Övriga tekniska intäkter och hänförs till fondförsäkringsgrenen i AMF. AMF erhåller även en fondrabatt på innehavet i traditionell försäkring vilken i moderbolaget redovisas som Kapitalavkastning, Erhållna utdelningar.

3.4. Redovisning av finansiella instrument

I moderbolaget används Finansinspektionens uppställningsformer för de finansiella rapporterna, till skillnad mot koncernen där uppställningen gjorts enligt IFRS-regler. Värdeförändringar och realiserade vinster i moderbolaget presenteras separat med omklassificering. Detta innebär att omvärdering redovisas som realiserade vinster/förluster på placeringstillgångar och vid försäljning redovisas hela ackumulerade värdeförändringen som kapitalavkastning intäkter samtidigt som det tidigare realiserade resultatet reverseras. Realisationsvinster respektive förluster definieras som skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För obligationer och andra räntebärande placeringar definieras realisationsresultatet som skillnaden mellan försäljningspris och upplupet anskaffningsvärde. Det finns inga skillnader i värderingsprinciper mellan moderbolaget och koncernen.

3.5. Pensioner

I moderbolaget tillämpas annan redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än vad som anges i IAS 19 eftersom RFR 2 anger att reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner inte behöver tillämpas i juridisk person. Till skillnad mot koncernen som redovisar pensionsförpliktelse i balansräkningen för förmånsbestämda planer som är försäkrade hos SPP, redovisas i moderbolaget enbart den del som avser personer som har möjlighet att gå i pension vid 62 års ålder. Pensionskostnaderna redovisas som driftskostnader i moderbolagets resultaträkning och en avsättning återfinns under Avsättning för pensioner i moderbolagets balansräkning.

Not 2. Premieinkomst efter avgiven återförsäkring

Uppgifterna avser både koncernen och moderbolaget

Mkr	2016	Tjänstepension			Övrig försäkring
	Total	Förmåns- bestämd	Avgifts- bestämd	Tjänsteanknuten premiebefrielse och sjukförsäkring	Individuell traditionell försäkring
Inbetalda premier ¹⁾	16 007	–	15 940	0	67
varav flytt från andra försäkringsbolag	137	–	138	–	–1
Avgiven återförsäkring	0	–	–	–	0
Total	16 007	0	15 940	0	67

Mkr	2015	Tjänstepension			Övrig försäkring
	Total	Förmåns- bestämd	Avgifts- bestämd	Tjänsteanknuten premiebefrielse och sjukförsäkring	Individuell traditionell försäkring
Inbetalda premier ¹⁾	16 236	–	16 158	8	70
varav flytt från andra försäkringsbolag	137	–	137	–	0
Avgiven återförsäkring	7	–	–1	8	0
Total	16 243	0	16 157	16	70

Premieinkomsten för 2016 avseende traditionell försäkring uppgick till 16,0 (16,2) miljarder kronor.

Av inbetald premie utgör 15,9 (16,1) miljarder kronor periodiska premier och 0,1 (0,1) miljarder kronor engångspremier.

Under 2015 gjordes en återbetalning av återförsäkrade premiebefrielsesreserver vilket gav en positiv resultatpåverkan.

I balansräkningen har inbetalningar till investeringsavtal bokförts uppgående till 3,1 (3,1) miljarder kronor.

¹⁾ Upplysningar om närstående, se not 39 Närstående.

Not 3. Nettoresultat av förvaltade tillgångar och skulder

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
FÖRVALTNINGSFASTIGHETER				
Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark				
Värdeförändringar samt vinst vid försäljning	7 632	4 395	4 746	1 816
Summa förvaltningsfastigheter	7 632	4 395	4 746	1 816
TILLGÅNGAR OCH SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN				
Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället				
Nettoresultat aktier och andelar	22 240	14 693	20 906	13 704
Nettoresultat räntebärande tillgångar och skulder	5 246	5 552	5 413	5 882
Nettoresultat investeringsavtalsstillgångar	4 462	3 267	4 462	3 267
Tillgångar och skulder innehavda för handel				
Nettoresultat aktierelaterade derivat	-558	-1 814	-558	-1 814
Nettoresultat ränterelaterade derivat	-1 367	-4 094	-1 367	-4 094
Nettoresultat valutarelaterade derivat	-2 855	1 269	-2 855	1 269
Summa tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	27 168	18 874	26 001	18 214
Nettoresultat av förvaltade tillgångar och skulder	34 800	23 268	30 747	20 030

Not 4. Kapitalförvaltningskostnader

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Driftskostnader i kapitalförvaltningsrörelsen	-139	-121	-139	-121
Transaktionskostnader	-195	-177	-195	-177
Summa kapitalförvaltningskostnader	-333	-298	-333	-298

Not 5. Hyresintäkter

AMFs kontraktsportfölj per årsskiftet förfaller enligt nedan:

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Förfall:				
Inom 1 år	262	366	77	153
Mellan år 2 och 5	1 540	1 375	539	532
Senare än 5 år	635	559	322	383
Tillsvidarekontrakt lokaler, bostäder, garage/parkering	65	45	47	26
Summa kontrakterad årshyra	2 502	2 345	985	1 094

Belopp avser kontrakterad årshyra som ömsesidigt kan sägas upp inom ovanstående respektive tidsintervall.

Kontraktens löptid är mestadels 3–5 år och med en uppsägningstid om nio månader.

Not 6. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Hyresintäkter fastigheter	740	781
Resultatandel i handelsbolag och kommanditbolag ¹⁾	157	481
Erhållna utdelningar	5 458	4 947
Ränteintäkter		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 224	3 692
Övriga ränteintäkter	207	733
	3 431	4 425
Valutakursvinster, netto	2 883	5 166
Realisationsvinster, netto		
Byggnader och mark	–	–
Aktier och andelar	3 973	6 925
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 344	1 932
	7 317	8 857
Summa kapitalavkastning, intäkter	19 987	24 657

¹⁾ Avser resultatandel i Mood Stockholm KB, Oxhammaren 15 KB, Förvaltningsbolaget Marievik HB, Fastighetsbolaget Pukan HB, City Cronan Fastighets KB och Sundbyberg 2:78 HB.

Not 7. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Direkta kostnader fastigheter	-1 508	-308
Räntekostnader		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1 404	-877
Övriga finansiella placeringstillgångar	-36	-39
	-1 440	-916
Valutakursförlust, netto	0	0
Realisationsförluster, netto		
Förvaltningsfastigheter	-	-
Aktier och andelar	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-
	0	0
Kapitalförvaltningskostnader		
Driftskostnader i finansrörelsen	-139	-121
Bank och transaktionskostnader	-195	-177
	-334	-298
Summa kapitalavkastning, kostnader	-3 282	-1 522

Not 8. Värdeförändring på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Orealiserade vinster och förluster		
Orealiserade vinster på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	8 441	11 990
Orealiserade förluster på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	-3 971	-9 550
Summa	4 470	2 440
Realiserade vinster och förluster		
Realiserade vinster på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	3	842
Realiserade förluster på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	-3	-7
Summa	0	835

Not 9. Värdeförändring på övriga placeringstillgångar

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Orealiserade vinster på placeringstillgångar		
Byggnader och mark	4 747	1 816
Aktier och andelar	5 067	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	0	66
Summa	9 814	1 882
Orealiserade förluster på placeringstillgångar		
Byggnader och mark	-	-
Aktier och andelar	0	-3 290
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1 184	-4 310
Summa	-1 184	-7 600

Not 10. Utbetalda försäkringsersättningar

Uppgifterna avser både koncernen och moderbolaget

Mkr	2016	Tjänstepension			Övrig försäkring
	Total	Förmåns- bestämd	Avgifts- bestämd	Tjänsteanknuten premiebefrielse och sjukförsäkring	Individuell traditionell försäkring
Utbetalda ersättningar	-9 714	-987	-8 564	-25	-138
varav externa flyttar	-1 493	-	-1 487	-	-6
Återköp					
Driftskostnader för skadereglering	-34	-34	-	-	-
	-9 748	-1 021	-8 564	-25	-138

Mkr	2015	Tjänstepension			Övrig försäkring
	Total	Förmåns- bestämd	Avgifts- bestämd	Tjänsteanknuten premiebefrielse och sjukförsäkring	Individuell traditionell försäkring
Utbetalda ersättningar	-9 563	-1 115	-8 284	-1	-163
varav externa flyttar	-1 881	-	-1 835	-	-46
Återköp	0	-	0	-	0
Driftskostnader för skadereglering	-36	-5	-30	-	-1
	-9 599	-1 120	-8 314	-1	-164

Utbetalda pensionsbelopp genom tilldelning av återbäring

Mkr	2016	2015
Uppgifterna gäller både koncernen och moderbolaget		
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring genom pensionstillägg/individuell återbäring	9 434	-9 536
varav Tjänstepension förmånsbestämd	-612	-717
Tjänstepension avgiftsbestämd	-8 732	-8 723
Övrig försäkring, individuell traditionell försäkring	-90	-96

Utbetalning av tilldelad återbäring redovisas mot eget kapital. Se vidare Förändringar i eget kapital – koncernen sidan 56 och Förändringar i eget kapital – moderbolaget sidan 61.

Försäkringsersättningar

Traditionell försäkring

Under året betalades 9,7 (9,6) miljarder kronor ut till de försäkrade som avser garanterade pensionsbelopp.

Avtal för vilka placeringstagaren bär placeringsrisken

Från investeringsavtal sker det dels utbetalningar direkt från avtalen. För vissa produkter sker det även en successiv överföring av kapital till en traditionell försäkring med start drygt fem år före pensionsåldern. Även i samband med dödsfall sker vanligen en överföring av kapitalet till en traditionell försäkring inför utbetalning till efterlevande.

Not 11. Driftskostnader

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Anskaffningskostnader ¹⁾	-5	-9	-5	-9
Administrationskostnader ²⁾	-693	-681	-595	-566
Summa	-698	-690	-600	-575
Specifikation av övriga driftskostnader				
Skadereglering ²⁾	-34	-36	-34	-36
Kapitalförvaltning	-139	-121	-139	-121
Summa övriga driftskostnader	-173	-157	-173	-157
Bolagets totala driftskostnader ³⁾	-871	-847	-773	-732
<i>varav</i>				
Personalkostnader	-314	-331	-310	-302
Lokalkostnader	-21	-18	-17	-13
Avskrivningar	-56	-60	-41	-46
Marknadsföring, IT med mera	-480	-438	-405	-371
Bolagets totala driftskostnader	-871	-847	-773	-732

¹⁾ Se not 1. Redovisningsprinciper, 2.15.3 Driftskostnader sidan 70.

²⁾ Se not 39 Närstående.

³⁾ Eliminering av interna hyror har skett till ett belopp av 14 (14) miljoner kronor.

Ersättning till revisionsföretag

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
<i>Revisionsuppdrag</i>				
Ernst & Young AB	-2,9	-3,0	-1,6	-1,7
Summa revisionsuppdrag	-2,9	-3,0	-1,6	-1,7
<i>Revisionsarvoden utöver revisionsuppdraget</i>				
Ernst & Young AB	-0,2	-0,6	-0,2	-0,4
Summa revisionsarvoden utöver revisionsuppdraget	-0,2	-0,6	-0,2	-0,4
<i>Skatterådgivning</i>				
Ernst & Young AB	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Summa skatterådgivning	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
<i>Övriga tjänster</i>				
Ernst & Young AB	-0,3	-1,2	-0,2	-1,0
Summa övriga tjänster	-0,3	-1,2	-0,2	-1,0
Summa ersättning till revisionsföretag	-3,7	-4,9	-2,1	-3,2

Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsen och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Uppdelning i not görs i delarna revisionsuppdrag, revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget, skatterådgivning och övriga tjänster.

Not 12. Skatt

Mkr	Koncernen	
	2016	2015
Avkastningsskatt	-449	-780
Kupongskatt	-213	-287
Avkastningsskatt och kupongskatt	-662	-1 067
Uppskjuten skatt	-466	-277
Aktuell inkomstskatt	-5	-16
Inkomstskatt	-471	-293
Skattetekostnad	-1 133	-1 360

Skatt i koncernen består av avkastningsskatt, kupongskatt, uppskjuten skatt och aktuell inkomstskatt. För en del av verksamheten inom koncernen, innefattande aktiebolag inklusive fastighetsägande aktiebolag, fondförvaltning och premiebefrielseförsäkring, erläggs inkomstskatt på redovisat resultat.

Uppskjuten skatt är hänförlig till dotterbolag som inkomstbeskattas och avser skillnader mellan bokfört värde och skattemässigt värde på fastigheter samt skattemässiga underskottsavdrag.

Utgående balans avseende uppskjuten skatt uppgår till 976 (514) miljoner kronor.

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Avkastningsskatt	-449	-780
Aktuell inkomstskatt	0	-1
Skatt på årets resultat	-449	-781
Kupongskatt	-213	-287
Övriga skatter	-213	-287
Skattetekostnad	-662	-1 068

Moderbolaget AMF erlägger till största delen avkastningsskatt. Inkomstskatt utgår på en obetydlig del av moderbolagets resultat.

Avkastningsskatten bestäms utifrån en schablonberäknad kapitalavkastning på bolagets nettotillgångar som vid räkenskapsårets ingång förvaltas för försäkringstagarnas räkning. Den schablonberäknade kapitalavkastningen baseras på den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret som för 2015 var 0,58 (1,62) procent. Skattesatsen är 15 (15) procent. Avkastningsskatten reduceras därefter med avräkningsbar utländsk kupongskatt.

Not 13. Immateriella tillgångar

Moderbolaget	2016			2015		
	Immateriella tillgångar under utveckling	Färdigställd utveckling	Summa	Immateriella tillgångar under utveckling	Färdigställd utveckling	Summa
Anskaffningsvärde vid årets början	–	444	444	–	425	425
Årets investeringar	–	–	0	19	–	19
Årets nedskrivningar	–	–	0	–	–	0
Årets omklassificering	–	–	0	-19	19	0
Anskaffningsvärde vid årets slut	0	444	444	0	444	444
Avskrivningar vid årets början	–	-188	-188	–	-142	-142
Årets avskrivningar	–	-40	-40	–	-46	-46
Årets nedskrivningar	–	–	0	–	–	0
Akkumulerade avskrivningar	0	-228	-228	0	-188	-188
Bokfört värde immateriella tillgångar	0	216	216	0	256	256

De immateriella tillgångarna består av kostnader vid utveckling av en ny IT-plattform åren 2009–2015.

I koncernen tillkommer investering i ett affärssystem på 1 miljon kronor vilket är under utveckling.

Not 14. Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Verkligt värde				
Ingående balans	42 388	35 846	19 331	16 460
Förvärv	3 017	1 517	–	–
Investering i befintliga fastigheter	2 582	1 409	2 160	1 055
Försäljningar	–	–776	–	–
Orealiserad värdeförändring	6 479	4 392	3 591	1 816
Utgående balans	54 467	42 388	25 082	19 331
Tillkommer restvärde inventarier (övriga tillgångar)			2	2

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Anskaffningsvärde Byggnader och mark		
Ingående balans	13 228	12 173
Tillkommande investeringar	2 160	1 055
Utrangering	–1 155	–
Avgående försäljning	–	–
Utgående balans	14 233	13 228

* Noten innehåller inte AMFs del av fastighetsinnehav via gemensamt styrda företag, se vidare not 16 Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag.

Samtliga fastigheter i koncernen, förutom den egna kontorsfastigheten i moderbolaget, redovisas som förvaltningsfastigheter. Definitionen Förvaltningsfastigheter används i koncernen medan definitionen i moderbolaget är Byggnader och mark. Se även vidare information gällande rörelsefastigheten under not 25 Materiella tillgångar.

Samtliga förvärvade fastigheter inom AMF-koncernen är redovisade som tillgångsförvärv, i enlighet med kriterierna för tillgångsförvärv i IFRS 3. Förvärv och försäljningar redovisas ovan till verkligt värde.

Under 2016 har den direktägda fastigheten Trollhättan 30, som är en del av projekt Urban Escape, rivits. Då fastigheten marknadsvärderas redovisas utrangeringen endast i moderbolagets redovisning.

Avtalsenliga förpliktelser och investeringsåtagande

Kontrakterade åtagande på balansdagen, större än 10 miljoner kronor, som ännu inte redovisats i balansräkningen:

Koncernen, Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Förvaltningsfastigheter	1 156	1 695

Angivna åtagande avser investeringar för genomgripande ombyggnad av befintliga byggnader.

Not 14. Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark, *forts.*

Verkligt värde på förvaltningsfastigheter

Fastighetsinnehavet värderas till verkligt värde och hänförs till nivå 3 i verkligt värde hierarkin som beskrivs i not 1 Redovisningsprinciper under stycket 2.9 Finansiella tillgångar och skulder samt i not 18 Hierarki för verkligt värde. Det har inte förekommit någon förflyttning av fastigheterna mellan olika värderingsnivåer. Vid värderingen av förvaltningsfastigheter kan bedömningar och antaganden påverka koncernens resultat och finansiella ställning. Väsentliga bedömningar görs vid värdering av förvaltningsfastigheter avseende bland annat kalkylränta och direktavkastningskrav, vilka baseras på värderarnas erfarenhetsmässiga bedömningar och marknadens förräntningskrav på jämförbara fastigheter. Bedömningar av kassaflödet för drifts-, underhålls- och administrationskostnader är baserade på faktiska kostnader men också utifrån erfarenheter av jämförbara fastigheter.

Tillämpad värderingsmetod

Värdet på koncernens fastighetsinnehav har bedömts i enlighet med värderingshandledningen upprättad av MSCI Svenskt Fastighetsindex. Värderingshandledningen baseras på tillämpning av International Valuation Standard (IVS), och beaktar bästa och maximala användningen av fastigheterna. Marknadsvärderingen genomförs av externa värderingsföretag med auktoriserade värderare. Vid värdebedömningen tillämpas normalt en kombination av ortsprismetod och avkastningsbaserad metod (kassaflödesmetod). Det innebär att fastigheternas värde baseras på nuvärdet av prognostiserade kassaflöden och restvärde under en kalkylperiod om tio år. Värderarna har som underlag till sitt arbete erhållit information om gällande och nytecknade hyreskontrakt, vakanser, löpande drifts- och underhållskostnader samt planerade investeringar. Materialet har innehållit såväl faktiska utfallssiffror som prognoser för de närmast kommande åren. Förändringar under perioden i de icke observerbara indata som används i värderingarna analyseras vid värderingstillfället av ansvarig för respektive fastighet och av AMF Fastigheters avdelning för Transaktion och Analys. För räkenskapsår 2016 har den externa värderingen utförts av värderingsföretagen Cushman & Wakefield och Forum Fastighetsekonomi AB. Vid kvartalsbokslut under året har interna värderingar, i kombination med externa värderingar av delar av det totala beståndet, utförts.

Tillämpade direktavkastningskrav i värderingarna avser bedömt direktavkastningskrav vid uppskattning av restvärdet i kassaflödesanalyserna. Bland de mest viktiga antaganden som tillämpats i de externa värderingarna kan nämnas följande:

Vid värderingar har följande antaganden tillämpats:	2016	2015
Värderingspåverkande faktorer		
Direktavkastningskrav Stockholms innerstad, %	3,65–4,60	3,80–4,75
Direktavkastningskrav Stockholms ytterstad, %	4,60–5,80	5,00–6,10
Kalkylränta, %	5,08–7,75	5,70–8,00
Långsiktig vakans	2,90–11,70	0,50–12,00
Drifts- och underhållskostnad, kr/kvm		
– kontorsfastighet	245–579	185–705
Drifts- och underhållskostnad, kr/kvm		
– handelsfastighet	832–1 036	923–1 370

Viktat direktavkastningskrav vid restvärdesberäkning: 4,00 (4,34) procent.

Årets positiva realiserade värdeförändring förklaras främst av sänkta direktavkastningskrav och höjda marknadshyror. Samma värderingsmetodik har använts för AMFs samtliga fastigheter förutom byggrätter och tomtmark.

Det förekommer inga begränsningar i rätten att sälja någon av förvaltningsfastigheterna eller att disponera hyresintäkterna och ersättning vid avyttring, undantaget fastigheten Jakob Mindre 5. I samband med förvärvet av Jakob Mindre 5 skedde en villkorad vidareförsäljning till ALM Equity AB. ALM Equitys övertagande och tillträde är villkorat genomförandet av en ny detaljplan innefattandes omvandling till bostäder. Uppfyllnad av villkor måste ha skett senast den 31 december 2017. Detta innebär att för Jakob Mindre 5 gäller att alla periodiska intäkter och kostnader fram till ett eventuellt frånträde tillfaller AMF, som i sin tur ska förvalta fastigheten på sedvanligt sätt fram till denna tidpunkt. Under 2016 och 2015 genererade samtliga förvaltningsfastigheter hyresintäkter.

Känslighetsanalys

Fastighetsvärderingar är känsliga för de bedömningar och antaganden som ligger till grund för kassaflödesanalyserna i den avkastningsbaserade värderingsmetoden. Den enskilt största värdepåverkande faktorn vid värderingen är direktavkastningskravet. I tabellen nedan redovisas hur värdet påverkas vid en förändring av vissa för värderingen centrala parametrar. Tabellen ger en förenklad bild då en enskild parameter troligen inte förändras isolerat.

Känslighetsanalys marknadsvärden		Värdepåverkan	
		procent	Mkr
Värderingspåverkande faktorer			
Direktavkastningskrav	+ 0,25 procentenheter	5,59	–3 045
Direktavkastningskrav	– 0,25 procentenheter	6,33	3 450
Långsiktig vakans	+/- 1 procentenhet	1,27	+/- 694
Hyresintäkter	+/- 100 kr/kvm	2,47	+/- 1 348
Drifts- och underhålls- kostnad	+/- 50 kr/kvm	1,60	+/- 874

Not 15. Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar

Mkr	Org.nr	Antal aktier	Kapital andel	Resultat	Eget kapital	Bokfört värde	Bokfört värde
			%	2016	2016-12-31	2016-12-31	2015-12-31
AMF Fonder AB	556549-2922	20 000	100	23	152	10	10
AMF Fastigheter AB ¹⁾	556552-7420	1 000	100	-5	1 364	1 379	986
Svalungen AB ¹⁾	556337-2647	1 000	100	-	0	-	-
Papperssvalan AB ¹⁾²⁾	556751-9854	1 000	100	18	1 371	50	50
Stam Ett AB ²⁾	556722-0651	1 000	100	0	16	-	-
Stam Två Västermalm AB ²⁾	556851-2833	500	100	-13	93	-	-
Stam Tre Ringen AB ²⁾	556851-3047	500	100	-31	48	-	-
Stam Fyra Östermalm AB ²⁾	556851-3005	500	100	-19	94	-	-
Stam Fem Gångaren 11 AB ²⁾	556851-3096	500	100	114	177	-	-
Stam Sex AB ²⁾³⁾	556904-5916	500	100	-3	12	-	-
Stam Sex M 23 AB ³⁾	556661-1835	1 000	100	-21	8	-	-
Stam Sex M 23 HB ³⁾	916608-8071	-	99,99	21	113	-	-
Stam Sju AB ²⁾⁴⁾	556904-5825	500	100	-2	6	-	-
Stam Sju M 26 AB ⁴⁾	556684-0897	1 000	100	-3	52	-	-
Stam Nio Atleten 5 AB ²⁾	556639-2113	1 000	100	0	38	-	-
Stam Tio Tobaksmonopolet 6 AB ²⁾	556908-4527	50 000	100	0	81	-	-
Stam Sexton M 25 AB ²⁾	556684-0889	1 000	100	5	56	-	-
Jakob Mindre 5 AB ²⁾	556972-6648	50 000	100	0	0	-	-
Stam Sjutton Mentorn 1 AB ²⁾	556690-0360	1 000	100	-10	25	-	-
Stam Arton Korvfabriken AB ²⁾⁵⁾	556918-4764	50 001	100	35	382	-	-
Fastighetsbolaget Pukan HB ¹⁾	916400-4492	-	99,99	44	249	793	804
Förvaltningsbolaget Marievik HB ¹⁾⁶⁾	916503-8010	-	99,99	0	-11	-12	-24
CityCronan Fastighets KB ¹⁾	969690-2155	-	99,99	19	2 451	3 053	2 774
Oxhammaren 15 KB ¹⁾	969694-8729	-	99,99	15	725	760	784
Mood Stockholm KB ¹⁾	969712-1680	-	99,99	63	1 540	3 306	3 372
Sundbyberg 2:78 HB ¹⁾	969740-5232	-	99,99	15	325	418	425
						9 757	9 181

Säte för samtliga bolag är Stockholm.

Ägda fastigheters resultat ingår på raden fastigheter i totalavkastningstabellen, se sidan 51.

¹⁾ AMF Fastigheter AB är moderbolag till Papperssvalan AB och Svalungen AB. Svalungen AB är i sin tur kommanditdelägare i ovanstående HB/KB med en ägarandel om 0,01 procent.

²⁾ Papperssvalan är moderbolag till Stam Ett AB, Stam Två Västermalm AB, Stam Tre Ringen AB, Stam Fyra Östermalm AB, Stam Fem Gångaren 11 AB, Stam Sex AB, Stam Sju AB, Stam Nio Atleten 5 AB, Stam Tio Tobaksmonopolet 6 AB, Stam Sexton M 25 AB, Jakob Mindre 5 AB, Stam Sjutton Mentorn 1 AB och Stam Arton Korvfabriken AB.

³⁾ Stam Sex AB är moderbolag till Stam Sex M 23 AB vilket i sin tur är moderbolag till Stam Sex M 23 HB.

⁴⁾ Stam Sju AB är moderbolag till Stam Sju M 26 AB.

⁵⁾ Förvärvet genomfördes under 2015 med tillräde april 2016.

⁶⁾ Försäljning av den underliggande fastighetstillgången i Förvaltningsbolaget Marievik HB genomfördes under 2014 med frånträde 1 mars 2015. I moderbolagets anskaffningsvärde för aktierna i bolaget Förvaltningsbolaget Marievik HB ingick ett förvärvat övervärde avseende fastigheten i bolaget. I samband med försäljningen av fastigheten realiserades övervärdet i Förvaltningsbolaget Marievik HB och ingår som en del i den resultatandel som tillgodoförs i moderbolaget.

Mkr	Moderbolaget	
	2016	2015
Anskaffningsvärde		
Ingående balans	9 198	9 383
Aktieägartillskott	393	186
Resultatandelar HB/KB	157	722
Avgår förvärvat övervärde ⁶⁾	-	-241
Insättningar HB/KB	26	-
Uttagna medel HB/KB	-	-852
Utgående balans	9 774	9 198
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-17	-17
Årets nedskrivningar	-	-
Årets återförda nedskrivningar	-	-
Utgående balans	-17	-17
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	9 757	9 181

Lån till koncernföretag uppgår till 11 480 (8 872) miljoner kronor, se vidare not 39 Närstående.

Det finns inga betydande begränsningar vad gäller dotterbolagens förmåga att överlåta medel till AMF.

Not 16. Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag

Mkr	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Kapitalandel	Eget kapital	Resultat	Årets resultatandel i koncernen	Koncernens bokförda värde	Moderbolagets bokförda värde	Lämnade lån ¹⁾
Aktier och andelar i gemensamt styrda företag					2016-12-31	2016	2016	2016-12-31	2016-12-31	2016-12-31
Rikshem Intressenter AB	556806-2466	Stockholm	250	50%	13 451	2 481	1 239	6 727	3 134	–
Mercada Oy (fd Ankkurikadun Kiinteistö Oy)	2651362-1	Helsingfors	3 300 000	33,3%	430	37	12	143	105	537
Antilooppi Ky	2701987-9	Helsingfors	–	50%	530	–25	–13	265	302	1 713
Antilooppi GP Oy	2613745-1	Helsingfors	2 500	50%	–	–	–	–	–	–
Antilooppi Management Oy	2613796-1	Helsingfors	2 500	50%	–	–	–	–	–	–
Oslo Areal AS	959100063	Oslo	23 000 000	50%	3 316	364	71 ²	1 992	1 870	1 493
Aktier och andelar i intresseföretag										
Ormonde Energy Ltd	4874027	London	100	49%	3 353	43	21	2 593	2 573	–
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE							1 330	11 720	7 984	3 743

¹⁾ Avser både koncernen och moderbolaget ²⁾ Resultatandelen motsvarar inte 50 procent av bolagets resultat då en återläggning av kapitalandel skett på grund av utdelning i april 2016 uppgående till 109 miljoner kronor.

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för innehav av väsentlig betydelse

Mkr	Rikshem Intressenter AB	
Resultaträkningsposter	2016	2015
Hyresintäkter	2 484	2 039
Avskrivningar ³⁾	–3	–3
Ränteutgifter	11	9
Räntekostnader	–357	–548
Skatt	–568	–641
Resultat efter skatt för avvecklad verksamhet	–	–
Årets resultat	2 481	1 885
Övrigt totalresultat	0	2
Balansräkningsposter		
Omsättningstillgångar	674	453
varav kassa och bank	327	112
Anläggningstillgångar	39 610	33 232
Kortfristiga skulder	11 709	13 557
varav kortfristiga finansiella skulder	10 953	12 728
Långfristiga skulder	15 123	10 326
varav långfristiga finansiella skulder	13 090	8 851

³⁾ Avser avskrivningar på materiella anläggningstillgångar

AMF äger 50 procent av aktierna i fastighetskoncernen Rikshem Intressenter AB där innehavet bedöms vara av väsentlig betydelse för AMF. Rikshem innehar ränteswapar i syfte att minska de finansiella riskerna. Dessa inkluderas i Rikshems skulder enligt ovan och uppgår till –595 (–530) miljoner kronor per 2016-12-31. Under året har Rikshem förvärvat fastigheter uppgående till 3 550 (3 907) miljoner kronor. AMF har ställt ut ett kreditåtagande till Rikshem som uppgår till 5 000 (3 500) miljoner kronor.

I juni 2015 förvärvade AMF det gemensamt styrda företaget Merchada Oy (fd Ankkurikadun Kiinteistö Oy) där ägarandelen i bolaget uppgår till 33,3 procent och avser innehav i handelsfastigheter i Finland. Bolaget innehar ränteswapar som uppgår till –72 (–45) miljoner kronor per 2016-12-31.

I september 2015 förvärvade AMF det gemensamt styrda företaget Antilooppi Ky där ägarandelen uppgår till 50 procent och avser innehav i kontorsfastigheter i Finland. Bolaget innehar inga externa lån eller

ränteswapar. Förvärvet innefattade även Antilooppi GP Oy samt Antilooppi Management Oy. AMF redovisar dessa två innehav till anskaffningsvärde både i moderbolaget och i koncernen då bolagen inte bedöms väsentliga för AMFs finansiella rapportering.

Med tillträde i november 2015 förvärvade AMF 50 procent av det gemensamt styrda företaget Oslo Areal AS som är ett norskt fastighetsbolag där fastighetsbeståndet består till största delen av kontorsfastigheter. Bolaget innehar inga externa lån eller ränteswapar.

Den 31 december 2015 förvärvades 49 procent av aktierna i Ormonde Energy Ltd. Bolaget investerar i vindkraft i Storbritannien. AMF klassificeras innehavet som ett intressebolag.

Mercada Oys möjligheter att överlåta medel till AMF begränsas av villkoren i de externa lånen. I övrigt finns det inga betydande begränsningar vad gäller de gemensamt styrda företagen eller intressebolagets förmåga att överlåta medel till AMF.

Not 16. Aktier och andelar i gemensamt styrda företag och intresseföretag, *forts.*

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Anskaffningsvärde				
Ingående balans	9 976	2 297	7 570	886
Förvärv	–	5 115	–	5 115
Lämnade kapitaltillskott	586	1 661	586	1 661
Resultatandelar	1 327	995	–	–
Avgående poster	–	–	–	–
Omräkningsdifferenser	–65	–92	–68	–92
Utgående balans	11 824	9 976	8 088	7 570
Akkumulerade nedskrivningar				
Ingående balans	–	–	–	–
Årets nedskrivningar	–104	–	–104	–
Årets återförda nedskrivningar	–	–	–	–
Utgående balans	–104	0	–104	0
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	11 720	9 976	7 984	7 570

Not 17. Finansiella instrument

Mkr	Koncernen		Moderbolaget			
	Bokfört värde	Bokfört värde	Bokfört värde	Anskaffningsvärde	Bokfört värde	Anskaffningsvärde
	2016	2015	2016	2016	2015	2015
FINANSIELLA TILLGÅNGAR VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN						
Tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället						
Andra finansiella placeringstillgångar						
Aktier och andelar	196 814	158 433	196 812	160 005	158 431	131 372
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	162 201	187 516	162 109	154 324	187 424	177 080
Övriga finansiella placeringstillgångar						
Fondandelar infrastruktur	2 599	2 185	2 599	2 934	2 185	2 283
Återköpstransaktioner	28 693	25 353	28 693	28 693	25 353	25 353
Investerad säkerhet för värdepapperslån	7 477	8 483	7 477	7 477	8 483	8 483
Investeringsavtalstillgångar	49 699	44 434	49 699	31 028	44 434	29 270
Kassa och bank	6 518	8 315	6 307	6 307	8 146	8 146
Summa tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället	454 001	434 719	453 696	390 768	434 456	381 986
Tillgångar innehavda för handel						
Andra finansiella placeringstillgångar						
Derivat, aktierelaterade	1	0	1	0	0	0
Derivat, ränterelaterade	–	–	–	–	–	–
Derivat, valutarelaterade	3 239	2 916	3 239	0	2 916	–
Summa tillgångar innehavda för handel	3 240	2 916	3 240	0	2 916	0
SUMMA FINANSIELLA TILLGÅNGAR VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN	457 241	437 635	456 936	390 768	437 372	381 986
LÅN OCH FORDRINGAR						
Övriga fordringar ¹⁾	1 966	205	2 114	2 114	552	552
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 742	2 172	1 742	1 742	2 172	2 172
SUMMA LÅN OCH FORDRINGAR	3 708	2 377	3 856	3 856	2 724	2 724

¹⁾ Det redovisade värdet bedöms vara en fullgod approximation av det verkliga värdet på grund av kort tid till förfall. I övriga fordringar ingår övriga fordringar enligt balansräkningen exklusive skattefordran.

Not 17. Finansiella instrument, *forts.*

Mkr	Koncernen		Moderbolaget			
	Bokfört värde	Bokfört värde	Bokfört värde	Anskaffningsvärde	Bokfört värde	Anskaffningsvärde
	2016	2015	2016	2016	2015	2015
FINANSIELLA SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN						
Skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället						
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	49 862	44 587	49 862	31 028	44 587	29 270
Övriga skulder						
Återköpstransaktioner	28 695	25 545	28 695	28 695	25 545	25 545
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	7 477	8 483	7 477	7 477	8 483	8 483
Summa skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället	86 034	78 615	86 034	67 200	78 615	63 298
Skulder innehavda för handel						
Derivat						
Derivat, aktierelaterade	0	–	0	0	–	–
Derivat, ränterelaterade	–	–	–	–	–	–
Derivat, valutarelaterade	1 066	962	1 066	–	962	–
Summa skulder innehavda för handel	1 066	962	1 066	0	962	0
SUMMA FINANSIELLA SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN	87 100	79 577	87 100	67 200	79 577	63 298
FINANSIELLA SKULDER VÄRDERADE TILL UPPLUPET ANSKAFFNINGSVÄRDE						
Övriga skulder ¹⁾	3 700	2 186	3 912	3 912	2 239	2 239
SUMMA FINANSIELLA SKULDER VÄRDERADE TILL UPPLUPET ANSKAFFNINGSVÄRDE	3 700	2 186	3 912	3 912	2 239	2 239

¹⁾ Det redovisade värdet bedöms vara en fullgod approximation av det verkliga värdet på grund av kort tid till förfall.

I posten övriga skulder ingår ej likviderade värdepappersaffärer, leverantörsskulder samt andra skulder, se vidare not 29 Övriga skulder.

Not 18. Hierarki för verkligt värde

Verkligt värde hierarki, Koncernen ¹⁾

Mkr	2016				2015			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt verkligt värde
FINANSIELLA TILLGÅNGAR VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN								
Tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället								
Andra finansiella placeringstillgångar								
Aktier och andelar	191 299	2 352	3 163	196 814	156 643	1 790	–	158 433
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	150 240	7 777	4 184	162 201	177 358	7 037	3 121	187 516
Övriga finansiella placeringstillgångar								
Fondandelar infrastruktur	–	–	2 599	2 599	–	–	2 185	2 185
Återköpstransaktioner	–	28 693	–	28 693	–	25 353	–	25 353
Investerad säkerhet för värdepapperslån	–	7 477	–	7 477	–	8 483	–	8 483
Investeringsavtalstillgångar	49 699	–	–	49 699	44 434	–	–	44 434
Kassa och bank	6 518	–	–	6 518	8 315	–	–	8 315
Summa tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället	397 756	46 299	9 946	454 001	386 750	42 663	5 306	434 719
Tillgångar innehavda för handel								
Andra finansiella placeringstillgångar								
Derivat, aktierelaterade	–	1	–	1	–	–	–	0
Derivat, ränterelaterade	–	–	–	–	–	–	–	0
Derivat, valutarelaterade	–	3 239	–	3 239	–	2 916	–	2 916
Summa tillgångar innehavda för handel	0	3 240	0	3 240	0	2 916	0	2 916
SUMMA FINANSIELLA TILLGÅNGAR VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN	397 756	49 539	9 946	457 241	386 750	45 579	5 306	437 635

Inga betydande överföringar är gjorda mellan nivå 1 och nivå 2.

Bokförda belopp samt känslighetsanalyser avseende fastighetsbeståndet återfinns i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

Ingen känslighetsanalys presenteras för övriga poster i nivå 3 då resultatet inte anses vara av väsentlig storlek. För beskrivning av värderingstekniker, se not 1 Redovisningsprinciper.

¹⁾ Samtliga skillnader mellan koncern och moderbolag är hänförliga till nivå 1.

Verkligt värde hierarki

AMF klassificerar tillgångar och skulder värderade till verkligt värde enligt nedanstående hierarki.

Nivå 1:

Verkligt värde bestämt enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument.

Huvudsakliga typer av tillgångar som ingår i denna nivå är aktier, aktiefonder och obligationer.

Nivå 2:

Verkligt värde bestämt utifrån antingen direkt (som pris) eller indirekt (härlett från priser) observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1.

Huvudsakliga typer av tillgångar som ingår i denna nivå är valutaterminer, ränteswappar, återköpstransaktioner, dagslån och certifikat.

Nivå 3:

Verkligt värde bestämt med hjälp av indata som inte är observerbar på marknaden.

Huvudsakliga typer av tillgångar som ingår i denna nivå är onoterade aktier, onoterade räntebärande placeringar och fondandelar avseende infrastruktur.

Förutom finansiella tillgångar ingår fastigheter i denna nivå. Dessa redovisas i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

Not 18. Hierarki för verkligt värde, *forts*

Verkligt värde hierarki, Koncernen ¹⁾

Mkr	2016				2015			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt verkligt värde
SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN								
Skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället								
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	–	49 862	–	49 862	–	44 587	–	44 587
Övriga skulder								
Återköpstransaktioner	–	28 695	–	28 695	–	25 545	–	25 545
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	–	7 477	–	7 477	–	8 483	–	8 483
Summa skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen vid första redovisningstillfället	–	86 034	–	86 034	0	78 615	0	78 615
Skulder innehavda för handel								
Derivat								
Derivat, aktierelaterade	–	0	–	0	–	–	–	0
Derivat, ränterelaterade	–	–	–	–	–	–	–	0
Derivat, valutarelaterade	–	1 066	–	1 066	–	962	–	962
Summa skulder innehavda för handel	0	1 066	0	1 066	0	962	0	962
SUMMA SKULDER VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATRÄKNINGEN	0	87 100	0	87 100	0	79 577	0	79 577

Inga betydande överföringar är gjorda mellan nivå 1 och nivå 2.

Bokförda belopp samt känslighetsanalyser avseende fastighetsbeståndet återfinns i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

Ingen känslighetsanalys presenteras för övriga poster i nivå 3 då resultatet inte anses vara av väsentlig storlek. För beskrivning av värderingstekniker, se not 1 Redovisningsprinciper.

¹⁾ Samtliga skillnader mellan koncern och moderbolag är hänförliga till nivå 1.

Not 18. Hierarki för verkligt värde, *forts.*

Periodförändringar för finansiella instrument i nivå 3	2016				2015			
	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt
Mkr								
Ingående balans	0	3 121	2 185	5 306	1 583	3 355	0	4 938
Överföringar till/från nivå 3	–				–	–		0
Värdeförändringar netto					–	–		0
I årets resultat	50	126	–269	–93	99	195	–131	163
Köp	3 114	1 327	1 040	5 481	0	282	2 316	2 598
Försäljning	–			0	–	–	–	0
Emissioner	–				–	–	–	0
Förfall	0	–390	–357	–747	–1 682	–711	–	–2 393
Utgående balans	3 163	4 184	2 599	9 946	0	3 121	2 185	5 306

Finansiella tillgångar i nivå 3, påverkan på årets resultat

Nettoresultat av förvaldade tillgångar och skulder	2016				2015			
	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt
Mkr								
Totalt resultat i resultaträkningen	50	126	–269	–93	99	195	–131	163
Varav resultat för tillgångar innehavda vid periodens slut	50	126	–269	–93	0	195	–99	96

Periodförändringar avseende fastigheter som hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde återfinns i not 14 Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark.

Not 19. Finansiella tillgångar och skulder som kvittas eller som omfattas av ett ramavtal för kvittning eller liknande avtal – koncernen och moderbolaget

2016-12-31				Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen ¹⁾		
Mkr	Bruttobelopp för tillgångar	Bruttobelopp för skulder som kvittas mot tillgångar	Nettobelopp i balansräkningen	Finansiella instrument	Kontant säkerhet,	Nettobelopp
TILLGÅNGAR						
Derivat	3 240	–	3 240	–1172	–1365	703
Övriga finansiella placeringstillgångar						
Återköpstransaktioner	28 693	–	28 693	–28 693	–	0
Totalt	31 933	0	31 933	–29 865	–1 365	703
SKULDER						
Derivat	1 066	–	1 066	–1 066	–	0
Övriga finansiella placeringstillgångar						
Återköpstransaktioner	28 695	–	28 695	–28 695	–	0
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	7 477	–	7 477	–7 477	–	0
Totalt	37 238	0	37 238	–37 238	0	0

2015-12-31				Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen ¹⁾		
Mkr	Bruttobelopp för tillgångar	Bruttobelopp för skulder som kvittas mot tillgångar	Nettobelopp i balansräkningen	Finansiella instrument	Kontant säkerhet	Nettobelopp
TILLGÅNGAR						
Derivat	2 916	–	2 916	–1 060	–1 594	262
Övriga finansiella placeringstillgångar						
Återköpstransaktioner	25 353	–	25 353	–25 353	–	–
Totalt	28 269	0	28 269	–26 413	–1 594	262
SKULDER						
Derivat	962	–	962	–962	–	0
Övriga finansiella placeringstillgångar						
Återköpstransaktioner	25 545	–	25 545	–25 545	–	0
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	8 483	–	8 483	–8 483	–	0
Totalt	34 990	0	34 990	–34 990	0	0

¹⁾ Omfattas av ett rättsligt bindande avtal om kvittning eller liknande. Kvittning sker vid motpartens konkurs men inte i den löpande verksamheten.

Not 20. Derivatinstrument – koncernen och moderbolaget

Derivatinstrument med positiva verkliga värden

Mkr	Ränta			Valuta			Aktie			Summa
	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde
2016-12-31										
Optioner	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Terminer	0	0	2 292	3 202	3 202	2 953	–	–	–	3 202
Swapar	–	–	–	–	–	21	–	1	–	1
Summa	0	0	2 292	3 202	3 202	2 974	0	1	0	3 203
Varav clearat	0	0	2 292	0	0	0	0	0	–	0

Derivatinstrument med negativa verkliga värden

Mkr	Ränta			Valuta			Aktie			Summa
	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde
2016-12-31										
Optioner	–	–	–	–	–	–	–	0	–4	–
Terminer	0	0	18 684	–430	–430	437	–	–	–	–430
Swapar	–	–	–	–600	–600	626	–	–	–	–600
Summa	0	0	18 684	–1 030	–1 030	1 063	0	0	–4	–1 030
Varav clearat	0	0	18 684	0	0	0	0	0	–	0

I Rikshem (gemensamt styrt företag) finns även ränteswappar med ett negativt marknadsvärde där AMFs andel uppgår till –311 (–265) miljoner kronor.

I Mercada (gemensamt styrt företag) finns ränteswappar med ett negativt marknadsvärde där AMFs andel uppgår till –8 (–15) miljoner kronor.

Derivatinstrument med positiva verkliga värden

Mkr	Ränta			Valuta			Aktie			Summa
	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde
2015-12-31										
Optioner	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0
Terminer	0	0	3 269	2 875	2 875	2 835	0	0	3 208	2 875
Swapar	–	–	–	41	41	40	–	–	–	41
Summa	0	0	3 269	2 916	2 916	2 875	0	0	3 208	2 916
Varav clearat	0	0	3 269	0	0	0	0	0	3 208	0

Derivatinstrument med negativa verkliga värden

Mkr	Ränta			Valuta			Aktie			Summa
	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt belopp	Verkligt värde
2015-12-31										
Optioner	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0
Terminer	0	0	27 941	–814	–814	–836	0	0	24	–814
Swapar	–	–	–	–148	–148	–148	0	0	313	–148
Summa	0	0	27 941	–962	–962	–984	0	0	337	–962
Varav clearat	0	0	27 941	0	0	0	0	0	24	0

Not 21. Löptidsanalys för finansiella skulder – koncernen

Tid till förfall

Mkr	< 3 månader	3 månader < 1 år	1–5 år	> 5 år	Summa
2016-12-31					
Äkta återköpstransaktioner	28 695	–	–	–	28 695
Ej likviderade värdepappersaffärer	1 868	–	–	–	1 868
Derivat	927	125	14	–	1 066
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	6 408	931	138	–	7 477
Skuld säkerhetshantering	1 196	161	18	–	1 375
Investeringsavtalsskulder	543	1 631	8 696	38 992	49 862
Övriga skulder	1 832	–	–	–	1 832
Summa	41 469	2 848	8 866	38 992	92 175

Tid till förfall

Mkr	< 3 månader	3 månader < 1 år	1–5 år	> 5 år	Summa
2015-12-31					
Äkta återköpstransaktioner	25 545	–	–	–	25 545
Ej likviderade värdepappersaffärer	0	–	–	–	0
Derivat	960	2	–	–	962
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	8 483	–	–	–	8 483
Skuld säkerhetshantering	1 756	–	–	–	1 756
Investeringsavtalsskulder	645	1 934	10 316	31 692	44 587
Övriga skulder	2 185	–	–	–	2 185
Summa	39 574	1 936	10 316	31 692	83 518

Beloppen avser även moderbolaget med undantag för övriga skulder som uppgår till 2 044 (2 239) miljoner kronor och förfaller inom 3 månader.

I Rikshem (gemensamt styrt företag) finns även ränteswappar med ett negativt marknadsvärde där AMFs andel uppgår till –311 (–265) miljoner kronor.

I Mercada Oy (gemensamt styrt företag) finns ränteswappar med ett negativt marknadsvärde där AMFs andel uppgår till –8 (–15) miljoner kronor.

Not 22. Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk

Uppgifterna avser både koncernen och moderbolaget

Mkr	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Bokfört värde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde	Bokfört värde
	2016	2016	2016	2015	2015	2015
AMF Aktiefond Världen	15 524	8 478	15 524	14 564	8 766	14 564
AMF Aktiefond Mix	8 189	6 555	8 189	5 596	4 741	5 596
AMF Balansfond	11 167	6 466	11 167	10 957	6 820	10 957
AMF Aktiefond Europa	1 476	1 082	1 476	1 453	1 111	1 453
AMF Räntefond Lång	990	899	990	955	881	955
AMF Aktiefond Sverige	5 509	2 923	5 509	5 234	2 949	5 234
AMF Aktiefond Global	1 443	900	1 443	1 152	765	1 152
AMF Räntefond Kort	548	543	548	548	543	548
AMF Räntefond Mix	545	528	545	399	387	399
AMF Aktiefond Småbolag	2 504	1 259	2 504	2 276	1 203	2 276
AMF Aktiefond Nordamerika	663	451	663	489	340	489
AMF Aktiefond Asien Stilla havet	318	246	318	258	209	258
HSBC GIF Indian Equity	0	0	0	4	4	4
Henderson Gartmore Latin America	11	11	11	2	3	2
BlackRock Emerging Europe	2	2	2	1	2	1
JPM Europe Small Cap	1	1	1	2	1	2
Pictet Brazil Index	0	0	0	6	10	6
Pictet China Index	123	107	123	104	94	104
Pictet Emerging Markets Index	232	208	232	122	131	122
Pictet India Index	148	130	148	125	115	125
Pictet LATAM Index	0	0	0	27	36	27
Pictet Russia Index	184	141	184	65	79	65
Schroder Greater China	4	4	4	3	3	3
Schroder ISF - US Small & Mid Cap A1	4	3	4	2	1	2
Aberdeen Global Asian Smaller Cos	6	5	6	5	4	5
Aberdeen Global Emerging Markets Eq A2	1	1	1	1	1	1
Carnegie Ryssland	8	7	8	4	4	4
Vanguard Japan Stock Index	95	78	95	76	67	76
	49 695	31 028	49 695	44 430	29 270	44 430

Ovanstående sammanställning exkluderar AMFs handelslager vilket har ett bokfört värde på 4 (4) miljoner kronor.

Not 23. Övriga fordringar

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Fordringar hos koncernföretag	–	–	201	390
Ej likviderade värdepappersaffärer	1 886	139	1 886	139
Skattefordran	186	484	176	475
Övrigt	80	66	27	23
Summa	2 152	689	2 290	1 027

Not 24. Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Fastighetsintäkter	182	184	49	63
Förskottsbetalda fakturor	49	45	28	32
Upplupna intäkter koncernföretag	–	–	4	1
Övrigt	2	2	–	–
Summa	233	231	81	96

Not 25. Materiella tillgångar

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Inventarier	1	1	1	1
Rörelsefastighet	1 220	1 000	–	–
Summa	1 221	1 001	1	1

Inventarier

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Anskaffningsvärde vid årets början	34	34	34	34
Förvärv under året	0	0	0	0
Avyttringar under året	–	0	–	0
Anskaffningsvärde vid årets slut	34	34	34	34
Avskrivningar vid årets början	–33	–32	–33	–32
Avyttringar under året	–	0	–	0
Årets avskrivningar	0	–1	0	–1
Akkumulerade avskrivningar enligt plan	–33	–33	–33	–33
Planenligt restvärde inventarier	1	1	1	1

Rörelsefastighet

Koncernen		
Mkr	2016	2015
Anskaffningsvärde	2016	2015
Ingående balans	893	860
Investeringar	1	–
Omvärdering föregående år	121	49
Akkumulerade avskrivningar, eliminerade mot omvärdering	–14	–14
Omklassificering	–	–2
Utgående balans	1 001	893
Akkumulerade av- och nedskrivningar		
Ingående balans	–14	–14
Akkumulerade avskrivningar, eliminerade mot omvärdering	14	14
Årets avskrivningar	–16	–14
Utgående balans	–16	–14
Omvärdering till verkligt värde	235	121
Summa bokfört värde	1 220	1 000

AMF redovisar den fastighet som används i den egna verksamheten i moderbolaget som rörelsefastighet i koncernen. AMF tillämpar omvärderingsmetoden varmed bokfört värde per 2016-12-31 överensstämmer med verkligt värde. Beskrivning av fastställande av verkligt värde återfinns under not 14 Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark. I moderbolaget redovisas denna fastighet under Byggnader och mark.

Not 26. Livförsäkringsavsättning

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	196 367	197 833	196 367	197 833
Inbetalningar	16 007	16 228	16 007	16 228
Garantiförstärkning	22 622	1 860	22 622	1 860
Utbetalningar	-9 689	-9 563	-9 689	-9 563
Driftskostnadsuttag	-966	-861	-966	-861
Räntekostnad	2 712	-11	2 712	-11
Skatt	-407	2	-407	2
Riskresultat	-101	-117	-101	-117
Förändring pga ändrad värderingsränta	11 915	-3 156	11 915	-3 156
Förändring pga ändrade livslängdsantaganden	495	0	495	0
Förändring pga ändrade driftskostnadsantaganden	198	0	198	0
Förändring i avsättning pga skillnad mellan ränta vid premiesättning och värderingsränta	-7 023	-6 042	-7 023	-6 042
Avsättning avseende begärda flyttar	0	0	0	0
Övrigt	101	194	101	194
Utgående balans	232 232	196 367	232 232	196 367
Förändring redovisad i årets resultat	13 242	-3 325	13 242	-3 325
Förändring redovisad mot eget kapital	22 622	1 860	22 622	1 860
Total förändring	35 864	-1 466	35 864	-1 466

Utbetalningsprofil för livförsäkringsavsättning avseende traditionell försäkring

År, %	2016	2015
1	4	4
2	4	4
3-5	11	11
6-10	17	17
11-15	15	15
16-20	13	13
21-25	11	10
>25	25	26
Totalt	100	100

Avser andel av avsättningen i procent för diskonterat kassaflöde.

Vid beräkning av livförsäkringsavsättningar har följande beräkningsantaganden använts:

Antagande värderingsränta

AMF använder en räntekurva för diskontering av försäkringsåtaganden i enlighet med FFFS 2013:23. Föreskriften innebär att diskonteringsräntekurvan fastställs utifrån marknadsnoteringar för ränteswappar samt en modellerad långsiktig terminränta. Räntekostnad och skatt för 2016 är beräknad utifrån diskonteringsräntekurvan per 2015-12-31 och ingående balans 2016.

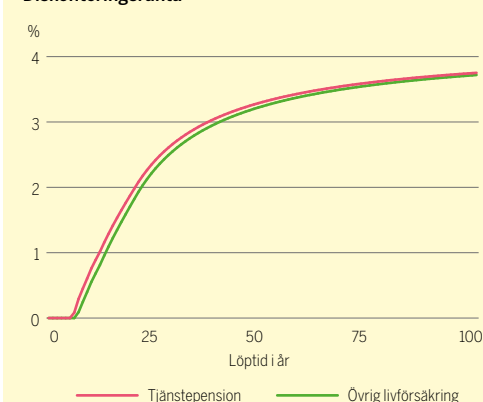
Livslängdsantaganden

AMF tillämpar en dödlighetsmodell baserad på bolagets egen statistik och den branschgemensamma undersökningen DUS 2014. Modellen är en generationsbaserad modell vilket innebär att bolaget även tar hänsyn till den försäkrades födelseår vid bestämning av förväntad livslängd. Könneutralt antagande tillämpas på den del av beståndet som avser kollektivavtalad försäkring samt privata försäkringar som är nytecknade från 21 december 2012, dessa är anpassade med hänsyn till andelen män respektive kvinnor i respektive grupp. Under 2016 gjordes en samordning av livslängdsantaganden inom Avtalspension SAF-LO vilket ökade avsättningsarna med 217 miljoner kronor. Det infördes även nya livslängdsantagande för 80- och 90-talister, för samtliga avtalsområden, vilket ökade avsättningsarna med 278 miljoner kronor.

Driftskostnadsantagande

För merparten av alla försäkringar tillämpas en driftskostnadsbelastning på värderingsräntan med 0,45 procentenheter. Under 2016 genomfördes en samordning av belastning inom Avtalspension SAF-LO vilket ökade avsättningen med 198 miljoner kronor.

Diskonteringsränta

Känslighetsanalys av livförsäkringsavsättning

Sänkning av underliggande marknadsränta med 1 procentenhet medför att avsättningen ökar med 20,6 (18,9) miljarder kronor. Ökad livslängd med 1 år medför att avsättningen ökar med 5,9 (5,0) miljarder kronor.

Reservering av premiegaranti

I posten Övrigt ingår ökningen för Premiegarantin inom Kollektiv 3 med 100 (200) miljoner.

Not 27. Avsättning för oreglerade skador

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Pensionsavsättningar	368	254	368	254
Risikoförsäkringsavsättning	0	17	0	17
Summa	368	271	368	271

Not 28. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Ingående balans	44 587	40 939	44 587	40 939
Inbetalningar	3 067	3 110	3 067	3 110
Utbetalningar	-2 174	-2 579	-2 174	-2 579
Skatt	-39	-99	-39	-99
Avgifter	-58	-66	-58	-66
Riskresultat	1	5	1	5
Värdeförändring	4 470	3 276	4 470	3 276
Tilldelad fondrabatt	7	3	7	3
Övrigt	1	-2	1	-2
Utgående balans	49 862	44 587	49 862	44 587
Total förändring	5 275	3 648	5 275	3 648

Not 29. Övriga skulder

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Skatter och avgifter	490	496	466	485
Äkta återköpstransaktioner	28 695	25 545	28 695	25 545
Ej likviderade värdepappersaffärer	1 868	-	1 868	-
Skuld för erhållna kontantsäkerheter för utlånade värdepapper	7 477	8 483	7 477	8 483
Skulder till koncernföretag	-	-	357	215
Leverantörsskulder	130	144	85	82
Andra skulder	1 702	2 041	1 602	1 942
Summa	40 362	36 709	40 550	36 752

Not 30. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Personalkostnader	53	43	22	22
Fastighetskostnader	209	192	125	92
Förskottsbetalda hyror	366	331	116	120
Övrigt	64	74	32	48
Summa	692	640	295	282

Not 31. Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder och såsom avsättningar redovisade förpliktelser

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Tillgångar för vilka försäkringstagarna har förmånsrätt ¹⁾				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	102 945	100 484	102 945	100 484
Fastigheter och fastighetsaktier	38 980	30 372	38 980	30 372
Aktier exklusive fastighetsaktier	113 924	85 448	113 924	85 448
	255 849	216 304	255 849	216 304
Ovanstående specifikation avser tillgångar värderade till verkligt värde intagna i skuldtäckningsregistret enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2011:20				
Ställd säkerhet avseende äkta återköpstransaktioner				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	14 918	15 396	14 918	15 396
Utlånade värdepapper där säkerhet erhållits i form av kontanter				
Utlånade aktier och obligationer	7 329	8 176	7 329	8 176
Summa för egna skulder ställda panter	278 096	239 876	278 096	239 876

¹⁾ Dessa tillgångar kan tas i anspråk för att säkerställa försäkringstagarnas garanterade ersättningar i en insolvenssituation.

Not 32. Övriga ställda panter och jämförliga säkerheter

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Ställd marginalsäkerhet till OMX				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 556	1 745	1 556	1 745
Ställd säkerhet till JP Morgan avseende derivathandel				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 533	2 977	3 533	2 977
Ställd CSA säkerhet samband med derivathandel				
Övriga fordringar	384	0	384	0
	5 473	4 722	5 473	4 722
Säkerheter för utlånade värdepapper				
Erhållna säkerheter för utlånade värdepapper	14 072	14 248	14 072	14 248
Utlånade aktier och obligationer där säkerhet erhållits i form av värdepapper	13 792	13 837	13 792	13 837

Ställda säkerheter kan tas i anspråk om utställande part inte fullgör sina kontraktssenliga åtaganden.

Not 33. Överförda tillgångar

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Mkr	2016			2015		
	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Summa	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Summa
Verkligt värde av överförda tillgångar	2 553	33 766	36 319	3 936	33 473	37 409
Verkligt värde av samhörande skulder	892	35 280	36 172	1 517	32 511	34 028

Ingen skillnad föreligger mellan koncern och moderbolag.

AMF har till extern motpart överfört aktier och obligationer som fortfarande är upptagna i balansräkningen i samband med finansieringsrepatransaktioner och värdepapperslån.

Obligationer som säljs i en finansieringsrepa ligger kvar i redovisningen under posten Obligationer och andra räntebärande värdepapper.

Värdet av överenskommen köpeskilling redovisas som skuld till verkligt värde under posten Övriga skulder.

Om säkerhet för värdepapperslån erhålls i form av likvida medel redovisas tillhörande skuld till verkligt värde under posten Övriga skulder.

Not 34. Eventualförpliktelser

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Solidariskt ansvar för skulder i HB/KB ¹⁾	–	–	28	56
Investeringsåtagande ²⁾	8 907	4 571	8 907	4 571
Summa ansvarsförbindelser	8 907	4 571	8 935	4 627

¹⁾ Solidariskt betalningsansvar för skulder i Mood Stockholm KB, Oxhammaren 15 KB, Förvaltningsbolaget Marievik HB, Fastighetsbolaget Pukan HB, Sundbyberg 2:78 HB och CityCronan Fastighets KB.

²⁾ Åtagande att vid anmodan tillföra kapital till investeringsfonder.

Not 35. Avstämning totalavkastningstabell (TAT)

Mkr	Koncernen	Moderbolaget	Koncernen	Moderbolaget
Avstämning TAT mot balansräkning	2016	2016	2015	2015
Aktier				
Aktier och andelar	196 814	196 812	160 618	160 616
Aktier och andelar i intressebolag	–	–	2 945	2 945
Övrigt	78	88	72	82
Aktier innan värderingsskillnader	196 892	196 900	163 635	163 643
Konsolidering dotterbolag	–2	0	–2	0
Värdering dotterbolagsaktier	531	521	520	510
Värderingsprinciper	–1	–1	18	18
Aktier enligt TAT	197 420	197 420	164 171	164 171
Räntebärande				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	162 201	162 109	187 516	187 424
Kassa och bank	6 518	6 307	8 315	8 146
Valutaderivat	1 143	1 143	0	0
Upplupna ränteintäkter	1 728	1 728	2 129	2 129
Andra skulder, not 29	–1 375	–1 375	–1 756	–1 756
Övrigt	–214	–214	–195	–195
Räntebärande innan värderingsskillnader	170 001	169 698	196 009	195 748
Konsolidering dotterbolag	–303	0	–261	0
Värderingsprinciper	–60	–60	99	99
Räntebärande enligt TAT	169 638	169 638	195 847	195 847
Fastigheter				
Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark	54 467	25 085	42 388	19 333
Placeringar i koncernföretag, intresseföretag och gemensamt styrda företag	15 463	32 964	10 876	8 470
Materiella tillgångar (rörelsefastighet)	1 221	–	1 021	0
Övrigt	2 831	2 681	0	0
Fastigheter innan värderingsskillnader	73 982	60 730	54 285	46 036
Värderingsprinciper	185	13 437	47	8 296
Valuta enligt TAT	74 167	74 167	54 332	54 332

Mkr	Koncernen	Moderbolaget	Koncernen	Moderbolaget
	2016	2016	2015	2015
Valuta				
Derivat netto, valutarelaterade, not 17	2 173	2 173	1 956	1 956
Valutaderivat som hänförs till räntebärande och fastighet	–1 361	–1 361	0	0
Övrigt	2	2	0	0
Valutaplaceringar innan värderingsskillnader	814	814	1 956	1 956
Värderingsprinciper	–	–	–	–
Valuta enligt TAT	814	814	1 956	1 956

Avstämning TAT mot resultaträkning moderbolag

Mkr	Moderbolaget	Moderbolaget
	2016	2015
Resultat moderbolaget	17 311	26 041
Avgår resultat avkastning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken	–120	–119
Avgår poster utanför kapitalförvaltningen	8 087	–8 522
Summa	25 278	17 400
Avgår driftskostnader i kapitalförvaltningsrörelsen	139	121
Förändring balansskillnader enligt ovan		
Aktier	–8	19
Räntebärande	–159	52
Fastigheter	5 141	4 000
Valuta	0	0
Skillnader övrigt	125	–340
Resultat TAT	30 516	21 252

Not 36. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder – koncernen

TILLGÅNGAR	2016			2015		
Mkr	Högst 1 år ¹⁾	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år ¹⁾	Längre än 1 år	Totalt
Immateriella tillgångar	–	217	217	–	256	256
Förvaltningsfastigheter	54 467	–	54 467	42 388	–	42 388
Aktier och andelar ²⁾	204 256	5 502	209 758	164 982	3 336	168 318
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	116 561	6 647	123 208	143 604	5 715	149 319
Pantsatta finansiella tillgångar	41 512	–	41 512	42 132	–	42 132
Derivat	3 240	–	3 240	2 916	–	2 916
Övriga finansiella placeringstillgångar	36 170	2 599	38 769	33 836	2 185	36 021
Investeringsavtalstillgångar	49 699	–	49 699	44 434	–	44 434
Återförsäkrars andel av Livförsäkringsavsättning	–	–	0	–	1	1
Återförsäkrars andel av Avsättning för oreglerade skador	–	–	0	–	–	0
Fordringar hos försäkringstagare	–	–	0	–	–	0
Övriga fordringar	2 152	–	2 152	689	–	689
Materiella tillgångar	–	1 221	1 221	–	1 001	1 001
Kassa och bank	6 518	–	6 518	8 315	–	8 315
Övriga tillgångar	14	–	14	11	–	11
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 742	–	1 742	2 172	–	2 172
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	233	–	233	231	–	231
Summa tillgångar	526 564	16 186	532 750	485 710	12 494	498 204

För moderbolaget uppgår totalsumman till 519 317 (489 728) miljoner kronor. Högst 1 år uppgår till 504 374 (487 221) miljoner kronor medan tillgångar längre än 1 år uppgår till 14 943 (11 507) miljoner kronor.

¹⁾ Tillgångarna kan, men kommer inte att avvecklas inom 1 år.

²⁾ Inklusive innehav i gemensamt styrda företag och intresseföretag.

SKULDER	2016			2015		
Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Livförsäkringsavsättning	9 031	223 201	232 232	7 746	188 621	196 367
Avsättning för oreglerade skador	–	368	368	–	271	271
Skulder till försäkringstagare, investeringsavtal	2 174	47 688	49 862	2 579	42 008	44 587
Avsättningar för pensioner	–	7	7	–	10	10
Avsättning för uppskjuten skatt	–	976	976	–	514	514
Depåer från återförsäkrade	–	–	0	–	1	1
Skulder avseende direkt försäkring	0	–	0	–	2	2
Skulder avseende återförsäkring	0	–	0	0	–	0
Derivat	1 052	14	1 066	962	–	962
Övriga skulder	40 206	156	40 362	36 709	–	36 709
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	692	–	692	640	–	640
Summa skulder	53 155	272 410	325 565	48 636	231 427	280 063

För moderbolaget uppgår totalsumman till 324 376 (279 227) miljoner kronor. Högst 1 år uppgår till 52 945 (48 321) miljoner kronor medan skulder längre än 1 år uppgår till 271 431 (230 906) miljoner kronor.

Not 37. Personal

Ersättning till styrelse samt verkställande direktörer i koncernen

Principer

Till styrelseordförande och ledamöter i respektive styrelse utgår arvode enligt årsstämornas beslut. Ersättning till verkställande direktörer utgörs av grundlön och pension.

Rörlig ersättning utgår inte till verkställande direktörer eller till övriga ledande befattningshavare inom koncernen. För ytterligare redogörelse kring rörlig ersättning se avsnitt Rörlig ersättning på sidan 102.

I tabellen på sidorna 100–101 redovisas ersättningar och förmåner till styrelse, verkställande direktörer samt övriga ledande befattningshavare i koncernen.

AMFs styrelse hade under året sex protokollförda möten, ersättningsutskottet hade två protokollförda möten, revisionsutskottet hade fyra protokollförda möten och finansutskottet sex protokollförda möten.

Berednings- och beslutsprocess

Inom moderbolaget AMF finns ett ersättningsutskott som består av styrelsens ordförande och två styrelseledamöter, vilket för närvarande innebär styrelseordförande Pär Nuder samt ledamöterna Torbjörn Johansson och Annika Lundius. Ersättningsutskottets uppgift är, att inför behandling i styrelsen, bereda ersättningar och förmåner för VD, vice VD, medlemmar i företagsledningen samt chef för Internrevision. Utskottets uppgift är också att tillsammans med VD bereda principiella frågor rörande olika former av ersättningar och förmåner till bolagets anställda. Ersättningsutskottet följer vidare upp att ersättningspolicyn följs. Beslut om ersättningspolicy och program för rörliga ersättningar beslutas alltid av bolagets styrelse.

Ersättningspolicy

Moderbolaget AMF har en ersättningspolicy som förklarar de generella principer som gäller ersättningar till all personal i företaget och reglerar särskilt ersättningar till ledande befattningshavare (VD, vice VD och enhets- och stabschefer som är ansvariga direkt inför VD) och ersättningar till de anställda som

är ansvariga direkt inför styrelsen eller som kan påverka företagets risknivå.

I ersättningspolicyen anges att principerna för ersättningar i AMF ska stå i överensstämmelse med AMFs vision och grundläggande värderingar och tillämpliga lagar och föreskrifter. I AMF omfattas ingen medarbetare av program för rörliga ersättningar.

VD ansvarar för att ersättningspolicyen uppdateras. En översyn görs inför varje verksamhetsår eller vid behov. Resultatet av översynen ska, med eller utan förslag till ändringar, efter beredning i ersättningsutskottet, föredras för beslut i styrelsen. Översynen ska göras mot bakgrund av en riskanalys av policyens utformning.

Hänsyn ska också tas till om den påverkar de risker som bolaget utsätts för och hur dessa risker hanteras.

Avtal om ytterligare ersättningar till ledande befattningshavare

VD och vice VD i moderbolag och i AMF Fastigheter samt VD i AMF Fonder har vid uppsägning från AMF rätt till tolv månads-löner i avgångsvederlag. Uppsägningstiden för dessa personer är sex månader vid uppsägning från endera part.

Avgångsvederlag utbetalas månadsvis med början första månaden efter det att anställningen upphört. Avgångsvederlaget avräknas generellt mot alla inkomster som följer av anställning, uppdrag eller bisyssla hänförligt till inkomstbringande tjänst under motsvarande period.

För övriga ledande befattningshavare gäller, som för övriga anställda, att villkoren vid uppsägning bestäms med kollektivavtalet som utgångspunkt och därutöver kan individuell överenskommelse träffas.

Pensionsförmåner för ledande befattningshavare

Samtliga anställda inom koncernen har pensionsförmåner enligt kollektivavtal. För VD och vice VD i moderbolaget och i AMF Fastigheter samt VD i AMF Fonder rör det sig om en premiebestämd pensionsplan som följer kollektivavtalet och innebär att premien för ålderspension beräknas som 4,5 procent av lönedel upp till 7,5 inkomstbasbelopp och 30 procent av

lönedelen därutöver. Pensionsmedförande lön utgörs av all kontant lön och pensionsåldern är 65 år. I den premiebestämda planen ingår även sjukpension, efterlevandeskydd samt premiebefrielseförsäkring. I tillägg till den generella pensionsplanen har en särskild försäkring tecknats för sjukpension på lönedelar över 30 inkomstbasbelopp.

En person i AMFs företagsledning och vice VD i AMF Fonder har förmånsbestämd pension i enlighet med kollektivavtal. De grundläggande villkoren i den förmånsbestämda pensionsplanen beskrivs i not 38 Pension. Övriga ledande befattningshavare har premiebestämd pension enligt ovan.

Lån till ledande befattningshavare

Ingen ledande befattningshavare har tagit upp lån i AMF. Sådana transaktioner förekommer överhuvudtaget inte inom AMF-koncernen.

Not 37. Personal, *forts.*

Löner och andra ersättningar

Mkr	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Styrelseledamöter, VD och ledande befattningshavare	34,8	34,7	19,2	20,0
Övriga anställda	231,2	222,6	151,6	149,6
Samtliga	266,0	257,3	170,7	169,6
Sociala kostnader	164,2	159,1	107,4	105,5
– varav pensionspremie inklusive löneskatt för VD och ledande befattningshavare	10,9	12,6	6,3	6,6
– varav pensionspremie inklusive löneskatt för övriga anställda	70,8	66,8	47,6	46,3

Medelantal anställda och könsfördelning

Antal	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Medelantal anställda	361	350	244	242
Kvinnor (%)	56	56	60	61
Män (%)	44	44	40	39

Medelantal är beräknat som summan av antal anställda vid ingången respektive utgången av året dividerat med två.

Fördelning av kvinnor och män i ledande befattningar

Antal	Kvinnor		Män	
	2016	2016	2015	2015
Moderbolaget				
Styrelse	5	4	5	4
VD och ledande befattningshavare	2	4	2	4
Koncernen				
Styrelse	11	9	10	12
VD och ledande befattningshavare	6	7	5	7

Pensionskostnad i förhållande till pensionsgrundande lön

%	Avgifts- bestämd		Förmåns- bestämd	
	2016	2016	2015	2015
Moderbolaget				
Verkställande direktören	31	0	31	0
Andra ledande befattningshavare	28	41	28	37
Dotterbolagen				
Verkställande direktörer	29	0	28	0
Andra ledande befattningshavare	24	62	21	41

I begreppet pensionskostnad ingår även kostnader för riskförsäkring såsom sjukpension och premiebefrielse.

Not 37. Personal, forts.

Tkr	2016					2015				
	Lön/styrelse- och utskotts- arvode	Rörlig ersättning	Pensions- kostnad	Sociala kostnader	Summa	Lön/styrelse- och utskotts- arvode	Rörlig ersättning	Pensions- kostnad	Sociala kostnader	Summa
Uppgifterna avser moderbolaget AMF										
Styrelsens ordförande, Pär Nuder (fr o m 2015-09-14)	590				590	169				169
Styrelsens ordförande, Göran Gezelius (t o m 2015-09-14)					0	381			120	501
Styrelseledamot Renée Andersson	167			52	219	163			51	214
Styrelseledamot Torbjörn Johansson	147			46	193	143			45	188
Styrelseledamot Per Ljungberg	167			52	219	163			51	214
Styrelseledamot Annika Lundius	261				261	240			15	255
Styrelseledamot Marie Nilsson (fr o m 2015-03-25)	115			36	151	85			27	111
Styrelseledamot Ola Pettersson	229			72	301	224			70	295
Styrelseledamot Marie Rudberg	178			56	233	173			54	228
Styrelseledamot Caroline af Ugglas (fr o m 2015-09-14)	115			36	151	33			10	43
Ledamöter som avgått 2015						55			17	72
Summa kostnader styrelse	1 967	0	0	351	2 318	1 829	0	0	461	2 291
VD, Johan Sidenmark	5 505		2 058	1 730	9 294	5 215		2 024	1 639	8 878
Vice VD, Peder Hasslev	4 024		1 438	1 264	6 726	3 768		1 417	1 184	6 369
Övriga inom företagsledningen	7 485		2 723	2 352	12 560	6 906		2 467	2 170	11 542
Övriga ledande befattningshavare som suttit i företagsledningen del av året						2 277		689	711	3 676
Summa kostnader VD, vice VD och övriga ledande befattningshavare	17 015		6 219	5 346	28 580	18 166		6 596	5 703	30 465
Övriga anställda	151 767		47 618	47 836	247 221	149 448	110	46 340	46 357	242 255
Summa kostnader moderbolag	170 749	0	53 837	53 533	278 118	169 444	110	52 936	52 521	275 011

Kommentarer AMF

Försäkringsrörelsen administreras i moderbolaget AMF. I tabellen redovisas all lönekostnad inklusive semesterlönekostnader.

Arvoden utgörs av styrelsearvoden samt arvoden för arbete i styrelsens utskott. Styrelsearvoden AMF/år: Styrelseordförande 419,5 (410) Tkr, styrelseledamöter 115,5 (113) Tkr. För ledamöter i utskott utgår tilläggsarvoden enligt följande: Ordförande i revisions- respektive finansutskott 63 (61,5) Tkr samt ledamöter i dessa utskott 52 (51) Tkr. För ordförande och ledamöter i ersättningsutskott 32 (31) Tkr. Till anställda i koncernen utgår inget styrelsearvode. Två styrelsemedlemmar har valt att fakturera AMF sina arvoden. I dessa fall ingår sociala avgifter och moms i det arvode som redovisas i tabellen.

VD Johan Sidenmark har en grundlön på 5 220 (5 041) Tkr, övrig redovisad lön utgörs av semesterlöne-kostnader.

Vice VD Peder Hasslev har en grundlön på 3 729 (3 621) Tkr, övrig redovisad lön utgörs av semesterlöne-kostnader.

Gruppen övriga inom företagsledningen är fyra (fyra) personer.

Övriga ledande befattningshavare som suttit i företagsledningen del av året 2015 avser två personer.

Rörlig ersättning avser årets kostnad för justering av uppskjuten ersättning.

Pensionskostnader avser totalt kostnadsförda premier under året, inklusive premier för premiebefrielse, efterlevandeskydd och sjukpension samt i förekommande fall förstärkt pension genom lönevaxling. I redovisat belopp ingår särskild löneskatt.

Not 37. Personal, forts.

Tkr	2016					2015				
	Lön/styrelse- och utskottsarvode	Rörlig ersättning	Pensions- kostnad	Sociala kostnader	Summa	Lön/styrelse- och utskottsarvode	Rörlig ersättning	Pensions- kostnad	Sociala kostnader	Summa
AMF Fonder AB										
Styrelseordförande, Per Bardh	157			49	206	153			48	201
Styrelseledamöter (tre personer)	528			80	608	528			102	630
Ledamot som avgått 2016	5			1	6					
VD, Gunilla Nyström	2 116		693	665	3 474	2 006		671	630	3 308
Vice VD, Per Wiklund	1 119		918	352	2 388	1 094		858	344	2 296
Summa kostnader VD och vice VD	3 235		1 610	1 017	5 862	3 100		1 529	974	5 604
Övriga anställda	19 690	3 676	7 339	7 337	38 042	15 938	3 156	5 777	6 054	30 926
Summa kostnader AMF Fonder AB	23 615	3 676	8 950	8 484	44 724	19 719	3 156	7 306	7 179	37 361

Styrelsearvoden AMF Fonder AB/år: Styrelseordförande 157,5 (154) Tkr, styrelseledamöter 115,5 (113) Tkr. För ledamöter i utskott utgår tilläggsarvoden enligt följande: ordförande i revisionsutskott 63 (61,5) Tkr samt ledamöter i revisionsutskott 52 (51) Tkr, till anställda i koncernen (två personer) utgår inget styrelsearvode. En styrelseledamot har valt att fakturera AMF Fonder sina arvoden, i dessa fall ingår sociala avgifter och moms i det arvode som redovisas i tabellen.

VD Gunilla Nyström har en grundlön på 2 010 (1 968) Tkr och Vice VD Per Wiklund har en grundlön på 1 126 (1 098) Tkr. Per Wiklund har valt att avstå en del av sin avtalade grundlön till förmån för förstärkt tjänstepension (lönevaxling). I tabellen visar det sig genom en något lägre lön och något högre pension. Övrig redovisad lön utgörs av semesterlönekostnader. Rörlig ersättning avser årets bokförda kostnader.

AMF Fastigheter AB

Styrelseordförande, Per-Erik Karlsson (fr o m 2016-12-21)	0			0	0	0			0	0
Styrelseledamöter (fyra personer)	820			227	1 047	765			187	952
VD, Mats Hederos	3 555		1 354	1 117	6 026	3 318		1 138	1 043	5 499
Vice VD, Marie Barkman-Hollaus	2 054		642	645	3 341	1 701		426	535	2 662
Övriga ledande befattningshavare (en person)	1 243		300	390	1 933	2 365		804	743	3 912
Övriga ledande befattningshavare som suttit i företagsledningen del av året	4 023		728	1 264	6 015	2 766		2 119	869	5 754
Summa kostnader VD, vice VD och övriga ledande befattningshavare	10 875		3 023	3 417	17 315	10 151		4 486	3 189	17 826
Övriga anställda	56 217		15 952	16 772	88 941	53 961		14 704	16 599	85 264
Summa kostnader AMF Fastigheter AB	67 912		18 976	20 415	107 303	64 876	0	19 190	19 975	104 042

Styrelsearvoden AMF Fastigheter AB/år: Arvoden utgår endast till de ledamöter som inte är tjänstemän i AMF-koncernen. Styrelsearvode för övriga ledamöter är 154 (154) Tkr och arvode för ledamot i utskott är 51 (51) Tkr. Till anställda i koncernen (två personer) utgår inget styrelsearvode. Med anledning av att Peder Hasslev lämnar sin tjänst som Kapitalförvaltningschef och vice VD för AMF den 31 januari 2017 har han även lämnat sin roll som styrelseordförande i AMF Fastigheter. Vid en extra bolagsstäm-

ma den 21 december 2016 valdes Per-Erik Karlsson, chefjurist i AMF, som ny styrelseordförande fram till nästa ordinarie stämma. VD Mats Hederos har en grundlön på 3 522 (3 062) Tkr och vice VD Marie Barkman-Hollaus har en grundlön på 1 920 (1 560) Tkr. Övrig redovisad lön utgörs av semesterlönekostnader. Gruppen övriga ledande befattningshavare är en (två) person. Övriga ledande befattningshavare som suttit i företagsledningen del av året avser tre (tre) personer.

Koncern

Styrelseordföranden i koncernen	747			49	796	703			168	871
Styrelseledamöter samt ledamöter som avgått under respektive år	2 730			659	3 389	2 572			630	3 202
Verkställande direktörer i koncernen	11 177		4 105	3 512	18 793	10 540		3 832	3 312	17 684
Vice Verkställande direktörer i koncernen	7 197		2 997	2 261	12 456	6 564		2 701	2 062	11 327
Övriga ledande befattningshavare i koncernen	12 927		3 814	4 062	20 802	14 313		6 078	4 492	24 884
Summa kostnader VD, vice VD och övriga ledande befattningshavare	31 301		10 915	9 835	52 051	31 417		12 611	9 866	53 894
Övriga anställda i koncernen	227 499	3 676	70 846	71 889	373 910	219 347	3 267	66 821	69 011	358 445
Summa kostnader koncern	262 276	3 676	81 762	82 432	430 145	254 039	3 267	79 432	79 675	416 413

Not 37. Personal, forts.

Rörlig ersättning

Inom moderbolaget AMF utvecklades ett program för rörlig ersättning från och med 1 januari 2012. I detta program fanns det vid ingången av 2016 ett mindre antal uppskjutna delar kvar som under året har utbetalats i sin helhet.

Rishtagare

Rishtagare är de anställda som kan påverka företagets risknivå, det vill säga anställd som i tjänsten utövar eller kan utöva ett inte oväsentligt inflytande på företagets risknivå. Personalkategorier som här avses är anställda i ledande position inom AMF och AMF Fonder, varmed avses VD, vice VD, anställda i företagets ledning som är ansvarig direkt inför VD. Därutöver tillkommer anställda inom kontrollfunktioner, förvaltare och analytiker inom bolagens kapitalförvaltning samt personal inom avdelningarna för juridik och aktuarie.

Risikanalys

Inför beslut om rörliga ersättningsprogram ska hänsyn tas till hur ett sådant program kan påverka bolagets resultat på lång sikt, hur ett program kan påverka de risker bolaget utsätts för samt hur dessa risker hanteras. Rörlig ersättning till enskilda anställda eller den totala rörliga ersättningen i företaget får aldrig motverka företagets eller dess kunders långsiktiga intressen. Genomförd analys enligt ovan visar att AMFs program för rörlig ersättning, som utvecklades 2012 och de sista utbetalningarna av uppskjuten ersättning gjorts under 2016, till sin karaktär och omfattning inte var av sådant slag att bolagets resultat riskerades att negativt påverkas på lång sikt. Programmet bedömdes inte heller ha någon påverkan på de risker bolaget utsattes för eller hur risntagande generellt hanterades i bolagets kapitalförvaltning.

Utformningen av programmet var vidare sådan att den långsiktiga risken för företaget och dess kunder inte bedömdes öka. Bedömningen av det program som utvecklades 2012 i AMF grundades bland annat på följande förhållanden:

Kapitalförvaltningens ledningsgrupp, som tar de materiella besluten om AMFs risknivå inom de av styrelsen och VD delegerade mandaten, omfattades inte av rörliga ersättningar. Den fulla rörliga ersättningen uppnåddes vid given nivå på överavkastning och ytterligare risntagande premierades inte, vilket begränsade risken för oansvarigt risntagande. Den fasta lönen utgjorde alltid minst två tredjedelar av den totala ersättningen. Den rörliga ersättningen baserades på uppnådda resultat över rullande 36 månader. Den totala rörliga ersättning som AMF kunde få betala ut motsvarade endast en marginell andel av AMFs genomsnittliga resultat de senaste fem åren.

Rörlig ersättning i dotterbolagen

I AMF som koncern är det endast förvaltare inom AMF Fonder (åtta personer) som har rörlig ersättning. Ytterligare redogörelse lämnas i AMF Fonders årsredovisning.

Uppföljning

Uppföljning av program för rörliga ersättningar i bolaget utförs av bolagets internrevision. Internrevisionen är föredragande i ersättningsutskottet inför avrapportering till styrelsen i AMF samt inför styrelsen i AMF Fonder.

Not 37. Personal, *forts.*

Moderbolaget	2016								2015							
	Anställda i ledande position		Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		Övriga anställda		Totalt		Anställda i ledande position		Övriga anställda som kan påverka företagets risknivå		Övriga anställda		Totalt	
	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer	Belopp	Antal personer
Senaste räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för ersättningar	22 019	6	67 889	51	122 454	216	212 362	273	23 474	8	65 782	46	121 353	228	210 610	282
varav fast ersättning (lön)	17 015	6	51 777	51	99 990	216	168 782	273	18 166	8	50 026	46	99 423	228	167 614	282
varav rörlig ersättning	–	–	–1	3	–	–	–1	3	–	–	110	3	–	–	110	3
varav pension	5 005	6	16 113	51	22 463	216	43 580	273	5 308	8	15 647	46	21 931	228	42 886	282
Intjänad rörlig ersättning senaste räkenskapsåret	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Utbetalad rörlig ersättning senaste räkenskapsåret inklusive justering	–	–	1 036	3	–	–	1 036	3	–	–	862	2	–	–	862	2
varav intjänat 2011	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	862	2	–	–	862	2
varav intjänat 2012	–	–	1 036	3	–	–	1 036	3	–	–	–	–	–	–	–	–
Årets justering av uppskjutna ersättningar	–	–	–1	3	–	–	–1	3	–	–	84	3	–	–	84	3
Akkumulerade utestående uppskjutna ersättningar	–	–	0	0	–	–	–	–	–	–	1 037	3	–	–	1 037	3
Senaste räkenskapsårets kostnadsförda avgångsvederlag ^{1) 2)}	–172	1	–	–	1 811	3	1 639	4	995	2	–	–	1 744	7	2 739	9
Senaste räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag ¹⁾	775	1	–	–	1 682	7	2 457	8	806	2	–	–	1 665	7	2 471	9
Senaste räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag ³⁾	1 486	1	–	–	4 590	7	6 075	8	3 531	2	–	–	3 910	7	7 440	9
Högsta utfästa enskilda beloppet för avgångsvederlag ⁴⁾	1 486	1	–	–	–	–	1 486	1	2 045	1	–	–	–	–	2 045	1

¹⁾ Beloppen för avgångsvederlag utgörs av lön och pension under uppsägningstid, avgångsvederlag som utbetalas efter att anställningen upphört samt kostnader för outplacement och dylikt.

²⁾ Kostnaden för träffade överenskommelser under 2016 uppgick till 2 058 Tkr för 3 personer. Kostnaden som redovisas i tabellen har även påverkats av att tidigare gjorda reserveringar återförts på grund av att delar av avgångsvederlagen inte har behövt betalas ut.

³⁾ Totalbelopp för avgångsvederlag avser den maximala ersättning som kan falla ut av samtliga träffade överenskommelser som är under utbetalning. I beloppet ingår inte det avgångsvederlag som hypotetiskt kan falla ut om AMF avslutar anställningen för VD eller vice VD, vars villkor i detta avseende framgår av avsnittet Avtal om ytterligare ersättningar för ledande befattningshavare, se sidan 98.

⁴⁾ Med utfäst belopp avses den maximala ersättning en faktiskt träffad överenskommelse kan ge.

Beloppen är angivna exklusive sociala avgifter.

Rörlig ersättning utges enbart i form av kontanter.

Inom AMF förekommer inte garanterade rörliga ersättningar.

Jämförelsevärdena för 2015 har justerats dels på grund av att sociala avgifter inte längre ingår i beloppen och dels på grund av att definitionen av risktagare reviderats. Jämförelsesiffrorna överensstämmer därmed inte med motsvarande uppgifter i årsredovisningen för 2015.

Not 38. Pension

Samtliga medarbetare, inklusive ledande befattningshavare, omfattas av pensionsavtalet FAO-FTF/Jusek – pensionsplanen FTP. Pensionsavtalet innehåller både en premiebestämd och en förmånsbestämd pensionsplan. Vilken plan varje enskild individ omfattas av beror i huvudsak på individens ålder. Personer födda 1972 eller senare omfattas av den premiebestämda pensionsplanen. Även personer födda före 1972 med pensionsmedförande lön över 10 inkomstbasbelopp (ibb) kan omfattas av den premiebestämda pensionsplanen om individuell överenskommelse om detta träffas mellan arbetsgivaren och medarbetaren.

Den förmånsbestämda planen omfattar personer födda före 1972 enligt avtalets huvudregel. Vid fullt intjänande ger denna plan pensionsförmåner motsvarande 10 procent på lönedel upp till 7,5 ibb, 65 procent på löneintervall 7,5 ibb–20 ibb samt 32,5 procent på lönedel därutöver dock maximalt upp till lön motsvarande 30 ibb. Nämda ersättningsnivåer gäller på slutlönen vid 65 års ålder och för fullt intjänande krävs 30 års tjänstetid. Medarbetare med lön över 10 ibb kan välja alternativ placering av pensionspremier beräknade på lönedelen över 7,5 ibb (Alternativ FTP). Om detta val görs är inte utfallande pensionsförmåner förmånsbestämda varför den delen av pensionen redovisas som premiebestämd pension.

Sett över en längre tidsperiod kommer ett skifte att ske från förmånsbestämd pension till premiebestämd pension. För arbetsgivaren är möjligheten att överblicka kostnadsutvecklingen bättre vid en premiebestämd plan. Medarbetare födda 1955 eller tidigare, som omfattades av pensionsavtalet den 1 juni 2006, och som inte valt Alternativ FTP kan gå i pension vid 62 års ålder.

Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande 70 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder. När medarbetare väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör AMF en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Möjligheten till förtida pensionsavgång inkluderas i beräkningarna för den förmånsbestämda delen av FTP-planen och anses tillhöra samma plan.

AMF har för trygghet av den förmånsbestämda pensionsplanen tecknat tjänstepensionsförsäkring. Om AMFs valda pensionsbolag inte har möjlighet att värdesäkra pensioner som är under utbetalning måste AMF täcka upp för detta. Planen har varit försäkrad hos SPP fram till och med 30 november 2016 och redovisningen av denna del sker enligt IAS19. Från och med 1 december 2016 sker försäkring av nya premier hos Alecta och denna plan redovisas som en avgiftsbestämd pensionsplan med stöd från nedan uttalande från Rådet för Finansiell rapportering UFR 10 "Redovisning av pensionsplanen ITP 2 som finansieras genom försäkring i Alecta". Uttalandet avser ITP 2 men tillämpas även på FTP 2. Se även Not 1 Redovisningsprinciper 2.13.1 Avsättning för pensioner. Följande tabeller innefattar således enbart den del av planen som är försäkrad hos SPP.

Not 38. Pension, forts.

Pensionsförpliktelser

Mkr	2016	2015
Nuvärde av pensionsförpliktelser	-304	-280
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	297	270
Pensionsförpliktelser efter avdrag för förvaltningstillgångar	-7	-10

Inga nya premier kommer att betalas in under 2017 för den förmånsbestämda planen som är försäkrad hos SPP.

Pensionskostnader

Mkr	2016	2015
Kostnader avseende tjänstgöring under perioden	-6	-7
Reduceringar/regleringar	27	-
Räntekostnader netto	0	-1
Pensionskostnader förmånsbestämda planer	21	-8
Pensionskostnader premiebestämda planer	-53	-51
Totala pensionskostnader redovisade i resultaträkningen ¹⁾	-32	-59
Poster som redovisas i övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster och förluster	-46	24
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	4	-2
Totala pensionsintäkter/kostnader redovisade i årets totalresultat	-43	22
Summa pensionsintäkter/kostnader redovisade i årets totalresultat	-75	-37

¹⁾ Pensionskostnaderna inkluderar särskild löneskatt.

Förändringar i nuvärde av pensionsförpliktelser

Mkr	2016	2015
Förpliktelsens nuvärde, ingående balans	-280	-297
Kostnad avseende tjänstgöring under perioden	-6	-7
Räntekostnader	-10	-9
Utbetalda ersättningar	9	9
Aktuariella vinster (+)/förluster (-) under perioden, finansiella och demografiska antaganden	-15	22
Aktuariella vinster (+)/förluster (-) under perioden, erfarenhetsbaserad	-2	2
Förpliktelsens nuvärde, utgående balans	-304	-280

Förändringar i förvaltningstillgångarnas verkliga värde

Mkr	2016	2015
Förvaltningstillgångarnas värde, ingående balans	270	256
Ränteintäkt	10	8
Inbetalda medel från arbetsgivaren	22	17
Utbetalda medel	-9	-9
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	4	-2
Förvaltningstillgångarnas värde, utgående balans	297	270

Inga inbetalningar har gjorts direkt från deltagare i planen.

Not 38. Pension, forts.

Beståndsinformation

Antal	2016-12-31	2015-12-31
Aktiva	–	163
Sjukpensionärer	9	10
Fribrevshavare	426	263
Ålderspensionärer/Efterlevandepensionärer	103	93
Totalt antal utfästelser i pensionsplanen	538	529

Betydande aktuariella och finansiella antaganden

	2016-12-31	2015-12-31
Diskonteringsränta	2,75%	3,50%
Årlig löneökningstakt	–	3,50%

Övriga aktuariella och finansiella antaganden

	2016-12-31	2015-12-31
Förväntad årlig ökning av inkomstbasbelopp ¹⁾	–	3,00%
Förväntad årlig inflation	2,00%	2,00%
Årlig ökning av fribrev	2,00%	2,00%
Avgångsfrekvens ¹⁾	–	10,00%
Förväntad återstående tjänstgöringstid i år ¹⁾	–	14,0
Förväntad vägd genomsnittlig duration för förpliktelsens nuvärde i år	18,1	17,5
Dödlighetstabell	DUS14	DUS14

¹⁾ Antagandena är inte tillämpliga för 2016 då pensionsplanen i SPP lagts i fribrev. Se vidare sidan 102.

Fördelning av förvaltningstillgångar

Mkr	2016-12-31	2015-12-31
Räntebärande värdepapper		
Svenska statsobligationer	95	84
Bostadsobligationer	71	64
Svenska företagsobligationer	92	84
Totalt räntebärande värdepapper	258	232
Aktier		
Svenska aktier	9	11
Utländska aktier	6	11
Totalt aktier	15	22
Fastigheter	24	16
Totalt	297	270

Vid en minskning av diskonteringsräntan med en procentenhet skulle förpliktelsens nuvärde öka med 65 miljoner kronor. Känslighetsanalysen har upprättats genom att använda samma metod som vid beräkningen av förpliktelsens nuvärde, dvs. Projected Unit Credit Method. Inga förändringar i metod har gjorts jämfört med föregående år.

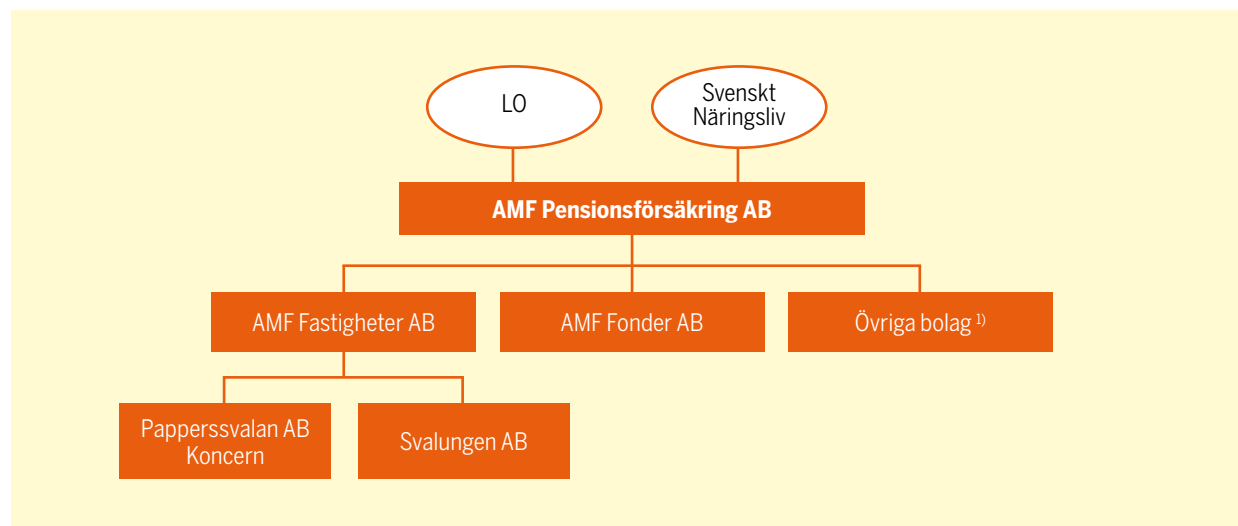
Not 39. Närstående

Denna not innehåller en beskrivning av transaktioner mellan AMF och närstående enligt definitioner i IAS 24 Upplysningar om närstående. Transaktioner och balanser framgår av tabellen på sidan 109. AMF betraktar följande juridiska och fysiska personer som närstående enligt denna definition:

- Samtliga bolag inom AMF-koncernen (se not 15 Placeringar i koncernföretag -aktier och andelar på sidan 80).
- Styrelseledamöter och företagsledning.
- Nära familjemedlemmar till styrelseledamöter och företagsledning.
- LO och Svenskt Näringsliv.
- Intresseföretag och gemensamt styrda företag samt dess dotterbolag (se not 16 Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag på sidan 81).
- De närstående bolagen; Fora AB (Fora), AFA Sjukförsäkring AB, AFA Trygghetsförsäkring AB och AFA Livförsäkring AB (tillsammans omnämnda AFA nedan), vilka har samma ägare som AMF, det vill säga LO och Svenskt Näringsliv, samt dotterbolag till dessa närståendebolag.

Styrelsen i moderbolaget utfärdar ägardirektiv till dotterbolagens styrelser som närmare anger de krav moderbolaget ställer på dotterbolagen ur ett koncernperspektiv och hur uppföljning av dotterbolagens verksamhet sker. AMF har administrativa avtal som reglerar vilka tjänster AMF säljer till AMF Fonder AB (AMF Fonder) och till AMF Fastigheter AB (AMF Fastigheter). Avtalen omfattar i tillämpliga delar tjänster för marknadsföring, kundservice, kapitalförvaltningsadministration, juridik, ekonomi, operativa risker, internrevision, IT samt personal- och lokal-administration. Genom att dotterbolagen köper tjänster från moderbolaget uppstår volymfördelar och bolagen undviker uppbyggnad av parallella och kostnadsdrivande kompetenscentra i koncernen. Ersättningen grundas på nyttjandegrad utifrån olika mätningar av resursutnyttjande och ett antal fördelningsnycklar.

Ett särskilt uppdragsavtal är upprättat mellan AMF och AMF Fonder som reglerar AMF Fonders uppdrag att förvalta

¹⁾ I övriga bolag ingår: Mood Stockholm KB, City Cronan Fastighets KB, Fastighetsbolaget Pukan HB, Oxhammaren 15 KB, Förvaltningsbolaget Marievik HB och Sundbyberg 2:78 HB som samtliga ägs av AMF till 99,99 procent och av Svalungen med en andel på 0,01 procent. I övriga bolag ingår även Rikshem Intressenter AB, Antilooppi Ky, Antilooppi GP Oy, Antilooppi Management Oy och Oslo Areal AS vilka ägs till 50 procent, Mercada Oy (fd Ankkurikadun Kiinteistö Oy) som ägs till 33,3 procent samt Ormonde Energy Limited som ägs till 49 procent.

placeringar från AMFs fondförsäkringsverksamhet i fonderna. Genom detta avtal åtar sig AMF Fonder att till AMFs fondförsäkringsverksamhet återbetala en del av fondförvaltningsavgiften för dessa placeringar. Modellen är konstruerad utifrån avtalet med Pensionsmyndigheten.

Ett särskilt uppdragsavtal är upprättat mellan AMF och AMF Fastigheter. AMF uppdrar åt AMF Fastigheter att i AMFs namn och för AMFs räkning förvalta och utveckla AMF-koncernens helägda fastigheter, samt att identifiera och genomföra lönsamma fastighetsinvesteringar. Förvaltningstjänsterna är prissatta utifrån marknadsmässiga principer. Motivet för detta är att kunna mäta och jämföra fastighetsbolagets kostnadseffektivitet med konkurrerande aktörer på den öppna marknaden. Det finns vidare ett uppdragsavtal mellan AMF och AMF Fastigheter som innebär att AMF tillhandahåller vissa administrativa tjänster, infrastruktur samt systemstöd.

Uppföljning av de koncerninterna avtalen avseende efterlevnad och revidering sker med regelbunden periodicitet.

Koncernen

Illustrationen ovan visar AMF med tillhörande dotterbolag samt intresseföretag och gemensamt styrda företag som ingår i gruppen övriga bolag. Se vidare not 15 Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar samt not 16 Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag.

De sex bolagen Rikshem Intressenter AB, Antilooppi Ky, Antilooppi GP Oy, Antilooppi Management Oy, Mercada Oy (fd Ankkurikadun Kiinteistö Oy) samt Oslo Areal AS redovisas som gemensamt styrda företag. Ormonde Energy Limited redovisas som intresseföretag.

Not 39. Närstående, *forts.*

Transaktioner mellan AMF och dotterbolagen

De transaktioner som sker från AMF till dotterbolagen avser utlåning eller aktieägartillskott i samband med att dotterbolagen gör investeringar. Transaktioner från dotterbolagen till AMF avser främst återbetalning av lån, räntebetalningar och utdelningar. Moderbolagets innehav av aktier i dotterbolag framgår av not 15 Placeringar i koncernföretag – aktier och andelar. Under året har koncernbidrag på sammanlagt 214 (77) miljoner kronor lämnats mellan dotterbolagen. AMF Fonder och AMF Fastigheter placerar tjänstepensionspremier i AMF till marknadspris.

Transaktioner med Fora

Transaktionerna mellan AMF och valcentralen Fora grundar sig på upprättat administrationsavtal, enligt vilket Fora utför en rad arbetsuppgifter inom ramen för Avtalspension SAF-LO. Fora erhåller ersättning för det arbete de utför i enlighet med administrationsavtalet. Premieuppbörd för Avtalspension SAF-LO och Livsarbetstidspension administreras av Fora.

Transaktioner med Fora avser även STP-medel vilka kan användas till premierreduktion. Beloppet är ett överskott från avskilda medel inom den kollektivavtalade och förmånsbaserade STP-försäkringen och som via Fora utbetalas till försäkrings-tagarna (arbetsgivarna inom Avtalspension SAF-LO) att användas för premierreduktion. 2016 har 800 (2 180) miljoner kronor avseende 2016 års premie för Avtalspension SAF-LO i enlighet med förhandlingsöverenskommelse 2016-01-12 mellan LO och Svenskt Näringsliv utbetalats. Utbetalningen gjordes efter styrelsebeslut, ur konsolideringsfonden i eget kapital. Under 2016 genomfördes slutavräkning för åren 2008, 2010, 2011, 2013 och 2014 med sammanlagt 14 miljoner kronor vilken reglerades i januari 2017.

Transaktioner med AFA

Huvudkontorsfastigheten Svalan 9 samägs av AMF och AFA med 50 procent vardera. Det finns ett avtal som reglerar mellanhavanden mellan AMF och AFA. AMF ansvarar för alla inkommande fakturor av förbrukningstjänster i fastigheten och vidarefakturerar därefter till AFA deras andel. AMF har under år 2016 vidarefakturerat förbrukningstjänster och hyra till AFA. Den del av resultatet på fastigheten Svalan 9 som tillhör AFA har tillgodogjorts AFA genom att 50 procent av fastighetens resultat före finansiella poster överförts till AFA. AMF köper del av gemensamma lokaler och restaurang av AFA. Enligt avtal erhåller AMF ersättning för utförda administrativa tjänster avseende skadereglering från AFA Sjukförsäkring AB och AFA Trygghetsförsäkring AB. Ersättningen för utförda tjänster är prissatt enligt självkostnadsprincipen.

Transaktioner med intresseföretag och gemensamt styrda företag

Gemensamt styrt företag definieras som företag där AMF har ett gemensamt bestämmande inflytande tillsammans med övriga samägare. AMF är samägare i Rikshem Intressenter AB, Mercada Oy (fd Ankkurikadun Kiinteistö Oy), Antilooppi Ky, Antilooppi GP Oy, Antilooppi Management Oy samt Oslo Areal AS. Transaktionerna mellan AMF och de gemensamt styrda företagen avser utlåning, intäkt avseende kreditåtagande, aktieägartillskott och räntebetalningar och framgår av tabellen på sidan 109. AMF äger även aktier i intresseföretaget Ormonde Energy Ltd.

Transaktioner med styrelseledamöter, företagsledning och nära familjemedlemmar till dessa

Ersättningar till ledande befattningshavare och styrelseledamöter redovisas i not 37 Personal. Ersättningar till närståendes familjekrets förekommer inte inom AMF.

Not 39. Närstående, forts.

Upplysningar om transaktioner mellan moderbolaget och närstående

Mkr	Transaktioner	Balanser	2016	2015
Närstående				
AMF Fonder AB	Intäkt del av fondförsäkringsavgift		140	135
	Intäkt sålda administrativa tjänster		27	29
		Fordran	45	34
AMF Fastighet AB	Intäkt sålda administrativa tjänster		13	18
	Kostnad förvaltningstjänster		-82	-68
	Ränteintäkter		0	1
		Fordran	33	30
		Lämnat aktieägartillskott	1 379	986
Dotterbolag inom fastighetsförvaltning				
	Uttag under året, handelsbolag och kommanditbolag		246	1 023
	Insättningar under året, handelsbolag och kommanditbolag		-273	-171
	Ränteintäkter		161	342
	Räntekostnader		-2	-11
		Lånefordran inklusive upplupen ränta	11 595	8 976
		Fordran	15	222
		Skuld	-356	-215
		Lämnat aktieägartillskott	50	50
LO¹⁾	Informationsmedel (SPM)		-	-90
Svenskt Näringsliv¹⁾	Informationsmedel (SPM)		-	-23
Fora AB	Premieinbetalningar		11 201	11 061
	Premiereduktion (STP-medel)		-8 14	-2 180
	Kostnad administrativa tjänster		-29	-19
		Skuld	-14	-
AFA Försäkring	Intäkt förbrukningstjänster		2	2
	Intäkt utförda försäkringstjänster		2	2
	Hysesintäkt fastigheten Svalan 9		73	72
	Överföring resultatandel fastigheten Svalan 9		-42	-46
	Kostnad nyttjande av lokaler mm		-4	-4
Gemensamt styrda företag och intressebolag				
	Ränteintäkter inklusive intäkt avseende kreditåtagande		220	190
	Erhållen utdelning		213	-
		Lånefordran inklusive upplupen ränta	3 757	3 887
		Lämnat aktieägartillskott	2 247	1 661

¹⁾ I enlighet med förhandlingsöverenskommelsen 2000-01-19 mellan LO och Svenskt Näringsliv har AMF till och med 2015 överfört informationsmedel för kollektivavtalsparternas (LO och Svenskt Näringsliv) informationsverksamhet om kollektivavtalad tjänstepension. Dessa medel har utbetalats från Särskilda Pensionsmedel (SPM) i konsolideringsfonden inom eget kapital. Under 2015 överfördes SPM till en från AMF fristående nybildad stiftelse för Särskilda Pensionsmedel. Stiftelsen har som ändamål att finansiera den så kallade kollektivavtalsgarantin samt för att finansiera informations- och utbildningsverksamhet avseende Avtalspension SAF-LO.

Not 40. Händelser efter balansdagen

I enlighet med förhandlingsöverenskommelse 2017-01-10 mellan LO och Svenskt Näringsliv har AMF i mars 2017 efter styrelsebeslut, ur konsolideringsfonden i eget kapital avseende överskott från kapitalet hänförligt till STP, utbetalat 837 miljoner kronor till Fora AB, avseende premieår 2017 för Avtalspension SAF-LO.

Not 41. Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår till årsstämman 2017 att 2016 års resultat för moderbolaget om 17 310 571 830 kronor överföres till konsolideringsfonden för respektive försäkringsgren enligt följande:

Konsolideringsfonden	Kronor
Individuell försäkring	80 476 700
Förmånsbestämd tjänstepensionsförsäkring	574 309 488
Avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring	16 544 165 173
Tjänsteanknuten premiebefrielseförsäkring	-8 377 050
Individuell fondförsäkring	27 752 790
Tjänstepension avseende fondförsäkring	92 244 729
Summa	17 310 571 830

Styrelsen föreslår årsstämman 2017 att bemyndiga styrelsen att med avseende på verksamhetsåret 2017 använda upp till 15,0 (15,0) miljarder kronor för slutlig tilldelning i samband med pensionsutbetalningar och flytt.

Styrelsen föreslår därutöver också årsstämman att bemyndiga styrelsen att använda upp till 10,0 (32,0) miljarder kronor avseende garantiförstärkning samt att använda upp till 1,0 (1,0) miljarder kronor av det avskilda STP-kapitalet i syfte att reducera premien avseende Avtalspension SAF-LO.

Styrelsen föreslår att andelen av konsolideringsfonden för den avvecklade försäkringsgrenen Tjänsteanknuten premiebefrielseförsäkring, efter vinstdisposition, på 20 091 253 kronor överförs till försäkringsgrenen Avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring.

Styrelsen ställer sig härmed också bakom den hållbarhetsredovisning som framgår av sidor 6-31.

Stockholm den 9 mars 2017

Pär Nuder
Styrelsens ordförande

Renée Andersson

Torbjörn Johansson

Per Ljungberg

Annika Lundius

Marie Nilsson

Ola Pettersson

Marie Rudberg

Caroline af Ugglas

Johan Sidenmark
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har avgivits den 9 mars 2017
Ernst & Young AB

Peter Strandh
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till årsstämman i AMF Pensionsförsäkring AB
Org.nr 502033-2259

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för AMF Pensionsförsäkring AB för 2016. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 33–110 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av sidan 2–32 (men innefattar inte årsredovisningen, koncernredovisningen och vår revisionsberättelse avseende dessa).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen.

Revisionsberättelse, forts.

Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av AMF Pensionsförsäkring AB för 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen.

Stockholm den 9 mars 2017

Ernst & Young AB

Peter Strandh
Auktoriserad revisor

Revisors rapport över översiktlig granskning av AMF Pensionsförsäkring ABs hållbarhetsredovisning

Till AMF Pensionsförsäkring AB

Inledning

Vi har fått i uppdrag av styrelsen i AMF Pensionsförsäkring AB (AMF) att översiktligt granska AMFs hållbarhetsredovisning för 2016. Företaget har definierat hållbarhetsredovisningens omfattning till de områden som hänvisas till i GRI index på sidorna 6–31.

Styrelsens och företagsledningens ansvar för hållbarhetsredovisningen

Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för att upprätta hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier, vilka framgår på sida 27 i hållbarhetsredovisningen, och utgörs av de delar av Sustainability Reporting Guidelines (utgivna av The Global Reporting Initiative (GRI)) som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt av företagets egna framtagna redovisnings- och beräkningsprinciper. Detta ansvar innefattar även den interna kontroll som bedöms nödvändig för att upprätta en hållbarhetsredovisning som inte innehåller väsentliga fel, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning.

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning utgiven av FAR. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASBs standarder för revision och god revisionssed i övrigt har.

Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar. De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

Vår granskning utgår från de av styrelsen och företagsledningen valda kriterier, som definieras ovan. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen. Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för vårt uttalande nedan.

Uttalande

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de ovan av styrelsen och företagsledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 9 mars 2017

Ernst & Young AB

Peter Strandh
Auktoriserad revisor

Outi Alestalo
Specialistmedlem på FAR

Definitioner och begrepp

Anskaffningskostnadsprocent beräknas som kostnader för anskaffning av nya försäkringar i procent av premieinkomsten.

Administrationskostnadsprocent för sparprodukter beräknas som administrationskostnader plus skaderegleringskostnader för sparförsäkringsprodukter i procent av genomsnittligt förvaltad kapital.

Avgiftsbestämd försäkring är samma sak som en premiebestämd. Se definition på nästa sida.

Avgiftsintäkt består av de avgifter bolaget tar ut från försäkringarna för att täcka löpande kostnader. De består exempelvis av kapitalavgift och flyttavgift.

Avkastningsränta används för premiebestämda försäkringar. Det avser den ränta som före skatt och driftskostnader tillämpas vid beräkningen av försäkringens pensionskapital. Avkastningsräntan kan ändras när som helst och bestäms huvudsakligen utifrån avkastningen på placeringstillgångarna. Avkastningen kan vara både positiv och negativ.

Derivat är ett finansiellt instrument vars värde baseras på förväntningar av ett underliggande kontrakts värde i framtiden.

Direkta utsläpp är utsläpp från källor som ägs eller kontrolleras av den redovisande organisationen.

Fondförsäkring är en försäkring där den försäkrade/försäkringstagaren avgör hur inbetalda medel ska förvaltas. Detta sker genom köp av andelar i en eller flera fonder. Värdet av inbetalningen kan öka eller minska beroende på hur fondens andelskurs utvecklas.

Förmånsbestämd försäkring är en pension/försäkring där pensionen är fixerad till exempel som en procentandel av lönen (ofta knuten till lönen under senare delen av arbetslivet). Storleken på premieinbetalningen beräknas med ledning av fastställd förmån.

Försäkringsteknisk avsättning är en skuldpst i balansräkningen som avser garanterade åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Förvaltningskostnadsprocent beräknas som driftskostnader enligt resultaträkningen plus skaderegleringskostnader i procent av genomsnittligt förvaltad kapital.

Garanterad ränta är den ränta som används för beräkning av garanterade pensionsbelopp.

Garantiförstärkning är en tilldelning av överskott i form av ökade garanterade belopp.

Garantiförstärkningsränta är den ränta som används i samband med beräkning av garantiförstärkningens storlek innan en utbetalning påbörjas.

Global Compact FNs principer kring mänskliga rättigheter, arbetsrättsliga frågor, miljö och korruption. Principerna baseras på FNs deklaration om de mänskliga rättigheterna, ILOs grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet, Riodeklarationen samt FNs konvention mot korruption.

Global Reporting Initiative (GRI) är en organisation som utvecklar ramverk/vägledning för hållbarhetsredovisning.

Indirekta utsläpp är utsläpp som uppstår på grund av AMFs aktiviteter vid källor som ägs eller kontrolleras av annan organisation.

Inkomstbasbelopp används för att beräkna den övre gränsen för hur hög den pensionsgrundande inkomsten får vara inom den allmänna pensionen. Inkomstbasbeloppet används också ibland för att bestämma storleken på en tjänstepension. Varje år fastställer regeringen ett inkomstbasbelopp som bygger på utvecklingen av inkomstindex.

Investeringsavtal är ett fondförsäkringskontrakt utan väsentlig försäkringsrisk för försäkringsföretaget.

ITP är avtalsområdet för tjänstepension för privatanställda tjänstemän.

Kapitalbas och erforderlig solvensmarginal beräknas i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om svenska försäkringsbolags skyldighet att lämna solvensdeklaration. Kapitalbasen utgörs av bolagets egna kapital samt övervärde i koncernen. Avdrag görs för immateriella tillgångar vilka inte kan användas för att täcka förluster. Solvensmarginalen är den lägsta tillåtna kapitalbasen.

Kapitalförvaltningskostnadsprocent beräknas som driftskostnader i kapitalförvaltningen i procent av genomsnittligt förvaltad kapital.

KAP-KL är avtalsområdet för tjänstepension för kommun- och landstingsanställda.

Koldioxidekvivalenter (CO2e) är en gemensam måttenhet som gör att det går att jämföra klimatpåverkan från olika växthusgaser, något som också möjliggör en jämförelse mellan olika gaser vars klimatpåverkan uttrycks med samma mått. Eftersom gaserna har olika klimatpåverkan omvandlas de till motsvarande mängd av vår vanligaste växthusgas, koldioxid (CO2).

Kollektiv konsolidering är skillnaden mellan försäkringsföretagets tillgångar och garanterade utfästelser samt preliminärt fördelat överskott.

Kollektiv konsolideringsgrad, i procent är förhållandet mellan bolagets tillgångar värderade till verkligt värde och bolagets totala åtaganden, garanterade och ej garanterade, multiplicerat med 100. Den kollektiva konsolideringsgraden beräknas separat för premiebestämda och förmånsbestämda försäkringar.

Kollektivt konsolideringskapital visar skillnaden mellan bolagets tillgångar värderade till verkligt värde och bolagets åtaganden, garanterade och ej garanterade. Det kollektiva konsolideringskapitalet beräknas separat för premiebestämda och förmånsbestämda försäkringar.

Konsolideringskapital är moderbolagets eget kapital inklusive övervärde/undervärde i dotterföretag, i joint ventures samt i intresseföretag. Avdrag görs för immateriella tillgångar vilka inte kan användas för att täcka förluster.

Medeltal anställda beräknas som summan av antal anställda vid ingången respektive utgången av året dividerat med två.

PA03 är avtalsområdet för tjänstepension för statligt anställda.

Pensionskapital är en försäkrings aktuella värde. Pensionskapitalet ökar med inbetalda premier och minskar med avgifter, avkastningsskatt och pensionsutbetalningar. Pensionskapitalet kan såväl öka som minska med tillförd avkastningsränta. Dessutom ökar pensionskapitalet av eventuellt erhållen arvsvinst.

Pensionstillägg är metoden som används för att värdesäkra, ge återbäring, för förmånsbestämda pensioner.

Placeringstillgång är en tillgång som har karaktär av kapitalplacering. Hit räknas i försäkringsbolag fastigheter och värdepapper. Omfattar i balansräkningen även samtliga placeringar i koncernföretag, joint ventures samt och intresseföretag.

Preliminärt fördelat kapital avser överskottsmedel som bolaget tillfört en försäkrad. Dessa medel är ej garanterade utan en del av bolagets riskkapital och redovisas därmed som eget kapital.

Premie är det belopp som betalas till en försäkring. Premien kan fördelas mellan sparande och olika försäkringsskydd. I den allmänna pensionen och inom vissa tjänstepensionsområden används inte ordet premie, utan pensionsavgift eller avgift.

Definitioner och begrepp, *forts.*

Premiebestämd försäkring är en pension/försäkring där premieinbetalningen är fixerad, till exempel som en viss procentandel av aktuell lön. Hur stor pensionen blir beror bland annat på avkastning och avgifter hos förvaltaren av pensionsmedlen. För traditionell försäkring med garanterad ränta, beräknas storleken på garanterad förmån i samband med inbetalningen. Kallas också avgiftsbestämd.

Prisbasbelopp eller basbeloppet som det benämndes tidigare, beror av konsumentprisindex, KPI. Prisbasbeloppet används bland annat för att se till att pensioner, sjukpenning, studiemedel och andra ersättningar inte förlorar i värde om priserna på varor och tjänster stiger. Beloppet bestäms ett år i taget.

Prognosräntan är den ränta som används i samband med att beräkna pensionsutbetalningens storlek för premiebestämda pensioner.

Referensindex visar den genomsnittliga värdeutvecklingen på en marknad. Detta används som jämförelse mot aktie- respektive ränteportföljer.

Riskprodukt är en försäkringsprodukt utan något sparmoment, exempelvis kan det vara en premiefrielseförsäkring.

Solvens mäter bolagets förmåga att uppfylla garanterade åtaganden.

Solvensgrad mäter tillgångarnas verkliga värde i förhållande till bolagets garanterade åtaganden. Solvensgrad beräknas endast för traditionell försäkring och utvisar bolagets finansiella styrka.

Solvenskvote visar förhållandet mellan kapitalbas och erforderlig solvensmarginal. Solvenskvoten måste lägst ha värdet ett.

Termin är köp eller försäljning med leverans vid bestämd senare tidpunkt.

Totalavkastning är summan av kapitalavkastning och värdeförändring på de tillgångar som ett försäkringsbolag förvaltar inom traditionell försäkring. Totalavkastning anges ofta i procent.

Totalavkastning i procent mäter totalavkastningen med en metod som inte påverkas av köp- och säljtransaktioner. Beräknas för placeringstillgångar.

Traditionell försäkring är en försäkring, där försäkringsbolaget förvaltar inbetalda medel. Traditionell försäkring har oftast ett garanterat pensionsbelopp.

UN PRI är benämningen på FNs sanktionerade principerna kring ansvarsfulla investeringar. UN PRI har två partners, Global Compact och United Nations Environment Programme (UNEP). UN PRIs sex principer och samarbetsnätverk bildar en referensram för investerare som vill öka ansvarsfullheten i sin placeringsverksamhet.

Valutakurssäkring görs för att skydda utländska innehav från valutakursfall.

Återbäring är överskottsmedel som ett försäkringsbolag tilldelat, eller preliminärt tillfört, en försäkrad. Preliminärt fördelad återbäring kan återtas från försäkringen.

Ömsesidiga principer i ett ömsesidigt försäkringsbolag betyder att allt överskott tillfaller försäkringstagarna. Eftersom försäkringstagarna även står risken vid eventuellt underskott ska bolagets konsolideringspolicy vara utformad så att en sådan situation undviks. Försäkringsföretag kan även drivas enligt ömsesidiga principer trots att de är aktiebolag och ägs av andra än sina försäkringstagare. Dessa försäkringsföretag kan inte dela ut vinst till sina ägare, utan överskott och underskott behandlas på samma sätt som i ömsesidiga försäkringsbolag. AMF tillhör denna senare kategori.

Kontaktuppgifter

AMF

113 88 Stockholm

Besöksadress: Klara Södra Kyrkogata 18

Telefon: 08-696 31 00

Kundtjänst: 0771-696 320

Fax: 08-411 23 70

www.amf.se

info@amf.se